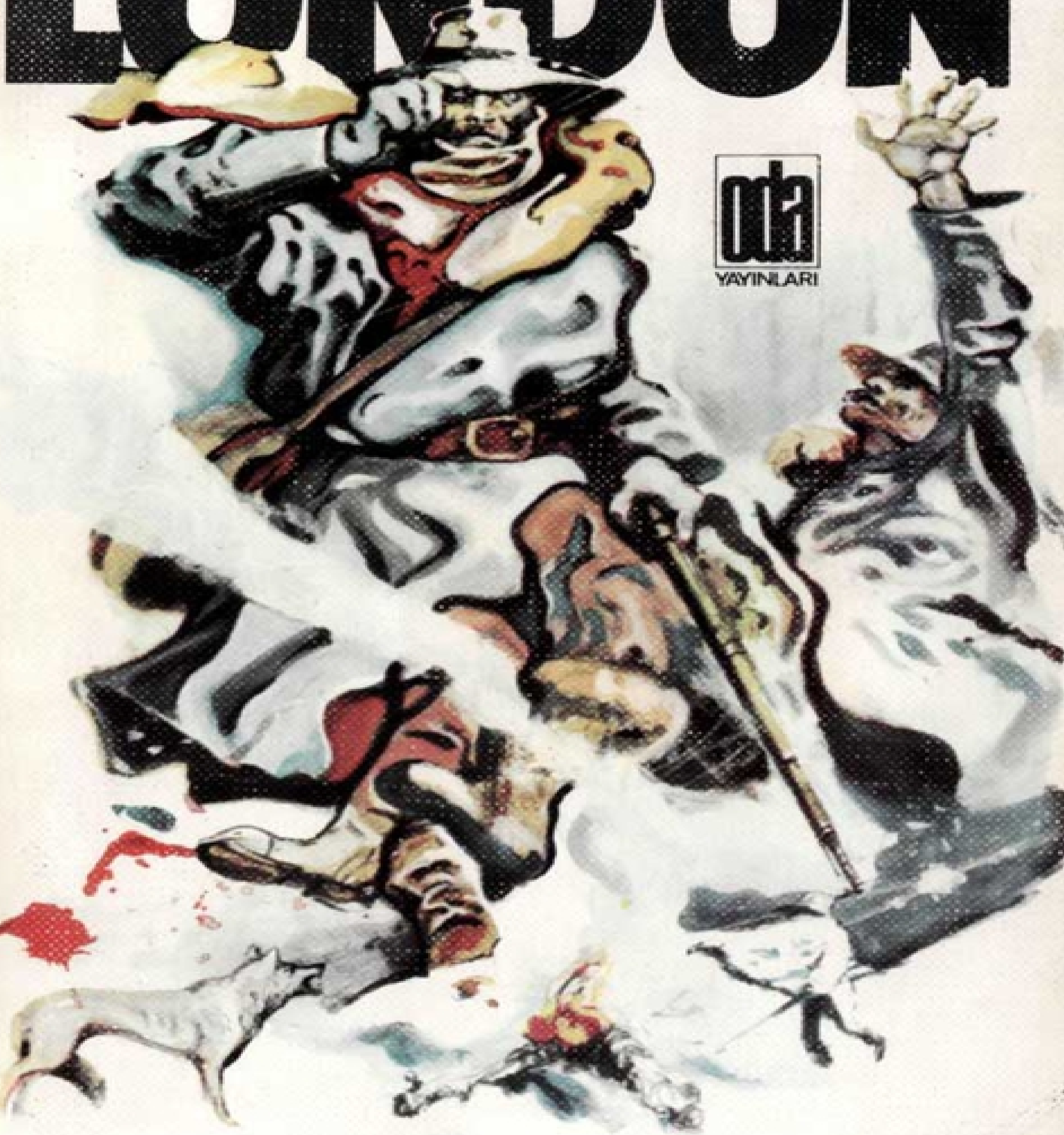
JACK LONDON

ATEŞ YAKMAK

oda YAYINLARI

Jack LONDON

Ateş Yakmak

Oda Yayınları
Sayfa sayısı: 191

Arka Kapak

Gerçeği gizleyip saklıyorsanız ya da herkesin içinde tüm açıklığıyla ortaya koyamıyorsanız, gerçeğin ne olduğunu bilmiyorsunuz demektir. Ben gerçekle yüz yüze gelmek isterim.

Benim öykülerim zalimse yaşamın kendisi de zalim demektir. Oysa ben yaşamı zalim değil de güçlü bulurum ve yapıtlarımda yaşamın bu güçlüğünü yansıtmak isterim.

Jack LONDON

İçindekiler

Ateş Yakmak

Adam, donmuş Yukon üzerindeki anayoldan ayrıldı, dik bir bayırdaki ladin ormanlığın arasından doğuya doğru uzanan az çiğnenmiş belli belirsiz toprak yola saptı; hava soğuk mu soğuk, ortalık puslu mu pusluydu... Bayır epeyce dikti, doruğa ulaşınca saatime bir göz atmak bahanesiyle durakladı: Dokuz olmuştu. Gökyüzünde bulut mulut yoktu, gel gelelim güneş de yoktu, dahası güneşin varlığını belirtecek en küçük bir ışık kırıntısı bile yoktu. Açık bir gündü, ama güneş olmadığı için midir nedir, her şeyi cansıkıcı bir bezginlik kaplamıştı; gözle görülmez elle tutulmaz bir örtü ortalığı bir kefen gibi sarıp sarmalayarak günü karartmıştı sanki. Güneşin yokluğu adamı hiç mi hiç kaygılandırmıyordu. Güneşsiz havalara alışkındı çünkü. Günler var ki güneş yüzü görmemişti. O güleç yuvarlağın tam güney doğrultusunda, çevren çizgisinin hemen üstünde şöyle bir görünmesiyle batması için, daha birkaç günün geçmesi gerektiğini biliyordu.

Adam döndü, geldiği yöne bir göz attı. Yukon İrmağı bir mil genişliğindeki yatağı ve altında bir metre kadar buz tabakasıyla kaplı olarak boydan boya uzanıyordu. Bu buz tabakasının üstünde bir o kadar da kar vardı. Karlar bembeyaz, dalga dalga yayılıyordu. Buzların yer yer sıkışıp yükseldiği bölümlerde hoş büklümler oluşmuştu. Kuzey ve güney, göz alabildiğine bembeyaz uzanıp gidiyordu, yalnızca güneyde lâdin ağaçlarıyla kaplı adanın çevresinde döne dolaşa ilerleyen ve kuzeyde yine ağaçlar içindeki başka bir adanın yanından kıvrıla büküle dolanarak gözden yitip giden esmer bir çizgi bölüyordu bu beyazlığı... Bu esmer çizgi yoldu -anayol- güneye doğru beş yüz mil ötede Chilcoot geçiti'ne, Dyea’ya, tuzlu suya uzanırdı; kuzeye doğru yetmiş mil ötede Dawson’a, yine kuzeye doğru bin mil ötede Nulato’ya çıkardı; buradan bin beş yüz mil daha gidildi miydi Bering denizi kıyısında St. Michael’e varılırdı.

Gelgeldim bütün bunlar -taa uzaklara uzanan saç teli gibi bu ipincecik bu gizemli yol; güneşsiz gökyüzü; bu amansız soğuk; ve bu garip, bu yabanıl tekinsizlik- adamı hiç etkilemiyordu. Üstelik bütün bunlar hani öyle yıllardır alışık olduğu şeyler de değildi. Tam tersine buralara yeni gelmişti henüz, yabancıydı, bir chaqueo idi, daha ilk kışıydı. Bu ilgisizliğinin asıl nedeni imgeleminin güçsüz lüğüydü. Yaşamın olayları karşısında öyle ha deyince yelkenleri suya indirmezdi hemen, eli çabuktu, tuttuğunu koparıverirdi; gelgelelim, işin nedenini niçinini uzun boylu kurcalamaz, olayları derinlemesine çözümlemeye, anlamlarını kavramaya kalkmazdı. Sıfırın altında elli derece, eksi elli derecelik bir soğuk demekti. Bu gerçek onu yalnızca üşüdüğünü ve rahatsız olduğunu düşünmeye yöneltirdi, hepsi bu. Sıcakkanlı bir yaratık olarak dayanıksızlığını, insanoğlunun zayıflığını ve ancak belirli sıcaklık ve soğukluk sınırları arasında yaşayabildiğini düşünmeye yöneltmezdi; bu gerçekten kalkarak ölümsüzlük üzerine, insanın evrendeki yeri üzerine düşüncelere dalmazdı. Eksi elli derece demek, insanı rahatsız eden korkunç bir soğuk ve buna karşı korunmak için eldivenler, kulaklıklar, sıcacık makosenler, kalın çoraplar giymek demekti. Adam için sıfırın altında elli derece demek, yalnızca sıfırın altında elli derece demekti. Bunun başka bir anlamı olacağı aklının kıyıcığından bile geçmezdi.

Yeniden yola koyulmak için dönerken dalgın dalgın tükürdü. Keskin, kupkuru bir çıtırtı işitince irkildi. Bir kez daha tükürdü. Tükürüğü yere düşmeden havada çıtırdadı. Sıfırın altında elli derecede tükürüğün kara değer değmez çatırdadığını biliyordu. Gelgelelim bu daha havadayken çatırdıyordu. Besbelli elli dereceden daha soğuk olmalıydı, ama ısı kaç derece düşmüştü onu bilmiyordu. Aslında derecenin önemi yoktu. Henderson Irmağı' nın sol yakasında arkadaşlarıyla buluşacağı madene gidiyordu. Onlar, Indian Creek üzerinden gitmişlerdi oraya; oysa adam kestirmeden gitmemiş, ilkbaharda Yukon adalarından ne kadar kereste çıkarılabileceğine bakmak için uzun yolu seçmişti. Saat altı

dedi mi kampta olurdu; gerçi o zamana dek karanlık çoktan, bastırırdı, nasıl olsa çocuklar kamptaydı, ateş yakılmış, sıcacık da yemek hazırlanmış olacaktı. Ceketinin altındaki şişkinliği şöyle bir yokladı, öğle yemeği orada duruyordu. Çıplak etiyle gömleği arasına koymuştu paketi. Peksimetleri donmaktan korumanın başka yolu yoktu. Peksimetleri düşünürken keyifli keyifli gülümsedi; her biri domuz yağma batırılmış, aralarına da birer dilim domuz pastırması konulmuştu.

Büyük ladin ağaçları arasına daldı. Yol belli belirsizdi. Son kızağın geçişinden bu yana yarım metre daha kar yağmıştı. Kızaksız oluşuna sevindi, böyle hafif bir yükle yola çıkmakla iyi etmişti. Aslında mendiline sarılı öğle yemeğinden başka bir şey taşımıyordu. Havanın bu denli soğuk oluşuna şaşıyordu. Eldivenli eliyle uyuşmuş burnunu ve elmacık kemiklerini ovuştururken havanın gerçekten de çok soğuk olduğu sonucuna vardı. Adamın sakalları gür ve kabaydı, ama yüzündeki kıllar ne yanaklarını ne de ısırıcı havaya meydan okurcasına uzanan sivri burnunu koruyamıyordu.

Adamın hemen ardı sıra bir köpek koşuyordu; iri, yerli bir Eskimo köpeğiydi bu, safkan kurt köpeğiydi; boz renkli tüyleri, hatta huyu suyu tıpatıp kankardeşi vahşi kurta benziyordu. Hayvancağız ezilip büzülüyordu soğuğun etkisiyle. Yola çıkılacak zaman olmadığını biliyordu. Adamın aklıyla anlayamadığı şeyi o içgüdüsel olarak kavramıştı. Aslında, hava sıfırın altında elli dereceden de daha soğuktu, altmıştan da, yetmişten de... Sıfırın altında tam yetmiş beş dereceydi. Donma noktası sıfırın üstünde otuz iki derece olduğuna göre, dondurucu soğuk sıfırın altında yüz yedi derece demek oluyordu. Köpek termometreler konusunda hiçbir şey bilmezdi. Beyninde, adamın beyninde olduğu gibi, havanın korkunç soğuk oluşuna ilişkin belirli bir kavram bile yoktu belki de. Ama içgüdüsü vardı. Kendisini adamı izlemeye zorlayan ve ne olduğunu kavrayamadığı belli belirsiz bir kaygı duyuyordu; adamın, alışkın olmadığı her hareketini kolluyor, başını sokacak bir kamp bulmasını, sığınacak bir yer bulup ateş yakmasını umutla bekliyordu.

Köpek ateşi öğrenmişti, ateş istiyordu; ya da karlar içine gömülerek soğuk havadan korunmak istiyordu.

Köpeğin soluğundan çıkan nem ince bir kırağı tabakası halinde tüylerinin üstünü kaplamıştı; çenesi, burnu, kirpikleri soluğundaki nemin donarak camlaşmasıyla bembeyaz kesilmişti. Adamın kızıl sakalı, bıyıkları da tıpkı köpeğinki gibi kristalleşmiş taneciklerle bembeyaz olmuştu, ne var ki adamın suratındaki kırağı tabakası daha yoğundu; nemli soluğunu her alıp verişinde kılların üstündeki buz tabakası daha da büyüyordu. Adam aynı zamanda tütün de çiğniyordu, çenesindeki buz tabakası dudaklarına kadar yanaklarını tümüyle kaplamıştı, dudaklarını iyi açamadığı için tükürdüğü tütün artıkları hemen oracığa takılıp kalıyor, bunun sonucunda da çenesinden aşağı doğru kehribar rengi tıkız bir sakal sarkıyor, uzadıkça da uzuyordu. Hani adam bir düşecek olsa buzdan sakalı da cam gibi, bin parçaya ayrılacaktı. Ama adam çenesindeki bu eklentiye aldırmıyordu bile, bu ülkede tütün çiğnemenin de böyle bir cezası vardı işte, üstelik bundan, önce de iki kez soğuk havada yolculuk etmişti. Ama o zaman hava böylesine soğuk değildi, bunu iyi biliyordu; Sixty Mile'daki termometreye göre ısı sıfırın altında elliye, elli beşe düşmüştü, bunu da biliyordu.

Ormanlık alanda birkaç mil yol aldıktan sonra yamaçtan indi, donmuş bir ırmak yatağına girdi. Burası Henderson Creek'ti, ikiye ayrıldığı yere on mil kalmıştı. Saatine baktı. On olmuştu. Saatte dört mil alıyordu. Bu gidişle saat yarımda ırmağın iki kola ayrıldığı çatal ağzında olacaktı demek ki. Öğle yemeğini orada yiyerek başarısını kutlamaya karar verdi.

Adam ırmak yatağı boyunca ilerlemeye başlayınca köpek de kuyruğunu umutsuzca sallayarak adamın ardı sıra yürüdü. Daha önce geçmiş kızakların izleri belli oluyordu; ama son kızağın geçişinden bu yana bir karış kar yağmış ve izleri belirsizleştirmişti. Bu ıssız ırmaktan bir aydır kimsecikler gelip geçmemişti. Adam durmadan ilerliyordu. Öyle uzun uzun düşüncelere dalma huyu yoktu, aslında

düşünecek pek bir şeyi de yoktu; ırmağın iki kola ayrıldığı çatal ağzına varır varmaz öğle yemeğini yiyecek, saat altıda da kampta çocuklarla buluşacaktı. İki çift laf edeceği kimsesi de yoktu; olsaydı bile, ağzını sıkı sıkıya kilitleyen buzlar yüzünden konuşamazdı. Burmadan tütün çiğniyor, kehribar renkli sakalı da uzadıkça uzuyordu. Arada bir, havanın çok soğuk olduğu ve hiç böyle bir soğuk görmediği düşüncesi kafasını kurcalayıp duruyordu. Hem yürüyor hem de eldivenli elinin tersiyle burnunu ve yanaklarını ovuşturuyordu. İçgüdüsel bir itilimle yapıyordu bunu; bir sol elini bir sağ elini kullanıyordu ovuştururken. Ama ne denli ovuşturursa ovuştursun, elini çeker çekmez önce yanakları, hemen ardından da burnunun ucu uyuşuyordu. Yanaklarının donacağından hiç kuşkusu yoktu; biliyordu böyle olacağını, soğuk havalarda Bud’ın taktığı gibi bir burunluk takmadığına pişmandı. Hem insanın yanaklarını da korurdu o burunluklar. İyi ama ne önemi vardı sanki bunun? Yanak donması dediğin de neydi yani? Azıcık ağrır, sızlardı, o kadar; hiç önemli değildi.

Adamın kafası düşünceden yana bomboştu, ama gözünden de hiçbir şey kaçmıyordu; ırmaktaki değişikliklere, kıvrıntılara, dönemeçlere, ağaç kütüklerine gözlerini dört açarak bakıyor, ayağını yere basmadan önce adımını denk atıyordu. Bir ara, kıvrıntılardan birini tam dönüyordu ki tıpkı tehlike kokusu alan bir at gibi birdenbire duraladı, gerisin geri giderek tehlikeli bölgenin açığından dolandı. Irmağın dibine dek buz tuttuğunu biliyordu -bu kutup kışında hangi ırmağın suyu donmazdı ki- ama yamaçlarda yerden kaynayan suların karların altından süzülerek ırmak yatağının yüzeyindeki buzun üstüne doğru aktığım da biliyordu. En soğuk havalarda bile donmazdı bu pınarlar; ne denli tehlikeli olduklarını biliyordu. Tıpkı bir tuzak gibiydiler. Kar altındaki bu sinsi su gölcüklerinin derinliği bir parmaktan bir kulaca kadar değişebilirdi. Bu gölcüklerin üzerinde kimi zaman bir iki santimlik bir buz tabakası, bunun üstünde de kar yığınları bulunabilirdi. Kimi zaman da üst üste, bir buz bir kar olmak üzere kat kat olurdu; insan bu katmanlardan birine bastı mı

birbiri ardından hepsi kırılıverirdi, o zaman da belinize dek suyun içine gömülü bulurdunuz kendinizi.

Adam bu yüzden paniğe kapılmıştı işte. Ayağının altında bir çöküntü olmuş, karlar altındaki ince buz tabakasının çatırtısını duymuştu. Böylesine dondurucu bir soğukta ayakların ıslanması büyük bir dert ve tehlike demekti. En azından kampa gecikmek demekti; çünkü ateş yakmak, çoraplarını ve makosenlerini kurutmak zorunda kalacaktı. Durdu, ırmak yatağıyla kıyıları gözden geçirdi; suyun sağdan aktığını anladı. Burnunu, yanaklarını ovuşturarak bir süre düşündü, sonra sola yöneldi, adımlarını sakına sakına, tarta tarta atıyordu. Tehlikeyi atlattığı kanısına varınca bir çiğnemlik tütün daha attı ağzına, sonra saatte dört millik yürüyüşüyle yeniden yola koyuldu.

Bundan sonraki iki saatlik yürüşü sırasında buna benzer pek çok tuzakla karşılaştı. Sinsi gölcükleri gizleyen karların genellikle tehlikeyi haber veren yumuşak, vıcık vıcık bir görünümleri vardı. Bir seferinde gölcüklerden birine ha bastı ha basıyordu ki son anda tehlikeyi seziverdi, önden gitmesi için köpeği zorladı. Ama köpek gitmek istemiyordu. Adam arkasından iteleyinceye dek bir süre ayak diredi hayvan. Sonra bembeyaz kar tabakasına doğru hızla atıldı. Buzlar birdenbire çatırdadı, köpek bir anda toparlanıp yana sıçradı, sağlam bir yere tutundu. Ön ayakları ıslanmış, ıslanır ıslanmaz da buz tutmuştu. Hayvan bacaklarındaki buzları eritmek için çabuk çabuk yalamaya başladı, sonra karların üstüne oturarak parmaklan arasındaki buz parçalarını kemirip sökmeye çalıştı. İçgüdüsel bir itilimle yapıyordu bütün bunları. Buzların orada kalması ayakların donması demekti. Hayvan bilmiyordu bunu. Benliğinin derinliklerinden kopup gelen gizli bir dürtüye uyuyordu yalnızca. Ama adam biliyordu, bu konuda birtakım görüşleri vardı; sağ elindeki eldiveni çıkararak hayvanın buzlan kırmasına yardım eti. Parmaklarının uyuştuğunu duydu, oysa topu topu bir dakika çıplak bırakmıştı, şaşılacak şeydi doğrusu. Gerçekten de çok soğuktu hava. Eldivenlerini çabucak giydi, elini hızlı hızlı göğsüne vurmaya başladı.

Saat on iki oldu, gün en parlak durumundaydı. Yine de güneş çevren çizgisinde görülemeyecek kadar güneyde, kış yolculuğunu sürdürüyordu. Yeryüzünün yuvarlaklığı Henderson Irmağı ile güneşin arasına giriyor; adam, öğleyin, apaçık gökyüzü altında yürümesine karşın yine de yere gölgesi düşmüyordu. Irmağın iki kola ayrıldığı kavşak noktasına dakika sektirmeden saat tam yarımda vardı. Yaptığı hıza epey sevindi. Bu gidişle saat altıda arkadaşlarının yanında olurdu. Ceketini açtı, gömleğinin düğmelerini çözdü, yemeğini çıkardı. Bütün bu işler topu topu çeyrek dakika sürmüştü, ama yine de çıplak parmaklarının uyuşması için yetip de artmıştı bile. Eldivenlerini giymeden çıplak parmaklarını beş on kez bacaklarına hızlı hızlı vurdu, sonra yemeğini yemek için üstü karla örtülü bir kütüğe oturdu. Parmaklarını bacağına vurduktan sonra duyduğu sızı öyle çabuk geçmişti ki, adam eni konu kaygılandı. Peksimetinden bir lokma ısıracak fırsatı bile bulamamıştı henüz. Yeniden bacağına vurdu parmaklarımı, eldivenlerini giydi, yemeğini yemek için öteki elindeki eldiveni çıkardı. Peksimetinden bir lokma koparmak istedi, ama ağzını mengene gibi sıkan buzlar engel oldu. Bir ateş yakıp buzları eritmeyi akıl edememişti. Acı acı güldü bu aptallığına, uyuşukluğun giderek yayıldığını, parmaklarının duyarlığımı yitirdiğini duyuyordu. Yetmezmiş gibi, otururken ayak parmaklarında duyduğu sızının da geçmek üzere olduğunu farketti. Isındığı için mi geçmişti acaba sızı, yoksa duyarlığını iyiden iyiye yitirmeye mi başlamıştı? Makosenlerin içinde parmaklarını oynattı, uyuşmuş oldukları sonucuna vardı.

Eldivenini çabucak giyerek ayağa fırladı. İçine bir korku düşmüştü. Ayaklarındaki sızıyı yeniden duyuncaya dek bir süre olduğu yerde tepinip zıpladı. Gerçekten çok soğuk hava diye geçirdi aklından. Sulphur Creek’deki adamın hakkı vardı, bu ülkede kimi zaman çok korkunç soğuklar olur derken doğru söylemişti demek! Gülüp geçmişti adama o zaman! İnsan kendine fazla güvenmemeli, işin aslını astarını bilmeden kestirip atmamalıydı. Hiç lâmı cimi yoktu işte,

hava soğuktu, hem de buz gibi soğuktu işte! Ayaklarını yere vura vura bir aşağı bir yukarı gidip geliyor, elini kolunu sallıyordu; sonunda azıcık ısınır gibi oldu. Ateş yakmak için kibritini çıkardı. Geçen ilkbahardaki taşkın suların kucaklayıp getirdiği çalı çırpılardan kuru olanlarım topladı. Önce nazlı nazlı, az sonra da gürül gürül yanmaya başlayan koca bir ateş elde etti; ateşin sıcaklığı ile suratındaki buzlar çözüldü, böylece yemeğini yedi. Şimdilik çevrenin soğuğunu yenmişti. Köpeğin keyfine diyecek yoktu; ateşin yanana, ısınabileceği kadar yakına, tüylerinin ütülenmeyeceği kadar da yakına uzanmıştı. Adam karnını doyurunca piposunu doldurdu, bir süre oturup keyifli keyifli tüttürdü. Sonra eldivenlerini taktı, şapkasının kulaklıklarını çekti, ırmağın sola ayrılan kolunu izleyerek yola koyuldu. Köpek düş kırıklığına uğramıştı, hüzünlü gözlerle ateşten yana bakıyordu. Soğuk ne demektir, bilmiyordu bu herif. Ataları da bilmiyordu herhalde soğuğun, gerçek soğuğun, donma noktasının yüz yedi derece altındaki soğuğun ne demek olduğunu; hiçbiri bilmiyor olsa gerekti. Oysa köpek biliyordu, hem de bütün ataları biliyordu, atalarından kalmaydı bu bilgi ona. Bu derece korkunç bir soğuk varken açıkta dolaşılmayacağını iyi biliyordu. Böyle soğuklarda karın içine bir kovuk açıp içine girilir, soğuğun geldiği boşluk bir bulut perdesiyle örtülene dek beklenirdi. Ama köpekle adam arasında pek öyle sıkı bir yakınlık yoktu. Biri öbürünün kölesiydi; hayvanın gördüğü tek yakınlık kırbaçla olmuştu; kırbaçla okşanır, itilir kakılır, kırbaçlamakla gözdağı verirken gırtlağını paralarcasına bağıran adamın sert sesiyle azarlanırdı. İşte bu nedenledir ki, köpek, kaygılarını adama sezdirmeye filan kalkmıyordu. Adamın şu ya da bu durumda olması umurunda bile değildi. Ateşin yanından ayrılmak istemeyişi salt kendini düşündüğü içindi. Gelgelelim adam ıslık çalmış, kırbaç gibi şaklayan sesiyle bağırıp çağırmış, köpek de çaresiz ardına takılmak zorunda kalmıştı.

Adam bir çiğnemlik tütün daha attı ağzına; böylece kehribar rengi sakalına yeni yeni uzantılar eklemeye başladı. Islak soluğu bıyıklarını, kaşlarını, kirpiklerini minimini buz

zerrecikleriyle aklaştırmıştı. Ona öyle geliyordu ki, Henderson Irmağının bu sol kolunda gizli gölcükler yoktu pek; yarım saatlik yol boyunca hiçbir belirti çarpmadı gözüne. Derken, korktuğu başına geldi. Görünüşünde kuşku çekici en küçük bir belirti olmayan yumuşak, dümdüz bir kar tabakasına gelince neye uğradığını anlamadan kendini suyun içinde buldu. Düştüğü gölcük pek derin değildi. Kendini kıyıya attı, ama daha önce olan olmuş, diz boyu ıslanmıştı.

Tepesi atmıştı, alınyazısına sövüp saymaya başladı. Kampa, çocukların yanına saat altıda varacağını umuyordu; ama bu olay en azından bir saatlik bir gecikmeye yol açacaktı; şimdi ateş yakıp makosenlerini, çoraplarını kurutmak zorundaydı. Bu derece soğuk bir havada ne pahasına olursa olsun yapmak zorundaydı bunu... ne de olsa bu kadarını biliyordu artık! Döndü, ırmak yatağının kıyısındaki sete tırmandı. Tepedeki çamların altında, ağaç gövdelerine takılmış olan taşkın sularının getirdiği kuru dal parçacıkları buldu; çalı çırpı arasında ayrıca geçen yıldan kalma odunlar, ince ince kuru otlar vardı. Karın üstüne kalın dal parçalarını yerleştirdi; böylelikle ocak temeli sağlamış oluyordu, çünkü bunları koymasa alevlerin sıcaklığıyla karlar erir, ateşi söndürürdü. Cebinden bir kayın kabuğu çıkarıp kibritiyle yaktı. Kuru kayın kabuğu kâğıttan daha çabuk tutuşmuştu. Bunu kalın dallardan yaptığı ocak temeline yerleştirerek küçük alevi ince dallar ve tutam tutam kuru otlarla besledi.

Büyük bir özenle, ağır ağır yapıyordu bu işi; durumunun ne denli tehlikeli olduğunu biliyordu. Ateş canlandıkça daha iri dallar atıyordu. Karların üstüne bağdaş kurdu; yanı başındaki çalı çırpı yığınının arasından dalları çekip çıkardı, ateşi bunlarla besledi. Başarısızlığa uğramaması gerektiğini biliyordu. Sıfırın altında yetmiş beş derecede, hele bir de ayaklan ıslanmışsa, ne yapıp yapıp ateşi ilk deneyişte yakmalıydı insan. Ama yok eğer ayaklar kuruysa ve ateş de yakamamışsa, yarım mil kadar koşarak ayaklardaki kan dolaşımı hızlandırılabilirdi. Gelgelelim sıfırın altında yetmiş

beş derecede ıslak ve ha dondu ha donacak ayaklarla koşarak kan dolaşımını yeniden sağlamak çok zordu. Ne denli hızlı koşarsa koşsun ıslak ayaklar yine de donardı.

Bütün bunları biliyordu adam. Sulphur Creek' deki ihtiyar, geçen sonbahar bir bir anlatmıştı ona her şeyi; verdiği öğütlerin değeri yeni yeni dank ediyordu adamın kafasına. Ayakları tüm duyarlığını yitirmişti. Ateş yakmak için eldivenlerini çıkarır çıkarmaz parmakları uyuşuvermişti. Saatte dört millik bir hızla yol alırken yüreği bedeninin her yanına kan pompalayabiliyordu. Ama verdiği molayla birlikte pompalama işi de yavaşlayıvermişti. Soğuk gök kubbe yeryüzünü bu en korunaksız uç noktasına abandıkça abanıyor ve bu korunaksız yerde dımdızlak kalan adam soğuğun o dondurucu şamarını tüm ağırlığıyla yiyor, taa iliklerinde duyuyordu. Kanı çekilmişti soğuktan. Tıpkı şu köpek gibi kanı da canlıydı, o da köpeğin yaptığı gibi soğuktan kaçmak, bir yerlere gizlenip korunmak istiyordu. Saatte dört mil hızla yürürken güm güm atan yüreği vücudunun her yanına kan göndermekten geri durmamıştı, ama şimdi geri çekiliyor, damarlarının en kuytu köşelerine kaçıyordu. Kanın yokluğunu ilkin; ıslak ayaklan duymuştu, hızla uyuşuyorlardı; çıplak parmakları duyarlığını her an biraz daha yitirmekteydi. Burun ve yanaklar donmak üzereydi; kanı çekildikçe, tüm vücudu baştan aşağı ürperiyordu.

Ama vartayı atlatmış sayılırdı. Ayak parmakları, burnu, yanakları ufak tefek donmalarla tehlikeyi savuşturmuş olacaktı; çünkü az sonra harıl harıl yanmaya başlayacaktı ateş. Parmak kalınlığında dallarla besliyordu ateşi. Hele azıcık daha yansın, o zaman bilek kalınlığında dallar atacaktı; sonra da ıslak makosenlerini, çoraplarını filan çıkarıp kurutacaktı. Onlar kuruyadursun, çıplak ayaklarını uzatıp bigüzel ısıtacaktı, hiç kuşkusuz; daha önce ayaklarını karla ovuşturacaktı. Ateşi yakmıştı işte, başarmıştı. Paçayı kurtarmıştı artık. Sulphur Creek' deki ihtiyarın uyarıları geldi aklına, gülümsedi. Ne demişti ihtiyar bilgiç bilgiç? Sen sen ol, sıfırın altında elli derecelik bir soğukta sakın Klondike

bölgesinde tek başına yolculuk edeyim deme!.. Pöh! Kendisi ortadaydı işte, yapayalnızdı, üstelik kazaya uğramış ve kurtulmayı da başarmıştı. Şu yaşlı heriflerin de kocakarıdan farkı yok hani diye geçirdi akından. Elverir ki soğukkanlılığını yitirme, kendini kapıp koyverme hemen, bak o zaman nasıl kurtulursun. Her babayiğitin harcı değildi bu, erkek adam ona buna kulak asmadan tek başına yollara düşebilirdi... Allah allah, burnuyla yanaldan ne kadar da çabuk donuyordu öyle. Parmaklarının böyle kaşla göz arasında cansızlaşacağı doğrusu ya hiç aklına gelmemişti. Gerçekten de iyice ölgünleşmişti parmaklan; kendinden birer parça olmaktan çıkmışlar da iyice uzaklaşmışlardı sanki; dallan tutuncaya dek akla karayı seçti. Elini bir çırpıya değdirince ona dokunup dokunmadığını kavrayabilmek için bakması, gözleriyle görmesi gerekiyordu. Parmak uçlan ile beyni arasındaki iletişim kesilmişti sanki.

Ama olsun varsın, önemi yoktu. Nasıl olsa gürül gürül yanıyordu ateş; oynaşan alevlerin çıtırtısı yaşama umudu veriyordu. Makosenlerinin bağcıklarını çözmeye başladı. Buzdan kaskatı kesilmişlerdi; kalın Alman çorapları çelik bir zırh gibi dizlerine dek sımsıkı sarıyordu bacaklarını; makosenlerin bağcıkları yangından çıkmış teller gibi kıvrılıp kördüğüm olmuştu. Uyuşmuş parmaklarıyla bir süre çekiştirip çözmeye çalıştı bağcıkları, ama boşuna uğraştığını anlayarak bıçağını kınından çıkardı.

Tam bağcıkları kesiyordu ki, olan oldu. Kendi kabahatiydi, daha doğrusu kendi düşüncesizliği. Ağacın altında yakmayacaktı ateşi. Açıkta yakmalıydı. Ama çırpılan çalılıkların arasından çekip de ateşe atıvermek kolayını gelmişti işte. Oysa ağacın dallan karla yüklüydü. Haftalar var ki hiç rüzgâr esmemiş, karlar da dalların üstünde biriktikçe birikmişti. Adamın ince dal parçalarını her çekişinde ağaç sallanıyordu... gerçi göze batacak ölçüde belirgin bir sarsıntı değildi bu, ama yine de bu küçük kımıltılar adamın başına iş açmaya yetti. Ağacın üst dallarından birindeki karlar kaymaya başladı. Düşen kar yığını alttaki dallara dökülerek onları da salladı. Bir, iki derken, ağacın her yeri sarsılmaya

başladı. Dökülen karlar çığ gibi büyüdü ve ansızın adamla ateşin üstüne düşüverdi; ateş sönmüştü! Daha demin yanmakta olduğu yerde şimdi taptaze bir kar yığını duruyordu.

Canevinden vurulmuştu adam. Sanki kendi ölüm kararını işitmiş gibiydi o anda. Bir süre öylece kaldı, faltaşı gibi açılmış gözlerle az önce ateş yanan yere baktı uzun uzun. Sonra kendini toparladı, yatıştı. Belki de Sulphur Creek'deki ihtiyar haklıydı. Yanında bir yol arkadaşı olsaydı ölüm tehlikesiyle burun buruna gelmezdi böyle. O zaman yoldaşı yakardı ateşi. Eh, iş başa düşmüştü artık, yeni baştan yakacaktı ateşi; hem de bu kez gözlerini dört açması, hiç hata yapmaması gerekiyordu. Bu işin üstesinden gelse bile, ayak parmaklarından birkaçını yitirecekti. Ona öyle geliyordu ki, ayakları çoktan donmuştu; hem ikinci ateş hazır oluncaya dek epey de zaman geçecekti.

Düşünceleri bunlardı, ama düşünürken eli kolu bağlı oturmuyordu. Kafası çalışırken elleri de çalışıyordu. Ateş için yeni bir ocak temeli hazırladı, bu kez hiçbir ağacın azizliğine uğramayacağı açık bir yer seçmişti. Sonra kuru otlar, incecik dal parçaları topladı. Bunları çekip çıkarmak için parmaklarıyla tek tek tutmuyor, avuçluyordu. Tutam tutam çekip aldığı için araya ister istemez yeşil yosun parçaları da karışıyordu, ama bundan; fazlası gelmezdi elinden. Yolunca yordamınca çalışıyordu; ateş canlanınca atmak için kalın dallardan bir kucak dolusu toplayıp şimdiden hazır etmişti. Bütün bu işler olup biterken köpek de oturduğu yerden adamı gözlüyordu; bakışlarında özlem dolu bir hüzün okunuyordu; onun gözünde adam mutlaka ateş yakması gereken biriydi, gelgelelim çok yavaş sürüyordu bu iş.

Her şey hazır olunca ikinci bir parça kayın kabuğu almak üzere elini cebine soktu. Biliyordu, kabuk orada, cebindeydi; gerçi dokunma duyusuyla anlayamazdı kabuğun varlığını, ama parmaklarıyla yoklarken kabuğun çıkardığı çıtırtıları işitebiliyordu. Çalıştı çabaladı, yine de bir türlü kavrayamadı kabuğu. Bir yandan da, ayaklarının her an bir parça daha donduğunu biliyordu. Bu düşünce, paniğe kapılmasına yol

açabilirdi; ama kendini kapıp koyvermedi, olanca serinkanlılığıyla direndi bu düşünceye. Dişlerinin arasına kıstırarak eldivenlerini giydi; kollarını ileri geri salladı, ellerini vargücüyle bacaklarına vurmaya başladı. Sonra yerinden doğruldu, aynı hareketleri bu kez ayakta yapmaya koyuldu; bu sırada köpek oturduğu yerde öylece duruyor, adamın hareketlerini izliyordu; uzun tüylü kurt kuyruğunu ön ayakları arasına kıstırmış, sivri kulaklarını dikmişti. Adam ellerini kollarını sallaya savura çırpınırken sıcacık doğal kürkü içinde güvenle oturmakta olan bu yaratığa kıskanç gözlerle baktı.

Az sonra parmaklarında derinden derine cılız bir duygu kırıntısının uyandığını sezdi. Derken incecikten bir sızı başladı, gitgide büyüdü, can yakıcı korkunç bir acıya dönüştü; adam sevincinden uçacaktı. Sağ elindeki eldiveni çekti, cebindeki kayın ağacı kabuğunu çıkardı. Açıkta kalan parmakları hemen uyuşuverdi. Sonra kükürtlü kibrit demetini çıkardı. Ne var ki korkunç soğuk parmaklarını adamakıllı ölgünleştirmişti. İçinden bir kibrit ayırmaya çalışırken kibrit destesi karların arasına düşüverdi. Tutup almak istedi, beceremedi. Cansız parmaklar, kavramak şöyle dursun dokunamıyordu bile. Adam tüm dikkatini topladı. Ayaklarının, burnunun, yanaklarının donmakta olduğu düşüncesini kafasından kovdu; tüm benliğini kibritlere vermişti şimdi. Dokunma duyusu yerine görme duyusuna başvurdu, tüm dikkatiyle baktı: parmakları kibrit destesinin hemen kıyısındaydı, elini kapadı... daha doğrusu kapamaya çalıştı, başaramadı, parmaklarıyla beyni arasındaki bağlantı kopmuştu çünkü, bir türlü söz geçiremiyordu parmaklarına. Eldiveninin sağ tekini yeniden giydi, elini pat pat vurmaya başladı dizine. Sonra iki elini karlara daldırarak kibrit destesini avuçladı, kucağına koydu. Ama durumu eskisinden daha iyi sayılmazdı pek.

Epey uğraştı, didindi, kibrit demetini elleri arasında sıkıştırabildi. Öylece ağzına götürdü. Canını dişine takıp ağzını açmaya çalıştı, çenesini çevreleyen buzdan kelepçe çatırtıyla kırıldı. Alt çenesini içeri çekti, üst dudağını

kaldırarak dişlerini kibrit destesine sürttü. Sonunda içlerinden birini ayırmayı başarmış, ne var ki kibrit kucağına düşmüştü. Eskiden nasılsa yine öyleydi işte. Kibriti alamıyordu. Ama bir yolunu buldu. Kibriti dişleri arasına sıkıştırarak bacağına sürttü. Alev alıncaya dek yirmi kez sürtmüştü belki. Yanar yanmaz da alevini kayınağacı kabuğuna uzattı. Ama yanan kibritten çıkan kükürt dumanı burun deliklerine ve ciğerlerine kaçtı; adam ister istemez ansızın aksırıp tıksırdı, kibrit de fırladığı gibi karların içine düşüp söndü.

Serinkanlılığını korumaya çalıştığı bu umutsuzluk anında Sulphur Creek'deki ihtiyarı düşündü, doğru söylemişti: sen sen ol sıfırın altında elli derecede yola arkadaşsız çıkayım deme!.. Ellerini birbirine çarptı, duyarlıklarını iyice yitirmişlerdi artık. Dişleriyle çekiştirerek eldivenlerini birdenbire çıkardı. Kibrit demetini avuçları arasına kıstırdı. Kol kasları henüz donmadığından kibrit destesini bilekleri arasında sıkabiliyordu. Desteyi bacağına sürttü. Yetmiş tane kükürtlü kibrit çöpünden oluşan deste birdenbire parlayarak tutuştu! Bunları söndürecek rüzgâr yoktu. Boğucu duman genzine kaçmasın diye başını yana çevirerek alev alev yanan demeti kayın kabuğuna tuttu. Böylece tutup dururken elinde bir duygunun uyandığını farketti. Eti yanıyordu. Yanık kokusunu alabiliyordu. Uzaktan uzağa için için bir sızı duydu. Bu duygu gitgide keskinleşti, belirgin bir acıya dönüştü. Ama yine de acıya dayanıyor, arada eli olduğu için yanması geciken kabuğa doğru kibritleri tutmakta devam ediyordu.

Sonunda daha fazla dayanamadı, ellerini açtı. Alev alev yanan kibritler cızırdayarak karların arasına düştü, ama kabuk ateş almıştı. Alevin üstüne kuru otlar, ince dal parçacıkları koymaya başladı. Yakacağı şeyleri el ayaları arasına kıstırarak tutmak zorunda olduğundan doğru dürüst seçip ayıramıyordu. Çalılara yeşil yosunlar ve çürümüş ağaç parçacıkları yapışmıştı, bunları dişleriyle koparıp elverdiğince ayırmaya çalışıyordu. Ateşi dikkatle koruyor, beceriksizce besliyordu. Ateş, yaşam demekti; sönmemeliydi. Kanı çekilen vücudu tir tir titriyor, bu da onu

daha çok beceriksizleştiriyordu. Küçük ateşin ortasına kocaman bir yeşil yosun parçası düşürdü. Parmaklarıyla çekip çıkarmak istedi, ama elleri aşırı titrediği için ateşi bozdu, yanan otları ve dal parçacıklarını dağıttı. Yeniden bir araya toplamaya çalıştı, gelgelelim sarsak elleri iyice yayılıp dağılmalarına yol açtı. Parçacıklar birer duman salarak birbiri ardından söndü. Ateşyakıcı başarısızlığa uğramıştı. İlgisizce çevresine bakarken, gözleri sönen ateşin karşısında karlar içinde oturanı köpeğe ilişti; hayvan durduğu yerde duramıyor, huzursuz huzursuz kıpırdanıyor; ön ayaklarından birini kaldırıp öbürünü indiriyor, sabırsız bir istekle bekliyordu.

Köpeğe bakarken çılgınca bir düşünce doğdu kafasında. Kar fırtınasına tutulan adamın öyküsünü anımsadı: Adam bir geyik öldürüp içine girmiş, böylelikle de paçayı kurtarmıştı. O da köpeği öldürür, uyuşuklukları gidene dek elerini hayvanın sıcak vücuduna daldırırdı. Sonra da tutup yeni bir ateş yakardı. Köpeğe seslenip yanına çağırdı ama sesinde öylesine ürkütücü bir hava vardı ki hayvan korktu; daha önce adamın böyle konuştuğunu işitmem işti hiç. Bir şeyler dönüyordu, kuşkucu yaradılışı bir tehlike sezinlemişti... Gerçi bu tehlikenin ne olduğunu bilmiyordu ya yine de önsezisi adamdan kaçınmasını söylüyordu ona. Adamın seslenişi üzerine kulaklarını kıstı, sinirli sinirli kıpırdandı, ön ayaklarını daha sık kaldırıp indirmeye başladı ama yaklaşmak istemedi. Adam dört ayak üzerine çöktü, emekleye emekleye köpeğin yanma yöneldi. Bu alışılmadık durum kuşku çekiciydi, hayvan doğruldu ve yan yan uzaklaştı.

Adam bir süre karların üstünde oturup sakinleşmeye çalıştı. Sonra dişlerinin yardımı ile eldivenlerini giydi, ayağa kalktı. Gerçekten ayakta dikilip dikilmediğini anlamak için yere doğru bir göz attı; ayaklan öylesine uyuşmuştu ki adama sanki yere basmıyormuş gibi geliyordu. Adamın ayağa kalkması köpeğin kafasındaki bütün kuşkuları silip attı; kamçılayıcı bir sesle bağırıp çağırınca, o alışılmış uysallığını yeniden takınan hayvan adama doğru yaklaştı. İyice yaklaşınca adam daha fazla sabredemedi, birdenbire

kollarını uzatıp hayvanın üstüne atıldı; aynı anda büyük bir şaşkınlığa kapıldı: elleri kavramıyor, parmakları bükülmüyordu. Donduklarını, her anı biraz daha donmakta olduklarını her nasılsa unutmuştu işte. Her şey göz açıp kapayıncaya dek olup bitmiş ve adam, kaçmasına, fırsat vermeden köpeği kıskıvrak yakalayıp kollarıyla sıkı sıkıya sarılmıştı. Debelenen, hırıl hırıl hırıldayan köpeği sıkı sıkı tutarak karların içine oturdu.

Gelgelelim bütün yapabildiği bu kadardı, hayvanı kolları arasında tutup oracıkta öylece oturmaktan başka bir şey gelmezdi elinden, öldürmeyeceğini anlamıştı. Bunu yapmanın yolu yoktu. Zavallı elleriyle ne bıçağını kınından çekip çıkarabilir, ne de hayvanı boğabilirdi. Kollarını gevşetip serbest bıraktı; köpek kuyruğunu bacakları arasına, kıstırıp havlaya hırıldaya çılgınca kaçtı. Kırk adım kadar uzaklaştıktan; sonra durdu, kulaklarını dikerek merakla adama baktı.

Adam ellerinin yerini anlamak için başını eğip baktı; kollarının ucundan aşağı doğru sarktıklarını gördü. Ellerinin nerede olduğunu anlamak için gözlerini kullanmak zorunda kalması tuhafına gitmişti. Kollarını ileri geri sallamaya, eldivenli ellerini bacaklarına vurmaya başladı. Beş dakika kadar sürdü bu iş; bu sürenin bitiminde yürek atışları ve kan dolaşımı hızlanmış, titremesi geçmişti. Ama elleri bir türlü eski duyarlığını kazanmıyordu. Elleri kendisine yabancı birer ağırlık gibi kollarının ucunda sarkıp duruyor; bu etkiyi bileklerinden biraz daha aşağıda, ellerinde duymaya çalıştığı zaman bulamıyordu.

Ağır, bunaltıcı bir ölüm korkusu gelip çöreklendi içine. Bu işin artık parmaklarının donması ya da el ve ayaklarının yitirilmesinden de öteye bir ölüm kalım meselesi olduğunu anlayınca korkusu daha da pekişti. Paniğe kapıldı; dönüp ırmak yatağındaki belirsiz iz boyunca koşmaya başladı. Köpek de adamın ardı sıra koştu. Ömründe hiç bu kadar korkmamıştı; körü körüne, amaçsızca koşuyordu. Karlar içinde canını dişine takarak koşarken yavaş yavaş çevresini yeniden görmeye başladı... Irmağın yamaçlarını, ağaç

kütüklerini, yapraksız kavakları, gökyüzünü... Koşmak yaramıştı. Titremesi geçmişti artık. Eğer böyle koşup durursa ayaklan eski canlılığına kavuşurdu belki; ha gayret, yeterince uzağa koşarsa kamp yerine ve çocuklara kavuşması işten bile değildi. Gerçi el ve ayak parmaklarından birkaçını, yüzünün bir parçasını yitirecekti; ama kampa varınca çocuklar ona bakar, artakalanını kurtarırlardı. Bununla birlikte, bir başka düşünce daha vardı kafasında; kamp yerine ve arkadaşlarına hiçbir zaman ulaşamayacağını, önünde daha dünyanın yolu olduğunu söylüyordu bu düşünce; sen daha şimdiden donmaya başladın, az sonra kaskatı kesilecek, ölüp gideceksin diyordu. Adam bu düşünceyi durmadan zihninden kovuyor, onu önemsemememeye çalışıyordu. Kimi zaman bu düşünce ön plana çıkıyor, sesini duyurmak istiyordu, ama adam onu uzaklaştırıyor, aklını başka şeylere vermeye çabalıyordu.

Garibine gidiyordu: Donmuş ayaklarla koşuyor, ama gövdesinin ağırlığını duymuyordu.

Yerle bağlantısı kesilmiş de havada yüzüyor gibiydi sanki. Bir gün, kanatlı bir Merkür görmüştü bir yerlerde, acaba Merkür de boşlukta süzülüp giderken böyle duygulara mı kaptırmıştı kendini...

Adamın, kampa ve çocuklara kadar koşma kuramında aksayan bir yan vardı: Onca yola nasıl dayanacaktı! Birkaç kez ayağı sürçtü, en sonunda tökezledi ve tepe taklak yere kapaklandı. Doğrulmaya çalıştı, başaramadı. Oturup dinlenmeliyim diye düşündü; ayağa kalktıktan sonra yürüyecek, durmaksızın yürüyecekti. Oturmak iyi gelmişti; soluğu düzelmiş, ısınmış, rahatlamıştı. Artık titremiyordu; dahası göğsü ve vücudu alev alev yanıyor gibiydi. Ama yine de burnuna ve yanaklarına dokunduğunda duyarlılıklarının kalmadığını gördü. Koşmak canlandıramamıştı onları. Elleri ve ayakları da öyleydi. Donma bütün vücuduna hızla yayılıyormuş gibi geldi adama. Bu düşünceyi kafasından kovmaya, unutmaya, başka bir şey düşünmeye çalıştı; bunun paniğe kapılmasına yol açacağını biliyor ve paniğe kapılmaktan korkuyordu... Gelgelelim kolay kolay gideceğe

benzemiyordu bu düşünce, direndikçe direniyordu; sonunda kendi donmuş vücudunu görür gibi oldu. Daha fazla dayanamazdı artık, yerinden fırladığı gibi çılgınca bir koşu tutturdu. Bir ara hızını azaltıp koşar adım gitmeye başladı, ama yeniden hortlayan donmak düşüncesi onu büsbütün hızlandırdı.

Köpek de hemen yanısıra adamı izliyordu. Adam ikinci kez yere kapaklandı; köpek kuyruğunu bacakları arasına kıstırarak adamın karşısına oturdu, ilgiyle bakmaya başladı. Hayvanın sıcacık ve güvenli halini görünce adam küplere bindi, öfkeyle sövüp saydı, köpek kulaklarını kısıp süklüm püklüm büzülünceye dek küfürlerin arkası kesilmedi. Titreme nöbeti daha çabuk gelmişti bu kez. Donmak ile donmamak arasındaki savaştan yenik çıkmak üzereydi. Soğuk ta iliklerine işliyor, vücudunun her yanı gitgide donuyordu. Bu düşüncenin itilimiyle yeniden ileri atıldı, ama daha yüz adım koşmuş koşmamıştı ki yine tökezledi ve tepe taklak yere yuvarlandı. Kapıldığı en son panikti bu. Soluklan düzelip de kendini bir parça toparlayınca yattığı yerden doğruldu, oracığa karların içine oturdu; yiğitçe göğüsleyecekti ölümü. Bu düşünceye ulaşmasını sağlayan koşullar hiç de yiğitçe sayılmazdı oysa. Kafası kesik bir tavuk gibi hoplaya zıplaya koşmakla aptallık etmişti, sersem tavuğun biriyim diye düşündü... Nasıl olsa donacaktı, ölümü yiğitçe karşılamasını bilmeliydi hiç değilse. Bu yeni düşüncenin verdiği rahatlıkla birlikte üzerine miskince bir uyuşukluk çöktü. Uyuklayarak ölmek iyi fikir diye düşündü. Sanki uyuşturucu bir şey almış gibi dalıp gidecekti. Donmak, herkesin sandığı gibi öyle kötü bir şey sayılmazdı. Beterin beteri ölümler de vardı.

Yarın çocukların gelip cesedini buluşları canlandı gözlerinin önünde. Birdenbire kendisini de onların arasında buldu, hep birlikte yol kıvrımını döndüler, bir de baktı ki kendi cesedi oracıkta bir yerde duruyor. Kendi kendisinin olmaktan çıkmıştı artık, daha şimdiden sıyrılmıştı kendi benliğinden; arkadaşlarıyla durmuş, karlar içindeki kendi cesedine bakıyordu. Hava gerçekten çok soğuk, diye düşündü. Gerçek soğuğun ne demek olduğunu Birleşik

Devletler’e döndüğü zaman anlatabilecekti. .Görüntü değişiverdi birden, yerini Sulphur Creek’deki ihtiyar adama bıraktı. Açık seçik görebiliyordu adamı; sıcacık köşesine keyifle kurulmuş, piposunu tüttürmekteydi.

Adam, Sulphur Creek’deki ihtiyara bakarak mırıldandı:

«Haklıymışsın, babalık, haklıymışsın...»

Derken ömrünün en mışıl mışıl, en deliksiz uykusuna daldı. Köpek adamın karşısında oturmuş bekliyordu. Kısacık gün, uzun ve yavaş ilerleyen bir alacakaranlıkla sona eriyordu. Ateş yakılacağını gösteren belirtiler yoktu ortalıkta; üstelik köpek bir adamın ateş mateş yakmaksızın karların içinde oturduğunu ilk kez görüyordu. Günün son kırıntıları da eriyip giderken hayvanın ateş özlemi doruğuna ulaşmıştı; ayaklarıyla karlan eşeleyerek mızıl mızıl mızıldanmaya başladı; sonra adamın azarlayacağını bildiğinden kulaklarını kısıp bekledi. Ama adamdan çıt çıkmıyordu. Köpek o zaman daha yüksek sesle havladı. Bir süre sonra ürkek adımlarla adama yaklaştı ve ölüm kokusu duydu. Tüyleri diken diken oldu, geri geri çekildi. Donuk gökyüzünde parıldayan, kıpır kıpır kıpırdayarak yüzen yıldızların altında uluyarak bir süre daha oyalandı. Sonra döndü, kamp yönüne doğru uzanan belirsiz yol boyunca koşmaya başladı, kampın yerini biliyordu; orada ona yiyecek verecek,, ateş yakacak başka insanlar bulunuyordu.

Yaşama Hırsı

İşte hepsinden geriye şu kalacak Yaşadılar ve oynadılar:

Bir bakıma oyun kazanılmış olacak, Boyası silinse de zarların.

Yamaçtan aşağı topallaya topallaya indiler; acı içindeydiler; iki adamdan önde gideninin ayağı kayalara takıldı, tökezledi. Yorgun ve bitkindiler, yüzlerinde uzun süredir çektikleri sıkıntıların verdiği gergin ve sabırlı bir hava okunuyordu. Omuzlarına sırımlarla asılı battaniye denkleri ağırdı. Başlarındaki alın kayışları yüklerin taşınmasına yardım ediyordu. İkisinin de birer tüfeği vardı. İki büklüm yürüyorlardı, omuzlar çökük, başları ileri uzanmış, gözler yerde...

İkinci adam:

«O depo olarak kullandığımız kovuktaki fişeklerden hiç değilse ikisinin şimdi yanımızda olmasını ne kadar isterdim!» dedi.

Sesi son derece bezgin ve anlamsızdı. Gönülsüzce konuşuyordu; kayaların arasından köpüre köpüre akan bulanık dereciğin içinde topallayarak ilerleyen ikinci adam hiç sesini çıkarmadı.

Öteki adam onun ardı sıra gidiyordu. Ayakkabılarını çıkarmamışlardı, su buz gibiydi oysa, öyle ki, ayak bilekleri soğuk suyun etkisiyle sızım sızım sızlıyor, ayakları gittikçe uyuşup duyarlıklarını yitiriyordu. Kimi yerlerde su diz boyu yükseliyor, ve iki arkadaş ayakta durabilmek için büyük bir çaba harcamak zorunda kalıyordu.

Arkadaki adam düz bir kayanın üzerine basınca kaydı, az kalsın düşüyordu; ama son anda dengesini buldu, aynı zamanda acı bir çığlık kopardı. Başı dönüyor, bayılacak gibi oluyordu; ileri geri sallanırken devrilmemek için sanki havada tutunacak bir şey ararcasına boşta kalan elini öne uzattı. Doğrulduğunda ileri doğru bir adım attı, ama yeniden sendeledi, az daha düşecekti. Sonra kımıldamadan durdu,

öteki adama bir göz attı, arkadaşı bir kez olsun başını çevirip de bakmamıştı bile.

Adam bir dakika kadar öylece dikildi kaldı, kendi kendisiyle tartışıp ne yapacağına karar vermek ister gibiydi. Sonra arkadaşına seslendi:

«Hey Bill, ayak bileğim burkuldu.»

Bill, bulanık suyun içinde ayaklarını sürüye sürüye ilerlemeye devam etti. Dönüp bakmadı bile. Adam onun gidişini seyretti; yüzü her zamanki gibi anlamsızdı ama gözlerinde tıpkı yaralı bir geyiğin gözlerindeki bakışlar vardı.

Öteki adam topallaya topallaya ilerdeki yamaca tırmandı, arkasına hiç bakmaksızın dosdoğru ilerledi. Derenin içindeki adam onun ardı sıra bakakalmıştı. Dudakları hafifçe titriyor, üstlerini kaplayan kahverengi sert kıllar kıpır kıpır kıpırdanıyordu. Dilini çıkarıp dudaklarını yaladı.«Bill!» diye bağırdı.

Zor durumda kalan güçlü bir adamın yardım dileyen haykırışıydı bu, gelgelelim Bill'in başı yine geri çevrilmemişti. Adam uzaklaşmakta olan arkadaşına baktı: düşe kalka, topallaya sendeleye yürüyor, pek yüksek olmayan bir tepenin tatlı yamacı boyunca yumuşak ufuk çizgisine doğru tırmanıyordu. Doruğu aşıp görünmez olana dek gözlerini ondan ayırmadı. Sonra döndü, Bill'in gitmesiyle şimdi artık başbaşa kaldığı bu dünya parçasını dalgın dalgın gözden geçirdi.

Uçsuz bucaksız, dokunulmaz bir kütle halinde için için tüten güneş, biçimsiz buhar ve sis yığınları ardında, ufuk çizgisine yakın bir yerde donuk donuk parlıyordu. Adam ağırlığını öbür bacağına aktardı, saatini çıkardı. Tam dörttü; aylardan da olsa olsa ya temmuz sonu ya da ağustos başı olmalıydı -hangi tarihte olduğunu ancak bir iki haftalık bir yanılmayla, üç aşağı beş yukarı kestirebiliyordu- öyleyse güneş kuzeybatıyı gösteriyordu, bunu biliyordu. Güneye baktı, şu çıplak tepelerin ardında bir yerlerde Great Bear Gölünün bulunduğunu biliyordu; yine aynı yönde kutup çemberinin Canadian Barrens'ı kestiğini de biliyordu. İçinde durduğu bu dere Coppermine Irmağını beslerdi, bu ırmak da

kuzeye doğru dönerek Coronation Körfezinde Kuzey Buz Denizine dökülürdü. Gerçi oraya adımını bile atmamıştı ama bir keresinde Hudson’s Bay Kumpanyasının haritasında yerini görmüşlüğü vardı.

Çevresini saran dünya parçasına yeniden göz gezdirdi. Hiç de içaçıcı bir görünümü yoktu. Dört bir yanı yumuşak ufuk çizgisiyle kuşatılmıştı. Bütün tepeler alçaktı. Ne ağaç vardı, ne çalı ne de ot... Ansızın gözünü korkutan uçsuz bucaksız korkunç bir ıssızlıktan başka bir şey yoktu.

Bir iki kez:

«Bill!» diye fısıldadı. «Bill!»

Bulanık suların ortasına çömeliverdi bu sonsuzluk dayanılmaz bir ağırlıkla omuzlarına yükleniyor; korkunç bir acımasızlıkla üstüne abanarak eziyordu onu sanki. Sıtma nöbetine tutulmuşcasına zangır zangır titremeye başladı, aynı anda tüfeğinin elinden kaymasıyla cup diye suların içine düşmesi bir oldu. Tüfeğin düşmesiyle ayılıverdi. Korkusunu bastırdı, kendini toparladı ve el yordamıyla bulup çıkardı tüfeği suyun içinden. Sakatlanan ayağına binen yükü biraz olsun hafifletmek için battaniye dengini sol omuzuna doğru kaydırdı. Sonra ağır ağır ve dikkatlice, sancıyla kıvrana kıvrana ilerledi, kıyıya çıktı.

Durmadı. Ağrıya mağrıya aldırmadan çılgınca bir umutsuzlukla, yoldaşının az önce ardında yitip gittiği tepenin yamacını düşe kalka çabuk çabuk tırmanmaya başladı... Yürüyüşü, yalpalaya-sendeleye seke seke ilerleyen yoldaşının yürüyüşünden: çok daha hantal ve gülünçtü. Ama doruğa ulaştığında bomboş bir vadi gördü, görünürde bir tek canlı bile yoktu, in cin top oynuyordu ortalıkta. İçine düşen korkuyla yeniden savaştı, korkusunu yendi de. Yükünü sol omuzuna daha çok itti ve yokuş aşağı yürümeye başladı.

Vadinin tabanı yüzeydeki sık yosunların sünger gibi emdiği sularla vıcık vıcık olmuştu; her adımda ayaklarının altından sular fışkırıyor, ayağını her kaldırışında dolanan yosunların buna isteksizce izini verdiğini gösteren emme sesine benzer şlap şlup sesler işitiliyordu. Adam taştan taşa

atlıyor, yosun denizinde adacıklar gibi duran kaya parçalarına basa basa öteki adamın izini sürüyordu.

Yalnız olmasına yapayalnızdı, ama kaybolmamıştı. Biliyordu ki, ilerde, bodur ve kupkuru köknar ve lâdin ağaçlarıyla çepeçevre sarılı küçük bir gölcüğe, o yörenin dilinde titchin-nichilie denen «Küçük Kazıklar Ülkesi» ne ulaşacaktı. İşte bu göle, suları bulanık olmayan küçük bir dere akardı. Dere boyunda taptaze sazlar vardı -bunu çok iyi anımsıyordu - ama ağaç filan yoktu hiç. Ta ki çatal ağzına gelene dek işte bu dereyi izleyecekti. Kaynağın bulunduğu yamaca geldikten sonra, bu dereyi Dease Irmağı'na kavuştuğu yere dek izleyecek ve orada bir oyuğun içinde ters çevrilerek üstüne bir yığın taş yığılmış olan bir kayık bulacaktı. Ve bu oyukta boş tüfeği için fişek, balık oltaları, küçük bir ağ... kısacası avlanmak ve yiyecek bulmaya yarayan her türlü araç-gereç vardı. Ayrıca, -gerçi çok değildi ama- biraz un, bir parça domuz pastırması ve azıcık da fasulye bulacaktı.

Bill kendisini orada bekliyor olmalıydı; oradan kayıkla Dease Irmağını izleyerek güneye, Great Bear Gölüne ineceklerdi. Yine güney yönünde ilerleyerek gölü geçecekler, taa Mackenzie'ye varıncaya dek hiç yön değiştirmeksizin güneye ineceklerdi. Kara kış onları boş yere kovalarken, sular kaskatı donar ve günler buz gibi soğurken, güneye, durmadan güneye gidecekler; gür ve yüksek ağaçların, bitmez tükenmez yiyeceklerin bulunduğu Hudson's Bay Kumpanyasının sımsıcak konaklama yerlerinden; birine varacaklardı.

Adam güç belâ ilerlerken aklından bunları geçiriyordu. Yürürken nasıl canını dişine takıyorsa, düşünürken de öyle büyük bir çaba harcıyor, Bill' in onu yüz üstü bırakıp gitmeyeceğine, ne pahasına olursa olsun oyuğun; orada bekleyeceğine kendini vargücüyle inandırmaya çalışıyordu. Böyle düşünmek zorundaydı, yoksa yol almak için uğraşıp didinmesine gerek kalmaz, hemen oracığa uzanıp, ölümü beklerdi. Donuk güneş kuzeybatıda yavaş yavaş batarken, adam, eli kulağında olan kış bastırmadan önce Bill'le birlikte

güneye kapağı nasıl atacaklarını, adım adım - hem de birkaç kez -gözlerinin önünde canlandırdı. Kovuktaki yiyecekleri ve Hudson’s Bay Kumpanyasının konak yerindeki yiyecekler burnunda tütüyor, durup durup onları düşünüyordu. İki günden beri tek lokma geçmemişti kursağından; dahası, uzun zaman var ki şöyle doğru dürüst tıka basa doyuramamıştı karnını. İkide bir duruyor, böğürtlen topluyor, ağzına atıyor, çiğnedikten sonra yutuyordu. Çevresi azıcık sulu bir çekirdekten başka bir şey değildi bu böğürtlen. Suyu ağızda eriyip gider, ama çekirdekler acı ve serttir. Adam yediklerinin hiçbir besleyici değeri olmadığını biliyor, yine de bilgiyi aşan ve deneyi umursamayan bir umutla sabırlı sabırlı çiğnemekten geri kalmıyordu.

Saat dokuzda ayağı sert bir kayaya takıldı; öylesine yorgun ve bitkin düşmüştü ki sendeleyerek yere kapaklandı. Bir süre hiç kımıldamadan yanlamasına yattı kaldı. Sonra arkasındaki yükün bağlarını sıyırdı, oflaya puflaya doğrulup oturdu. Karanlık basmamıştı henüz; günün son ışıkları altında, kayalar arasında el yordamıyla kuru yosun parçacıkları aradı. Yeterince topladıktan sonra bir ateş yaktı - tüten, isli bir ateş - kaynaması için de üzerine bir teneke su koydu.

Yükünü açtı, yaptığı ilk iş kibritlerini saymak oldu. Altmış yedi taneydiler. Adamakıllı emin olmak için üç kez daha saydı. Sonra öbeklere ayırdı, her öbeği yağlı kâğıda sardı, bir demetini bomboş tütün kesesine koydu, öbür demeti, lime lime olmuş şapkasının şeridine sıkıştırdı, üçüncü demeti de gömleğinin içine yerleştirdi. Tam bu işi bitirmişti ki birdenbire paniğe kapıldı, paketlerin hepsini çıkardı, bir kez daha saydı kibritleri. Hâlâ altmış yedi taneydi.

Islak çoraplarını ateşte kuruttu. Makosenleri sırılsıklam paçavralara dönmüştü. Yün çorapları yer yer eriyip delinmişti; ayaklan kanlı ve yara bere içindeydi. Zonklayan ayak bileğini yoklayıp inceledi. Dizi kalınlığında şişmişti bilek. İki battaniyesinden birinden uzun bir şerit yırtıp bileğini sıkı sıkı sardı. Sonra başka parçalar daha yırttı, bunları hem çorap hem de makosen işi görsün diye

ayaklarına doladı. Sonra nerdeyse kaynamaya yüz tutan suyu içti, saatini kurdu, battaniyelerin arasına tortop olup yattı.

Ölü gibi uyudu. Kısa süren geceyarısı karanlığının gelmesiyle gitmesi bir oldu. Güneş kuzeydoğudan yükseldi... daha doğrusu gün, o yönden ışıdı, çünkü güneş kurşuni bulutlar ardında gizlen^ mişti.

Saat altıda uyandı, kımıldamadan sırtüstü yatmaya devam etti. Kurşuni gökyüzüne dalmış gitmişti ki açlığı aklına geldi. Dirseğine abanarak yan dönerken bir hırıltı işitip ürktü, meraklı gözlerle kendisine bakmakta olan bir erkek geyik gördü. Hayvan çok çok elli adım ötede ya var ya yoktu. Adam'ın gözleri önünde, kızarmakta olan bir geyik görüntüsü belirdi; pirzola ateşin üstünde cızırtılar çıkarıyor, kokusu burnunda tütüyor, ağzı sulanıyordu. İster istemez eli bilinçsizce boş tüfeğine uzandı, nişan alıp tetiğe asıldı. Geyik homurdanarak geri sıçradı, ayaklarıyla kayaları takır tukur döverek uzaklaştı.

Adam bir küfür savurdu, boş tüfeği elinden fırlatıp attı. Vargücünü harcayarak ayağa kalkmaya çabalarken, acı bir inilti koyverdi. Epeyce güç bir işti ayağa kalkmak. Eklem yerleri paslı menteşeler gibiydi. Yataklarına sürtünerek gacır gucur dönüyorlardı, yerinden kımıldayabilmek için büyük bir irade gücü harcamak zorunda kaldı. Ayağa kalkıncaya dek akla karayı seçti, ama doğru dürüst dik durabilmek için bu kez de birkaç dakika uğraşması gerekti.

Ağır ağır küçük bir tepeciğe tırmandı ve ortalığa göz gezdirdi. Ne ağaç vardı görünürde, ne de bir çalı; şurada burada tek tük kurşuni kayalar, boz renkli gölcükler ve külrengi dereciklerle boz bulanık bir yosun denizinden gayrı hiçbir şey yoktu. Gökyüzü bile boz bulanıktı. Değil güneş, güneşin «g» si bile yoktu. Neresinin kuzey olduğunu bir türlü kestiremiyordu; dün gece buraya hangi yönden geldiğini unutmuş gitmişti. Yine de kaybolmuş sayılmazdı. Bunu biliyordu adam. Çok geçmeden Küçük Kazıklar Ülkesine ulaşacaktı. Orasının uzakta olmadığını, sol yanda, yakınlarda bir yerde... kimbilir belki de şu karşıdaki alçak tepenin

ardında olduğunu sezinliyordu. Geri döndü, eşyalarını derleyip topladı. Kibritleri saymadı ama üç ayrı pakete sarılı destelerin yerli yerlerinde durup durmadıklarına bir kez daha baktı. Ama şu geyik derisi heybe aklını kurcalayıp duruyordu. Heybe büyük değildi. Avuçları arasına rahatlıkla sığdırabilirdi. Şöyle böyle yedi kilo kadar - yani geri kalan yükünün hemen hemen toplam ağırlığı kadar- geldiğini biliyordu. Ve onu kara kara düşündüren de buydu işte. Sonunda, heybeyi bir kıyıya bıraktı, kalan eşyasını denk yapmaya koyul' du. Bir ara geyik derisi heybeye bir göz atmak için durdu. Sonra meydan okuyan bir bakışla çevresine göz gezdirdi, ıssızlığın heybesini çalmak istediği sanısına kaptırmıştı kendini, heybeyi kaparcasına aldı; o günkü zorlu yolculuğa başlamak üzere ayağa kalktığında heybe de sırtındaki dengin içinde bulunuyordu.

Sola doğru yürüdü, arada bir duruyor, böğürtlen; yiyordu. Ayak bileği kaskatı kesilmiş, topallaması artmıştı; ama bunun acısı midesinin sancısı yanında hiç kalırdı. Açlığın pençeleri keskindi. Bıçak gibi bir sancı saplanıyordu karnına, midesi kazındıkça kazınıyordu, öyle ki duyduğu acı yüzünden Küçük Kazıklar Ülkesine varmak için izlemesi gereken yön bile çıkıp gitmişti aklından. Yediği böğürtlenler bu acıyı dindirmek şöyle dursun, dilini damağını yakıp dağlıyor, ağzını yaralıyordu.

Gele gele bir vadiye geldi, kayaların üzerinden ansızın bir keklik sürüsü havalandı, alçaktan uçmaya başladı. Ker-ker-ker diye ötüşüyorlardı. Hemen birkaç taş fırlattı onlara ama tuturamadı. Yükünü yere bıraktı, tıpkı bir kedinin serçeye sinsice yaklaşması gibi o da kuşların yanına usul usul yaklaşmaya başladı. Sivri kayalar pantolonunu yırtıyor, yaralanan dizleri kanlı izler bırakıyordu, ama açlığın acısı dizlerinin acısını unutturuyordu. Islak yosunların üzerimde sürünürken üstü başı sırılsıklam ıslanıyor, tepeden tırnağa tir tir titriyor, ama o bunların hiçbirini duymuyor, bir parça yiyecek bulma tutkusuyla yanıp tutuşuyordu. Kuşlar hemen burnunun dibinde uçuşuyor, adam ne zaman yaklaşacak olsa sanki alay edermişcesine ker-ker-ker diye

bağrışıyorlardı; adam sövüp saymaya başladı kuşlara, tıpkı onlar gibi ses çıkararak bağırdı.

Bir keresinde emekleyerek giderken bunlardan birine rastladı, kuş uyuyor olmalıydı. Kayalık yuvasından pırr diye fırlayıp yüzüne çarptığı ana dek görmemişti. Kuş fırladığı anda adam da sıçradı, kapmak için elini uzattı, ama kuşum kuyruğundan kopma üç tüy kalmıştı elinde. Kanat çırparak uzaklaşmasına bakarken, sanki ona korkunç bir kötülükte bulunmuş gibi hayvana büyük bir düşmanlık duydu. Sonra geri döndü ve yükünü omuzladı.

Gün ilerledikçe hayvanların daha bol olduğu vadilerden geçiyordu. Aşağı yukarı yirmi hayvanlık bir geyik sürüsü yüreğinin yağını eritircesine bir tüfek atımı uzaklıktan geçip gitti. Sanki onlara yetişebileceğini kesinlikle biliyormuş gibi, arkalarından koşmak için çılgınca bir istek duydu. Tam o sırada simsiyah bir tilki çıktı önüne, ağzında bir kuş taşıyordu. Adam bağırdı. Korkunç bir çığlıktı bu, ama korkuyla uzaklaşan tilki ağzındaki kuşu bırakmamıştı.

Öğleden sonra geç saatlerde, suyu süt renginde kireçli, kıyıları seyrek sazlarla çevrili bir dere boyunca yürüdü. Bu sazları diplerinden yakalayıp kökledi, kökler taze ve yumru biçimindeydi ama küçük bir çividen daha uzun değildi. Körpeydiler, ısırıldığında çıkan gevrek çıtırtılara bakılırsa lezzetli bir yiyecek olmalıydı. Ama lifleri katıydı. Bunlar da tıpkı böğürtlenler gibi besleyici değeri bulunmayan sulu liflerden başka bir şey değildi. Yükünü bir kıyıya fırlattı, dört ayak üstünde emekleyerek sazlığa daldı, bir hayvan gibi katur kutur çiğneyip hırsla yemeye başladı.

Çok yorgundu, sık sık dinlenmek, yatıp uyumak istiyor, ama durmaksızın yol almaktan geri kalmıyordu; çünkü küçük sırıklar ülkesine ulaşmak isteğinden bile baskın çıkan açlık onu durmadan yürümeye zorluyordu. Küçük su birikintilerinde kurbağa aradı, solucan bulmak için toprağı tırnaklarıyla kazdı, bu kadar kuzeyde ne kurbağa ne de solucan yaşamayacağını biliyordu oysa.

Bakmadığı su birikintisi kalmadı, boşu boşuna her birini didik didik aradı, alacakaranlık bastırdığında bu

birikintilerden birinde tek başına yüzen küçük bir balığa rastladı. Omuzuna dek suya daldırdı kolunu, ama balık kaçıverdi. Bu kez iki elini birden daldırdı, dipteki balçığı karıştırdı. Heyecandan eli ayağı dolaştığı için suya düşüp beline kadar ıslandı. Su öylesine bulanmıştı ki balığı görmek olanaksızdı, duruluncaya dek beklemek zorundaydı.

Su bir kez daha bulanıncaya dek sürüp gitti bu kovalamaca. Ama durulsun diye beklemedi. Tenekesini çıkarıp birikintideki suyu boşaltmaya başladı. Başlangıçta çılgınca bir hızla çalışıyordu; suyu öylesine yakına savuruyordu ki sular yeniden çukura doluyor, yetmezmiş gibi üstü başı da sırılsıklam kesiliyordu. Neden sonra serinkanlı davranmaya ve daha dikkatli çalışmaya başladı; oysa yüreği göğsünden fırlayacakmışcasına küt küt atıyor, elleri tir tir titriyordu. Yarım saat sonra havuz hemen hemen boşalmıştı. Öyle ki, bir tenekelik su bile kalmamıştı. Ama balık malık yoktu ortada. Adam taşlar arasında gizli bir geçit buldu, balık buradan bitişikteki daha büyük bir su birikintisine kaçmıştı... Hem de öyle bir su birikintisine ki gece gündüz çalışsa suyunu yine de boşaltamazdı. Böyle bir geçitin varlığını bilseydi, daha işin başında onu bir taşla tıkar, böylelikle de balığı yakalamış olurdu.

Aklımdan bunları geçirerek ıslak toprağın üstüne oturdu. Önce için için, sonra kendisini kuşatan acımasız ıssızlığa karşı hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ve uzun bir süre sarsıla sarsıla hıçkırdı durdu.

Ateş yaktı, içi ısınsın diye sıcak su içti, sonra bir gece önceki gibi yatağını kayaların üstüne serdi. Yaptığı son iş kibritlerin ıslanıp ıslanmadığına, bakmak ve saatini kurmak oldu. Battaniyeler sırılsıklam ve yapışkandı. Ayak bileği acı acı zonkluyordu. Gelgelelim adamın aklı fikri yalnızca aç oluşundaydı; bölük pörçük huzursuz uykusunda akla gelebilecek en nefis yemeklerle donatılmış şölen sofraları gördü.

Uyandığında iliklerine dek üşüyordu, hastaydı. Güneş yoktu. Toprak ve gökyüzü daha da koyu kurşuni bir renge bürünmüştü. Soğuk bir rüzgâr esiyordu; yağan ilk kar

tepeleri beyazlatıyordu. Adam ateş yakıp su kaynatırken hava daha da ağırlaşmış ve ağarmıştı. Yağmurla karışık sulu kar yağıyordu. Kar tanecikleri önceleri yere düşer düşmez eriyordu, ama zamanla lapa lapa yağmaya başladı, toprağı örttü, ateşi söndürüp kuru yosunları berbat etti.

Yükünü sırtlanıp ne yöne olursa olsun yola koyulması için bir işaretti bu. Küçük Sırıklar Ülkesiyle, Bill'le, Dease Irmağı kıyısındaki kovukta ters çevrilmiş kayıkla ilgilenmiyordu artık. Tüm benliğine egemen olan şey yemek yemek fiiliydi. Çıldırasıya açtı karnı. İzlediği yön önemli değildi artık, elverir ki yol vadi tabanından ayrılmasın da nereye götürürse götürsün, aldırmıyordu. Karların altını yoklayarak sulu böğürtlen arıyor, sazları kökleyerek ilerliyordu. Ama pek tatsız tuzsuzdu bu seferki yumrular, hiç de doyurucu değildi. Ekşi bir ot buldu, hepsini yedi, çok az bulabilmişti, çünkü küçücük bir ottu, bir iki parmak kalınlığındaki kar tabakası altında bile rahatlıkla gizlenebiliyordu.

O gece ateş mateş yakamadı, sıcak su da içemedi; battaniyesinin altına büzüldü, açlığın, o yarım yamalak uykusuna daldı. Kar soğuk bir yağmura dönüşmüştü şimdi. Damlalar yukarı bakan suratına çarptıkça sık sık uyanıyordu. Gün doğdu... kurşuni, güneşsiz gün. Yağmur dinmişti. Açlığın şiddeti geçmişti. Yiyecek tutkusu yatışır gibi olmuş, açlık duygusu körelmişti. Gerçi midesinde bir sancı vardı ama bu pek rahatsız etmiyordu onu. Daha mantıklıydı şimdi; Küçük Sırıklar Ülkesi ile Dease Irmağı kıyısındaki kovuk yeniden kurcalamaya başlamıştı kafasını.

Battaniyelerinden birinin artığım şeritler halinde parçalayarak kanayan ayaklarını sarıp sarmaladı. Burkulan ayak bileğinin sargısını iyice sıkılaştırdıktan sonra o günkü yolculuk hazırlıklarıyla uğraştı. Sıra yükünü denk yapmaya gelince geyik derisi heybeyi düşünerek uzun süre bocaladı, en sonunda onu da yanına aldı.

Yağmur karları eritmiş, yalnızca tepelerin dorukları beyaz kalmıştı. Güneş açınca pusulası ile yönünü saptadı, kaybolduğunu anladı. Önceki günlerde dalgınlıkla belki de fazla sola sapmıştı. Şimdi bu sapmayı kapatabilmek için

izlemesi gereken asıl yönden bir parça sağa kayarak yürümeye başladı.

Açlık sancıları gerçi pek şiddetli sayılmazdı ama gittikçe gücünün tükendiğini farketti.

Böğürtlen toplarken ya da saz koparırken sık sık durup dinlenmek zorunda kalıyordu. Ağzında bir acılık vardı; dili şişmiş, sanki tüylerle kaplıymış gibi kupkuruydu. Yüreği zorlanıyor, göğsü sıkışıyordu. Birkaç dakika yürüyünce güp güp güp diye çarpmaya başlıyor, sonra bunaltıcı, baş döndürücü bir sancıyla birlikte çarpıntıdan bayılacakmış gibi oluyordu.

Öğle üzeri büyük bir su birikintisinde iki tane sazan balığı buldu. Suyu boşaltmak olanaksızdı, ama adam daha serinkanlıydı şimdi, bu yüzden de teneke kovasıyla balıkları yakalamayı başardı. Serçe parmağından daha büyük değildiler, ama zaten o da çok aç değildi. Karnındaki sancı gittikçe hafifleyip azalmıştı. Midesi uyukluyor gibiydi sanki. Balıkları çiğ çiğ yedi; güçlükle dikkatle çiğniyordu, yeme işini yaparken yalnızca mantığının buyruğuna uyuyordu. Canı yemek istemiyordu, ama adam yaşamak için yemesi gerektiğini biliyordu.

Akşam üzeri üç tane sazan balığı daha yakaladı; ikisini hemen yedi, üçüncüsünü kahvaltı için sakladı. Güneşin kuruttuğu yosun parçalarıyla ateş yakarak su kaynatıp ısındı. O gün ancak on mil yol almıştı; ertesi gün ise yüreğinin izin verdiği ölçüde yürüdüğü için topu topu beş mil gidebilmişti. Midesi hiçbir rahatsızlık vermiyordu. Uyumuştu sanki. Yabancı bir ülkedeydi şimdi; üstelik geyikler ve kurtlar da bollaşmıştı. Issızlığın içinde sık sık uluyuşlarını işitiyordu; bir ara yolu üzerinde üç kurtun koşuştuğunu gördü.

Başka bir gecenin sabahında mantığının sesini dinleyerek geyik derisi heybenin sırım bağcıklarını çözdü. Heybenin açık ağzından sel halinde altın tozlan ve külçeler döküldü. Altınları kabaca ikiye böldü; yarısını bir battaniye parçasına sarıp taşlar arasına gizledi, öbür yarısını ise yeniden heybeye koydu. Son, battaniyesini de şeritler halinde kesti, ayaklarına sargı olarak kullanmaya başladı. Silahına

kıyamıyordu bir türlü, çünkü Dease Irmağı kıyısındaki oyukta fişekler vardı.

Sisli bir gündü ve bugün açlığı, daldığı uykudan yeniden uyanmıştı. Çok bitkindi, üstelik başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Sık sık tökezleyip yere yuvarlanmak olağandı artık; bir keresinde sendeledi ve bir kuş yuvasının üstüne düştü. Yuvanın içinde yumurtadan yeni çıkmış -daha bir günlük - dört yavru vardı; birer lokma bile olamayacak kadar mini mini canlılar. Adam aç kurt gibi yavruları diri diri ağzına attı, dişleri arasında yumurta kabuğu kırar gibi kıtır kıtır yedi. Yavruların anası çığlık çığlığa haykırıyor, adamın çevresinde dört dönüyordu. Tüfeğiyle vurarak kuşu yakalamak istedi ama hayvan kaçtı. Bunun üzerine taş atmaya başladı, nasıl olduysa oldu ve fırlattığı taşlardan biri kuşun kanadını kırdı. Hayvan, kırık kanadını sürükleyerek seke seke koşup kaçarken, adam da ardına takılıp kovalamaya başladı.

Küçük yavrular karnını doyurmak şöyle dursun iştahını daha da körüklemekten başka bir işe yaramamışlardı. Sakat ayak bileğiyle hoplaya sıçraya koşmaya çalışıyor, taşlar fırlatıyor, arasıra boğuk çığlıklar atıyor, kimi zaman usul usul koşuyor, yere kapaklanınca sabır ve inatla doğrulup kalkıyor, ya da başı dönüp de gözleri kararır gibi olunca elleriyle gözlerini ovuşturuyordu.

Bu kovalamaca onu vadinin ucundaki bataklığa sürükledi, buradaki ıslak yosunlar üzerinde birtakım ayak izleri çarptı yüzüne. Besbelli ki kendi ayak izleri değildi bunlar... Olsa olsa Bill’in izleriydi. Ama şimdi durup da inceleyemezdi onları, çünkü ama kuş kaçtı kaçıyordu. Hele kuşu bir yakalasın, sonra dönüp incelerdi elbet.

Ana kuşu yormuştu ya kendisi de adamakıllı bitkin düşmüştü. Kuş soluk soluğa yatıyordu. Adam da üç dört adım ötesinde, sürünemeyecek denli yorgun argın bir halde, ölü gibi uzanmış yatıyordu. Adam biraz dinlenip de kendini toparlar gibi olunca kuş da kendine geldi ve adamın aç eli daha ona uzanmaya kalmadan hoplaya zıplaya kaçıverdi. Böylece kovalamaca yeniden başlamış oldu. Sonunda gece

karanlığı bastırdı ve kuş kaçıp gitti. Adamın ayakta duracak gücü kalmamıştı, sendeledi, sırtındaki yükle birlikte yüzükoyun yere kapaklandı ve yanağı yarıldı. Düştüğü yerde uzun süre kalıp gibi yattı kaldı, sonra yan döndü, saatini kurdu ve taa sabaha dek oracıkta öylece yattı.

Sisli bir gün daha... Son battaniyesinin yarısını ayak sargısı için harcadı. Bill'in izini bulamamıştı. Ama aldırmıyordu. Açlığın dizginleri durmadan ileri sürüyordu, yönetiyordu onu... yalnız bir tek şeyi merak ediyordu: Bill de mi yolunu yitirmişti acaba?.. Öğleye doğru ağır yükü belini bükmeye başlamıştı. Altınları yeniden ikiye böldü, ama bu kez yarısını yere döktü. Öğleden sonra öbür yarısını da fırlatıp attı; şimdi, yanında kala kala yarım battaniye, teneke kova ve tüfek kalmıştı.

Kendini bir sanrıya (*) kaptırmıştı.

(*) Psikoloji dilinde, gerçekten olmayan bir şeyi varmış gibi görme, işitme ya da duyma.

Son bir kurşunu kaldığından hiç kuşkusu yoktu. Hemen oracıkta şarjörde duruyordu da her nasılsa gözünden kaçmıştı işte. Öte yandan şarjörün boş olduğunu da biliyordu. Ama sanrı ille de bir kurşun daha var diyor, üsteledikçe üsteliyordu. Bir türlü yakasını bırakmayan bu düşünceyle saatlerce savaştı, sonunda baktı ki olacak gibi değil, tüfeği açtı ve bomboş olduğunu gördü. Sanki kurşunu orada bulacağına gerçekten inanmış gibi derin bir düşkırıklığına uğramıştı.

Yarım saat kadar ya ilerlemiş ya ilerlememişti ki, sanrı yeniden hortladı. Yeni baştan kıyasıya bir savaşa tutuştu, ama sanrı hâlâ direniyordu; en sonunda onu başından savmak ve yanıldığını kendi kendine kanıtlamak amacıyla tüfeğin mermi yatağını bir kez daha açtı. Arasıra kafasını başka şeylere taktığı da oluyordu; tıpkı bir robot gibi yürüyor, garip düşünceler ve uçarı görüntüler beynini kurtlar gibi kemiriyordu. Ama gerçekdışına yaptığı bu düşsel gezintiler kısa sürüyordu, çünkü açlık sancıları onu sık sık gerçeğe geri getiriyor, ayıltıyordu. Bir ara düşler evreninde yaptığı bu gezintilerden birisinde öyle bir görüntüyle

karşılaştı ki az kalsın bayılacaktı. Sallandı, sendeledi, düşmemek için bir sarhoş gibi sağa sola yalpa vurdu. Önünde bir at duruyordu. Bir at! Gözlerine inanamıyordu. İçinde parıltılar uçuşan, şimşekler çakan yoğun bir sis bulutu kaplamıştı gözlerini. Görüntüyü silip uzaklaştırmak için gözlerini ovuşturdu ve bunun bir at değil de kocaman boz bir ayı olduğunu gördü. Hayvan düşmanca bir ilgiyle kendisini süzüyordu.

Farkında olmaksızın tüfeğini omuzlayıp hayvana doğrulttu. Sonra indirdi, kalçasında asılı duran av bıçağını cicili bicili kınından çekip çıkardı. Başparmağı ile bıçağın ağzını yokladı. Keskindi. Ucu da sipsivriydi. Üstüne atılıp öldürecekti ayıyı. Ama küt küt küt diye çırpınmaya başlayan yüreği son anda uyardı onu. Derken, hızlandıkça hızlandı atışlar, alnı çelikten bir kıskaçla sıkıştırılıyordu sanki; beyni bulandı, üzerine bir sersemlik çöktü.

Az önceki gözükara yüreklilik bir anda derin bir korkuya bırakmıştı yerini. Böylesine bitkin bir durumdayken ya hayvan tutup da saldırırsa? Dimdik durarak kendine gösterişli bir hava verdi, bıçağı sımsıkı kavrayarak gözlerini ayıya dikti. Ayı iki adım yaklaştı, gözdağı verircesine homur homur homurdandı. Eğer adam kaçsaydı kovalayacaktı, ama adam kaçmadı. Korkunun yol açtığı bir yüreklilikle canlanmıştı şimdi. O da yaşama sıkı sıkıya bağlı olan ve yaşamın en derin köklerinde yatan korkuyu müthiş hırıltılarla dile getiriyordu.

Ayı, afallamıştı; iki ayağı üzerinde dimdik duran ve kendisinden korkmak şöyle dursun korkutucu homurtular çıkaran bu yaratık karşısında kıyıya çekildi. Adam kılını bile kıpırdatmadan, öylece dikiliyordu. Tehlike geçinceye dek heykel gibi durdu, sonra bir titreme nöbetine tutularak ıslak yosunların arasına yığıldı.

Bir parça kendine gelir gibi olunca yeniden yola koyuldu, ama şimdi de yepyeni bir korku düşmüştü içine. Yiyecek eksikliği yüzünden ölmek korkusu değildi bu; onu asıl korkutan şey vahşice öldürülmek, yaşamak için canını dişine takarak verdiği bu savaşta gücünün son zerresi açlığa yenik

düşmeden önce paramparça edilerek öldürülmekti. Kurtlar vardı. Uluyuşları ıssızlığın dört bir yanına yayılıyor, yansılan havada elle tutulur bir tehlike ağı örüyor ve sanki rüzgârın şişirdiği bir çadır duvarını tutarcasına ellerini ileri uzatan adam bu ağı geriye iterken buluyordu kendini.

Arasıra yolunun üstünden iki üç kurdun geçtiği de oluyordu. Ne var ki adama sokulmuyorlardı pek. Saldırmayı göze alacak kadar kalabalık değillerdi çünkü; üstelik avlanması daha kolay olan ve kendilerine öyle uzun boylu karşı koymayan ren geyikleriyle ilgileniyorlardı şu anda, oysa şu iki bacağı üzerinde dimdik yürüyen garip yaratık onları tırmalayıp ısırabilirdi.

Akşam üzeri kurtların avlandığı yerde birtakım kemikler çarptı gözüne. Bu kalıntılar daha yarım saat öncesine dek zıp zıp zıplayan, koşup bağıran, capcanlı bir geyik yavrusuydu. Kemikleri incelemeye koyuldu; hücreler ölmemişti henüz, adamakıllı sıyrılmış, üzerlerinde et met bırakılmamıştı, pembeydiler, pırıl pırıl da parlıyorlardı. Gün sona ermeden belki kendisi de bu duruma düşecekti! Demek, yaşam buydu, ha? Boş ve geçici bir şey... Acılı olan yaşamdı yalnızca. Ölümde acı maçı yoktu. Ölmek, uyumaktı. Duraklama, dinlenme demekti ölüm. Öyleyse ne diye boyun eğmiyordu sanki ölüme?

Ama fazla kafa yormadı bu konuda. Yosunların üzerine uzandı, ağzına aldığı kemiğin pembe renkli yaşam zerreciklerini emmeye başladı. Tıpkı bir anı gibi hafif ve uçucu olan şu tatlı et lezzeti deli ediyordu onu. Kemiği çeneleri arasında çatır çatır çiğnemeye başladı. Kimi zaman kemik, kimi zaman da dişleriydi kırılan. Sonra kemikleri taşla ezdi, unu ufak edip yuttu. Bu arada telâşından parmaklarına da vurduğu oldu, ama taşın altında ezilen parmaklarının pek de öyle acı vermeyişi şaşırttı onu.

Derken, yağmurlu, karlı günler geldi. Artık ne zaman konaklayıp ne zaman yola koyulduğunu bilemez olmuştu. Gündüz olduğu kadar geceleri de yürüyordu. Nereye düşerse hemen oracıkta dinleniyordu. İçinde yavaş yavaş can çekişmekte olan yaşam alevi ne zaman çırpınır ve ölgün

ölgün titreşirse, o da o zaman sürüne-emekleye yola koyuluyordu. Bir insan olarak özellikle bir çaba harcıyor değildi artık. Onu ileri sürükleyen, içindeki yaşamın ta kendisiydi, ölüme bir türlü boyun eğmek istemeyen yaşama hırsıydı. Acı çekmiyordu. Sinirleri körelmiş, tüm duyarlıklarını yitirmişti; zihni korkunç görüntüler, tatlı düşlerle doluydu.

Ama yine de toplayıp yanında taşıdığı geyik yavrusunun ezik kemik kalıntılarını yalayıp yutmaktan geri durmuyordu. Artık tepelerden, yollardan geçmiyor, geniş bir vadide akan büyük bir dereyi bilinçsizse izliyordu. Ne bu dereyi görüyordu ne de vadiyi. Yalnızca düşsel görüntüler bürümüştü gözlerini. Ruh ve vücut yan, yana yürüyor ya da emekliyordu, ama onları birbirine bağlayan bağ ha koptu ha kopacak kadar incelmişti.

Kendini toparlamış olarak uyandığı zaman kayaların üstünde sırtüstü yatıyordu. Güneş sıcak ve parlaktı. Uzaklardan geyik yavrularının bağırtıları geldi kulağına. Yağmur, kar ve rüzgâr hayal meyal aklındaydı, ama yakalandığı fırtınanın iki gün mü iki hafta mı sürdüğünü bilemiyordu.

Canlandırıcı güneş ışınları üstüne başına yağarak bitkin düşmüş bedenini tatlı tatlı sarıp sarmalarken bir süre kımıldanmadan yattı kaldı. Güzel bir gün diye düşündü. Belki nerede bulunduğunu saptayabilirdi. Acılı bir çabayla yana döndü. Aşağısında geniş ve durgun bir ırmak vardı. Daha önce nasıl olmuş da görmemişti, hayret doğrusu! Onca zamandır rastladığı tepelerin hepsinden daha çıplak ve daha alçak tepeler arasından geniş büklümlerle kıvrıla kıvrıla dönüşünü gözleriyle ağır ağır izledi. Sonra yavaş yavaş, hiç heyecanlanmadan, olağan bir ilgiyle bu ilk kez gördüğü ırmağı ufuk çizgisine doğru izledi; parıltılı bir denize döküldüğünü gördü. Hâlâ heyecan duymuyordu. Olacak şey değil diye düşündü; bu olsa olsa bir görüntü ya da seraptı... yo yo, seraptan çok görüntüye benziyordu, karmakarışık zihninin bir oyunu olmalıydı. Parıldayan denizin ortasına demirleyen şu gemi de yanıldığını kanıtlamaya yetiyordu zaten. Bir an için gözlerini yumdu, sonra yeniden açtı. Garip

şey, hâlâ duruyordu görüntü! Hiç de garip yanı yoktu bu işin. Çok iyi biliyordu ki, çorak toprakların ortasında ne deniz olurdu ne de gemi; biliyordu bunu, tıpkı boş tüfeğinde kurşun bulunmadığını bildiği gibi.

O anda hemen arkasında boğuk bir hırıltı işitti... yarı aksırık yarı tıksırık karışımı bir sesti bu. Bitkin düştüğü ve tüm vücudu kaskatı kesildiği için usul usul öbür yanma dönmeye çalıştı. Yanında yöresinde hiçbir şey göremedi, sabırla beklemeye koyuldu. Derken, aksırık-tıksırık karışımı sesi bir kez daha işitti; tam o sırada on, adım kadar ötesinde, iki kayanın arasında boz renkli bir kurt kafası çarptı gözüne. Hayvanın sivri kulakları daha önce gördüğü kurtlarınki gibi dimdik değildi; gözleri de çapaklı ve kanlı kanlıydı; başı güçsüzce ve umutsuzca öne sarkmıştı. Gün ışığından kamaşan gözlerini ikide bir kırpıp duruyordu.

Hasta gibiydi. Adam kendisine bakarken yine aksırıp tıksırdı.

En sonunda bu gerçek işte diye düşündü, az önce birtakım görüntülerle kaplı olan dünyanın gerçek yüzünü görmek için öbür yanına döndü. Ama deniz hâlâ pınl pırıl parıldıyor, gemi belirgin biçimde açık seçik görülüyordu. Bütün, bunlar gerçek miydi yoksa? Gözlerini yumup uzun süre düşündü, sonra birdenbire anlayıverdi işin aslını. Kuzeydoğu yönünde Dease Divide’nin ötesine uzanmış ve gele gele Coppermine Valley’e gelmişti. Demek bu geniş ve durgun ırmak Coppermine Irmağıydı. Şu parıltılı deniz de Kuzey Buz Denizi. Bu gemi de Mackenzie’nin ağzından doğuya, epeyce doğuya açılmış bir balina gemisiydi ve şu anda da Coronation Körfezinde demirlemişti. Hudson’s Bay Kumpanyası’nın çok eskiden, gördüğü o haritasını anımsadı, her şey apaçık ortada ve akla uygundu artık.

Yerinde doğruldu ve dikkatini bir an önce yapılması gereken işlere yöneltti. Ayaklarındaki battaniye parçalan lime lime olmuş, ayakları biçimsiz birer et yığınına dönmüştü. Son battaniyesi de gitmişti. Ne tüfeği vardı ortada ne de bıçağı. Şapkasını bir yerlerde yitirmiş, bu arada şeridin arasına sıkıştırdığı kibritler de gitmişti, ama

koynunda, tütün tabakasının içindeki yağlı kâğıda sanlı kibritler kupkuru olarak güven altında bulunuyordu. Saatine baktı. On biri gösteriyor ve hâlâ işliyordu. Kurmayı unutmamıştı demek.

Aklını başına toplamıştı şimdi, sakindi. Çok bitkin olmasına karşın ağrı mağrı duymuyordu. Aç değildi. Yemek yemenin düşüncesi bile hoş gelmiyordu artık, ne yapıyorsa mantığıyla yapıyordu. Pantolonunun paçalarını dizlere dek yırttı. ayaklarına sardı. Her nasılsa teneke maşrapayı yitirmemişti. Gemiye doğru yapacağı ve korkunç olacağını şimdiden bildiği yolculuğa çıkmadan önce biraz sıcak su içebilecekti demek ki.

Yavaş hareket ediyordu. İnmeli biri gibi sarsak ve sakardı. Kuru yosun toplamak için doğrulmaya çalışınca ayaklarının tutmadığını gördü. Birkaç kez denedi ayağa kalkmayı, ama başaramayacağını anlayınca dört ayak üzerinde emeklemeye başladı. Bir ara hasta kurdun yanına doğru ilerledi. Hayvan, güç belâ oynattığı diliyle bacaklarını yalayarak adamın yolu üzerinden gönülsüzce geri çekildi. Adam bu dilin hiç de sağlıklı bir kırmızılıkta olmadığını gördü. Sarıya çalan kahverengiydi, yan kuru bir balgamla kaplıydı sanki.

Bir maşraba sıcak su içtikten sonra ayağa kalkabileceğini ve hatta, ölmek üzere olan bir adam gibi yürüyebileceğini anladı. Vırt zırt dinlenmek zorunda kalıyordu. Kendisini izleyen kurdun adımları nasıl ki zayıf ve kararsız ise adamın adımları da öyle zayıf ve kararsızdı; o gece karanlık basıp da parıltılı deniz görünmez olduğunda ona dört milden fazla yaklaşamadığını biliyordu.

Bütün gece hasta kurdun öksürüğünü ve zaman zaman da geyik yavrularının mızıltılarını işitti. Dört bir yanında yaşam vardı; hem de cıvıl cıvıl, capcanlı, sapasağlam bir yaşam; hasta kurdun kendisini, ola ki hasta adam benden daha önce ölür umuduyla izlediğini biliyordu. Sabahleyin gözlerini açınca hayvanın ona aç aç ve iştahlı gözlerle baktığını gördü. Kuyruğunu bacakları arasına kısalırmış, kemikleri fırlamış zavallı bir köpek gibi büzülmüştü. Soğuk

sabah rüzgârında tir tir titriyor, ve adam ne zaman boğuk bir hırıltıyla konuşacak olsa o da dişlerini ortaya çıkaran sırıtışlarla umutsuzca karşılıklar veriyordu.

Güneş parıltılar saçarak yükseldi, adam da bütün sabah boyunca parlak denizdeki gemiye doğru düşe kalka yol aldı. Hava günlük güneşlikti. Yüksek bölgelerin kısa süren Kızılderili yazlarından biriydi bu. Belki bir hafta sürer, belki de yarın öbür gün sona ererdi.

Öğleden sonra birtakım izlere rastladı adam. Bir başka adamın izleriydi bunlar; yürümeyen, ama dört ayak üstünde sürünen birinin izleri... Adam, bunların Bill'in izleri olabileceğini düşündü, ama bu düşüncesi bulanık ve ilgiden yoksundu. Merak etmiyordu. Aslında duygu ve heyecan denen şey elini eteğini çekmişti kendisinden. Acılara karşı duyarlığı da kalmamıştı artık. Mide ve sinirler derin bir uykuya dalmıştı. Her şeye karşın onu ileri iten şey içindeki yaşamın ta kendisiydi. Bitkin olmasına bitkindi ama, yine de ölüme karşı koymaktan geri durmuyordu. Ölüme boyun eğmediği içindir ki hâlâ böğürtlenle balık yiyor, sıcak su içiyor ve gözünü hasta kurttan ayırmıyordu.

Öteki adamın izleri boyunca ilerledi, biraz sonra da izlerin son bulduğu yere geldi... sürüyle kurt ayağının ıslak yosunları çiğnediği bir yerde çok az bir zaman önce etleri sıyrılmış birkaç kemik gördü. Sonra, keskin dişlerle delik deşik edilmiş kendisininkine benzer geyik derisi bir heybe buldu. Güçsüz parmaklarının taşıyamayacağı kadar ağırdı ama yine de alıp yerden kaldırdı. Bill sonuna dek taşımıştı bunu. Ha-ha! Gel de gülme şu Bill'in başına gelenlere! Oysa kendisi yaşayacak ve heybeyi parıltılı denizdeki gemiye götürecekti. Kahkahası kocamış bir karganın çığlığı gibi çatlak ve korkunçtu; hasta kurt da acı acı uluyarak adamın kahkahalarına eşlik etti. Ama adam birden susuverdi. Eğer bu Bill ise, eğer şu pembe-beyaz tertemiz kemik yığını Bill ise, nasıl olur da Bill'e gülebilirdi?

Öte yana döndü. Gerçi Bill onu yüzüstü bırakıp gitmişti; ama o ne altınları alacak, ne de Bill' in kemiklerini kemirecekti. Sendeleyerek oradan uzaklaşırken, eğer benim

yerimde Bill olsaydı hiç bakmaz yapardı bunları diye düşündü.

Bir su birikintisine geldi. Balık var mı yok mu diye bakmak için suya doğru eğildi ve eğilmesiyle, iğne batırılmışçasına irkilip başını hızla geri çekmesi bir oldu. Yüzünün yansısını görmüştü suda. Suratı suratlıktan. çıkmıştı, korkunçtu, öyle ki bu korkunçluk karşısında nicedir uyuklamakta olan duyguları bile uyanmıştı. Boşaltılamayacak kadar büyük olan birikintide üç tane balık vardı; teneke kovasıyla başarısız kalan birkaç denemeden sonra onları yakalamaktan vazgeçti. Bu bitkinlikle suya düşüp boğulmaktan korkuyordu çünkü. Öte yandan, ırmak kıyısındaki kütüklerden birine binip de akıntının yardımıyla gitmeyi de yine aynı nedenle göze alamıyordu.

O gün gemiyle kendisi arasındaki uzaklığı üç mile indirdi; ertesi gün topu topu iki mil yol alabilmişti... Çünkü şimdi tıpkı Bill gibi emeklemeye başlamıştı; beşinci günün sonunda gemi hâlâ yedi mil uzaktaydı ve o günde bir mil bile yol alamıyordu artık. Kızılderili yazı hâlâ sürüyor; adam ayıla-bayıla, düşe-kalka ilerliyor; hasta kurt da onun hemen ardı sıra aksıra tıksıra sürükleniyordu. Ayakları gibi dizlerinin derisi de soyulmuştu adamın, yara bere içindeydi; sırtındaki gömleği yırtıp dizlerine ve ayaklarına sarmıştı ama yine de yosunlar ve taşlar üzerinde kırmızı izler bırakarak ilerliyordu. Bir ara dönüp arkasına baktı, hasta kurt kan izlerini yalıyordu; o anda kendi sonunun ne olabileceğini... eğer... eğer kurdu yakalayamazsa başına neler gelebileceğini kesinlikle anladı. Bundan sonra, şimdiye dek oynanmış ölüm kalım trajedilerinin en korkuncu başladı... sürüne sürüne ilerleyen hasta bir adam, topallaya topallaya yürüyen hasta bir kurt, can çekişen bedenlerini ıssızlık içinde sürükleyen, birbirini avlamaya, canını almaya çalışan iki yaratık.

Sapasağlam bir kurt olsaydı adam o kadar aldırmayacaktı, gelgelelim şu kadavrası çıkmış zavallı yaratığa yem olmanın düşüncesi bile çileden çıkarmaya yetiyordu onu. Kılı kırk yarıyordu. Kafası yine allak bullak

olmaya, aklı bir gidip bir gelmeye, sanrılarla serseme dönmeye başladı.

Baygınlık geçirdiği bir sırada kulağının dibinde bir hırıltı işiterek ayıldı. Kurt sendeleyerek geri sıçradı, dengesini yitirerek bitkince yere yuvarlandı. Hayvanın durumu çok gülünçtü, ama adam gülmedi. Dahası, hiç mi hiç korkmamıştı. Bu tür duygulara çok uzaktı artık. Bir an için kafasını topladı, yattığı yerde düşünmeye koyuldu. Taş çatlasa dört mil ötedeydi gemi. Gözlerini ovuşturup da önündeki sisi dağıtımca açık seçik görebiliyordu onu, hatta ışıltılı denizin sularını yara yara ilerleyen bir teknenin bembeyaz yelkenini bile seçebiliyordu. Ama dört mildi bu, emekleyerek nasıl giderdi? Bunu biliyordu, hem de adı gibi biliyor, yine de serinkanlılığı elden bırakmıyordu. Yarım mil bile gidemeyeceğini biliyordu. Ama yaşamak, yaşamak istiyordu. Çektiği bunca çileden sonra ölüp gitmek, haksızlık olurdu. Alınyazısı pek çok şey istiyordu ondan. Ha öldü ha ölecek gibiydi, yoo ölmek istemiyordu. Bu çılgınlıktı belki ama, ölümün pençesinde can çekişirken bile ölüme karşı koyuyor, direndikçe direniyordu.

Gözlerini yumdu, bitip tükenmek bilmeyecekmiş gibi bir rahatlık içinde beklemeye koyuldu. Benliğinin taa derinliklerinden kopup yükselen boğucu uyuşukluk dalgasının üstünde kalmak, kendisine ikide bir çarpan bu bitkinlik dalgasının altına gömülmemek için canla başla uğraşıyordu. Kabardıkça kabaran ve bilincini yavaş yavaş bulandıran bu boğucu uyuşukluk tıpkı bir denizi andırıyordu. Kimi zaman bu denizde bata çıka yüzüyor, karanlıklar içinde kararsız kulaçlar atıyor, sonra birden, ruhunun garip bir itilimiyle başka bir irade kırıntısına kavuşuyor ve o zaman daha canlı kulaçlar atmaya başlıyordu.

Sırtüstü uzammış kalıp gibi yatarken, hasta kurdun gittikçe yaklaşan soluğunu işitiyordu; hayvan usul usul yaklaşıyor, yaklaşıyor, sonsuzluğa dek sürecekmişçesine bir zaman içinde sokuldukça sokuluyor ama o kılını bile kıpırdatmıyordu. Taa kulağının dibine gelmişti. Zımpara kâğıdı gibi sert, kupkuru bir derinin sürtünüşünü duydu. Ve

birdenbire ellerini uzattı... daha doğrusu uzatmak İstedi. Parmakları bir anda bükülüp pençeleşti ve bomboş havayı kavradı. Hızlılık ve kesinlik güçlü olmayı gerektirirdi, oysa adam bu güçten yoksundu.

Kurdun sabrı korkunçtu. Bu konuda adamın da ondan aşağı kalır yanı yoktu. Bayılmamak için canını dişine takarak, yiyeceği ya da yenileceği şeyi yattığı yerde yarım gün bekledi durdu. Kimi zaman uyuşukluk denizine gömülüyor, upuzun düşler görüyordu; uyku ile uyanıklık arasında geçen bütün bu süre içinde bile, hırıltılı soluğu ve sert dilin okşamasını bekledi.

Soluğu işitmedi, eli üstünde bir dilin yavaş yavaş gezindiği duygusuna kapılarak daldığı düşten ağır ağır uyandı. Bekledi. Dişler hafifçe bastırdı, zorladı; kurt bunca zamandır beklediği yiyeceğe dişlerini geçirebilmek için olanca gücüyle uğraşıp didiniyordu. Ama adam da uzun süredir bekliyordu; meşinleşmiş eli hayvanın çenesi üzerinde kapandı. Kurt, zayıfça direnmeye çalıştı, adamın bir eli çeneyi güçsüzce tutarken öbür eli de yavaş yavaş kavramaya hazırlanıyordu. Beş dakika sonra adam vücudunun tüm ağırlığıyla kurdun üstüne çökmüştü. Eller, hayvanı boğacak güçten yoksundu; ama suratı kurdun gırtlağına dayanmış, ağzı kılla dolmuştu. Yarım saat sonra adam kendi gırtlağında lıkır lıkır sıcak bir akıntı duydu. Tadı hiç de hoş değildi. Sanki eritilmiş kurşun akıtılıyordu midesine, hem de salt kendi iradesinin, zoruyla. Neden sonra adam sırtüstü döndü ve uykuya daldı.

Bedford balina gemisinde bilimsel araştırmalar yapan bir kurulun birkaç üyesi bulunuyordu. Güverteden bakarlarken garip bir nesne gördüler. Bu garip yaratık kıyıdan suya doğru ilerlemekteydi. Ne olduğunu bir türlü anlayamadılar, bilim adamı oldukları için, ne tür bir şey olduğunu görmek için kayığa atlayıp kıyıya gittiler. Gördükleri, canlı bir yaratıktı, ama buna insan demeye yüz tanık isterdi. Kördü, bilinçsizdi. Koskocaman bir solucan gibi toprağın üzerinde kıvır kıvır kıvranıyordu. Tüm çabası çoğu kez boşa gidiyor, ama o yine

de büyük bir inatla uğraşını sürdürüyor, kıvrıla sürüne saatte on adım ya gidiyor ya gitmiyordu.

Üç hafta sonra Bedford balina gemisindeki bir yatağa uzanmış yatarken kim olduğunu, başından neler geçtiğini anlatıyordu. Arasıra saçmasapan sözler sayıklıyor; annesinden, günlük güneşlik Kaliforniya'dan, portakal ağaçları ve çiçekler arasındaki bir evden söz ediyordu.

Aradan öyle pek fazla bir gün geçmemişti ki, bilim adamları ve kaptanla birlikte yemek masasının başındaydı. Türlü türlü yemeklerle donatılmış masaya aç gözlerle bakıyor, başkalarının ağzına giren her lokmayı kaygıyla izliyordu. Yutulan her lokmayla birlikte gözleri derin bir hüzünle buğulanıyordu. Gerçi aklı başındaydı ama yemek zamanı gelmiyor muydu, bütün şu insanlardan nefret ediyordu. Çok geçmeden yiyecek bitiverecek diye yüreğinin yağı eriyordu. Erzak konusunda aşçıyı, kamarotu, kaptanı ikide bir sorguya çekiyordu. Ona bilmem kaçıncı kez güvence verdiler; ama adam bir türlü inanmıyor, kendi gözleriyle görmek için kileri sürekli olarak gözaltında bulunduruyordu.

Adam şişmanladıkça şişmanladı. Günden, güne semirip irileşti. Bilim adamları başlarını salladılar, birtakım kuramlar attılar ortaya. Adamın yemeklerini kısıtladılar, ama o yine de göbek bağlıyor, gömleğinin içine sığmaz oluyordu.

Tayfalar kıs kıs gülüyorlardı. İşin içyüzünü biliyorlardı çünkü. Adamı göz hapsine alınca bilginler de öğrendiler işin aslını astarını. Kahvaltıdan sonra adamın ön güverteye gittiğim ve tıpkı bir dilenci gibi el avuç açarak tayfalardan birine yanaştığını gördüler. Tayfa güldü ve ona bir deniz bisküvisi verdi. Adam bunu açgözlülükle kaparcasına aldı ve altınlarını kendi gözünden bile kıskanan bir cimri gibi baktıktan sonra gömleğinin aralığından koynuna soktu. Bıyık altından gülümseyen öbür tayfaların verdiği sadakalar da buna benzer şeylerdi.

Bilim adamları işini bilen kişilerdi. Adamı yalnız bıraktılar. Ama gizlice odasını aradılar. Köşe bucak peksimetle doluydu; şilteye peksimetler sokuşturulmuştu, peksimet

doldurulmadık delik kalmamıştı. Oysa aklı başındaydı adamın. Yalnızca, aç kalma olasılığına karşı önlem alıyordu... hepsi o kadar. Bilginler, çok geçmez bırakır bu huyunu dediler. Ve öyle de oldu: Bedford’un demiri San Fransisko körfezinin sularına gömülmeden önce adam çoktan kurtulmuştu bile.

Yaşamın Yasası

İhtiyar Koskoosh kulak kesildi. Gözleri epeydir bulanık görüyordu ama kulakları keskindi; en küçük bir çıtırtı bile, artık dünya işlerinin pek kurca lamadığı kafasını ölgün bir ışıkla aydınlatan zihnine ulaşmaktaydı. İşte, şu ses Sit-cum-to-ha'nın sesiydi; köpekleri kızağa koşarken, çığlık çığlığa bağırıp çağırıyordu. Sit-cum-to-ha kızının kızıydı, ama şu anda işi başından öylesine aşkındı ki karların üstünde tek başına kös kös oturmakta olan üzgün dedesiyle ilgilenecek zamanı yoktu. Kamp toparlanıyordu. Önlerinde upuzun bir yol bekliyordu onları, kısacık gün sona ermeden yola çıkmaları gerekiyordu. Kız yaşama ayak uydurmak zorundaydı; ölümün değil, yaşamın görevleri çağırıyordu Sit-cum-to-ha'yı. Oysa kendisi şu anda ölümün eşiğindeydi.

Ölüm düşüncesi birdenbire kaygılandırdı yaşlı adamı; inmeli sarsak ellerini uzattı, yanıbaşında duran küçük çalıçırpı yığınını yokladı. Yığının gerçekten orada olduğunu anlayınca yüreğine su serpildi, bunu anlamanın verdiği rahatlıkla ellerini tüyleri yer yer dökülmüş eski kürkünün içine daldırdı; yeniden kulak kabarttı ortalığa. Yarı donmuş postların çıkardığı boğuk hışırtılara bakılırsa kabile reisinin geyik derisinden yapılma çadırı sökülmüştü, sarıp sarmalanarak denk yapılıyordu. Reis oğluydu onun; yiğitti, güçlü kuvvetliydi, kabilenin en usta avcısıydı. Ellerini çabuk tutmuyorlar diye kamptaki öteberiyi toplayan kadınlara çıkışan sesini işitti oğlunun. İhtiyar Koskoosh can kulağıyla dinlemeye başladı bu sesi. Bir daha işitmeyecekti çünkü. Ve işte Geehow'un çadırı da yıkıldı. Hemen ardından Tusken'inki! Derken, yedinci, sekizinci, dokuzuncu çadır... Bir tek şamanın çadırı ayakta olmalıydı. Hah işte! Onu da devirdiler. Oflaya puflaya çadırını kızağa yerleştiren şamanın homurtularını bile işitebiliyordu yaşlı adam. Ciyak ciyak ağlayan bir çocuk sesi... Arkasından yavrusunu yatıştırmaya çalışan anasının genizden gelen yanık, okşayıcı sesi... Bu küçük Kootee de pek nazlı bir çocuk, üstelik hiç de dayanıklı

değil, diye düşündü yaşlı adam. Akşama sabaha ölürdü belki de; o zaman, buzlarla kaplı tundrada ateş yakıp bir çukur açarlar, cesedi gömerler ve kurtlardan korumak için de üstüne taş yığarlardı. Hem, ne çıkar sanki? Aç da olsalar tok da olsalar bilemedin bir iki yıl daha dayanırlardı... Aç kurt gibi bekleyen ölüm eninde sonunda topunu da birer birer çekip almayacak mıydı?

Bu da nesi? Ah, öyle ya, kızakları bağlıyor, koşumları geriyorlar. Bir daha hiç ama hiç işitemeyeceği seslere uzun uzun kulak verdi. Kamçılar şaklayarak köpeklerin sırtına iniyor. Şunlara bak hele, nasıl da mızıldanıyorlar huysuz huysuz! Yola çıkmaktan, yük taşımaktan hiç mi hiç hoşlanmaz şu köpekler! İşte, gidiyorlar! Kızaklar birbiri ardından yola çıkıp sarsıla sarsıla sessizliğe daldılar... Gitmişlerdi. Yaşamından çıkmışlar ve onu tek başına, ölümle burun buruna, o son acı saatiyle baş başa bırakmışlardı... Ama yoo! Geyik derisi makosenlerin altında karlar gıcırdıyor, yanıbaşında bir adam duruyor, ve bir el ihtiyar adamın başına usulca dokunuyor. Ne kadar da iyi yürekliydi şu oğlu. Ne ihtiyar babalar biliyordu ki, kafile yola çıkarken oğulları yanlarına bile uğramamış, onları dımdızlak ortada bırakarak çekip gitmişlerdi. Oysa kendi oğlu onlar gibi yapmamıştı işte. Bir anda geçmiş günlere daldı gitti, ta ki oğlunun sesi onu düşüncelerinden ayırıncaya dek.

Oğlu soruyordu:

«İyisin ya?»

İhtiyar adam:

«İyiyim,» dedi.

Oğlu devam etti:

«Yanında odun da var bak... Ateş alev alev... Hava açıyor, soğuk kırılacağa benziyor. Eli kulağındadır, nerdeyse kar yağar. A bak, serpiştirmeye başladı bile.»

«Öyle. Serpiştirmeye başladı bile...»

«Bizimkiler acele ediyor. Yükleri ağır, üstüne üstlük açlıktan da mideleri kazınıyor. Yol desen çok uzun, onlar da hızlı ilerliyorlar. Eh, ben gideyim artık. Oldu mu?»

«Oldu. Geçen yıldan kalma son yapraklar gibiyim ben, dalma iğretice tutunan, düştü düşecek bir son yaprak... Sesim kocakarılarınki gibi cırtlaklaştı. Gözlerim ayaklanma yol göstermez oldu. İyice düştüm elden ayaktan, dizlerim tutmuyor, yorgunum. İyi hadi...»

Karların iniltiye andıran gıcırtıları işitilmez olana dek başını öne eğip dinledi; son bir umutla bekledi, ama artık çağırsa bile işitemeyeceği kadar uzaklaşmış olduğunu biliyordu oğlunun. Derken titrek elini odunlara uzattı birdenbire. Başının üstünde esnemekte olan sonsuzlukla kendi arasında yalnızca bu odun yığını kalmıştı. Bu bir avuç kuru dala bağlıydı yaşamı artık. Ateşi beslemek için bunlar birer birer yanıp kül olacak ve her yanan dal la birlikte ölüm usul usul, adım adım yaklaşacaktı. Son dal parçası da yanıp gidince, korkunç soğuk yeniden başgösterecekti. İşte o zaman, önce ayakları uyuşacaktı, sonra elleri duygusuzlaşacaktı; ve bu uyuşukluk vücudun en uzak uçlarından başlayıp yavaş yavaş tüm vücudunu saracaktı. Başı önüne, dizlerinin üstüne düşecek, oracıkta öylece kaskatı kesilecekti. Bundan kolay ne vardı? Er ya da geç bütün insanlar nasıl olsa günün birinde ölmeyecekler miydi!..

Ah vah etmiyordu. Yaşam böyleydi işte, haksızlık filan yoktu bunda. Toprağın hemen üstünde doğmuş, toprakla kucak kucağa yaşamıştı; sonunda yine toprağa dönmek yeni bir yasa sayılmazdı onun için. Etin ve kemiğin yasasıydı bu. Ve doğa, canlılara, ete, kemiğe hoşgörüyle davranmazdı; insan denen yaratık birey olarak bir önem taşımazdı doğa için. Türlerle, ırklarla ilgilenirdi o. İhtiyar Koskoosh'un o ilkel aklıyla bulduğu ve derinlemesine kavradığı soyut düşünceler bunlardı işte. Yaşamın her alanında nice örneklerini görmüştü bu gerçeğin. Bir filiz fışkırır, söğüt tomurcuğu patlar, yeşerir, sararmış yaprak yere düşer... yalnız bu bile bütün bir yaşam öyküsünü dile getirmeğe yetiyordu. Ne var ki kişiye bir görev buyurmuştu doğa. Kişi bu görevi yapsa da yapmasa da ölüm kaçınılmazdı. Doğa umursamazdı; buyruğa uyanlar çoktu, dahası zaman zaman bu buyruğa

boyun eğmeyenler bile çıkıyordu, ama ne olursa olsun, önemli olan, her zaman sürüp gidecek olan şey, buyruğun yerine getirilmesiydi. Koskoosh'un soyu çok köklüydü. Nasıl ki kendisi çocukken nice nice yaşlı insanlar gördüyse, onlar da çocukluklarında başka yaşlı insanları öyle görmüşlerdi. Öyleyse soyun yaşadığı, kabilenin sürüp gittiği doğruydu; demek ki geçmişin karanlıklarında kalmış ve bugün mezarları bile unutulmuş olan tüm soydaşları bu buyruğa uymuşlar, bu sayede de kabile yaşamış, bugüne dek süregelmişti. Bireyler önemli değildi işte, birer olaydı onlar, gelip geçiciydiler. Tıpkı o kısacık güneşli yaz günleri gibi gelip geçerlerdi. Kendisi de onlar gibi bir olaydı ve tıpkı onlar gibi o da göçüp gidecekti. Doğanın aldırdığı bile yoktu buna. Yaşam için bir görev vermiş ve bir de yasa koymuştu. Yaşamın görevi soyun sürdürülmesini sağlamaktı, yasası ise ölümdü. Dolgun memeli, boylu boslu, kıvrak yürüyüşlü, gözleri çakmak çakmak bir genç kıza bakmaya doyum olmaz. Gelgelelim görevini yapmış değildir o henüz. Günden güne daha alev alev bakar gözleri, salına salına yürüyüp keklik gibi seker... Delikanlıların önünde bir hoş davranır, bazen atılgandır, bazen çekingen. İçindeki kor ateşle gönüller yakar. Güzelleştikçe güzelleşir, serpildikçe serpilir. Derken günlerden bir gün avcının biri çıkagelir, tutamaz kendini, kızı yakaladığı gibi yemeklerini pişirmesi, çocuklarına ana olması için çadırına götürür. Ve gün gelir çoluğa çocuğa karışır kız, güzelliği yitip gider. Hareketleri hantallaşır, bacaklarına sürüye sürüye yürür. Gözlerindeki alev sönmüştür artık, bakışları ölgün ölgündür. Ocakbaşındaki bu Kızılderili ninenin pörsük yanakları yalnızca küçük çocukların hoşuna gider artık. Görevi sona ermiştir. Çok geçmeden, ilk kıtlık mevsiminde ya da o uzun göç yollarına düşüldüğü bir sırada, kadın bir avuç odunla birlikte karlar arasında bırakılıp gidilecektir; tıpkı şu anda kendisini bıraktıkları gibi. İşte böyleydi yaşamın yasası.

İnce bir dal parçasını dikkatle yerleştirerek ateşi besledikten sonra yeniden düşüncelere daldı. Her yerde, her şeyde böyleydi bu. İlk karla birlikte sivrisinekler ölürdü.

Sincapcıklar sürüne sürüne ölüme giderlerdi. Tavşan yaşlanmaya görsün, bütün vücudu hantallaşır, koşması yavaşlar, düşmanından kolay kolay kaçıp kurtulamaz, daha hızlılara yem olurdu. Bir kış günü Klondike'ın yukarı konaklama yerlerinden birinde, kendi babasını nasıl bırakıp gittiğini anımsadı. Misyonerin vaaz kitapları ve ilaç kutusuyla birlikte geldiği kış değil de bir önceki kış olmuştu bu. O ilaç kutusu ne zaman akima gelse Koskoosh'un ağzı sulanırdı, oysa şimdi dili damağı kupkuru kesilmişti. Hele o «ağrı kesici» ne kadar da güzeldi. Ama misyonerden yana başları dertteydi. Adam et met getirmek şöyle dursun oturup bir de patlayıncaya dek tıka basa yemek yerdi. Avcılar homurdanmaya başlamışlardı. Neyse ki sonunda Mayo yakınlarında bir tepede ciğerlerini üşütmüştü de ölmüştü. Mezarının üstündeki taşları burunlarıyla iten köpekler adamın kemiklerini dalaşa-hırlaşa paylaşmışlardı.

Koskoosh ateşe bir odun daha attı ve yine geçmiş günlerin karanlıklarına daldı. Bir seferinde korkunç bir kıtlık başgöstermişti; açlıktan bir deri bir kemik kalmış yaşlılar ateşin çevresine oturup üç kış boyunca deli deli akan Yukon'un tam üç yaz nasıl kaskatı kesilip buz tuttuğunu hâlâ anlatırlardı. Koskoosh işte bu kıtlık sırasında yitirmişti annesini. Yaz boyunca som balığı akınım beklemişlerdi boşu boşuna; sonra kışın kuzeyden gelecek ren geyiklerine bel bağladılar. İple çektikleri kış mevsimi gelmiş, ama geyik meyik gelmemişti. Kıtlığın böylesi de görülmüş işitilmiş şey değildi, kabilenin en ihtiyar üyeleri bile böyle bir şeyle karşılaşmamışlardı o zamana dek. Yedi yıl var ki geyikler adımlarını atmaz olmuşlardı. Yetmezmiş gibi tavşanlar da tükeniyordu. Köpekler bir deri bir kemik kalmıştı. Bitmek bilmeyen karanlık geceler boyunca çocuklar çığlık çığlığa can veriyor, kadınlar, yaşlılar birbiri ardından göçüp gidiyordu. Bahar güneşini bir kez daha görmek kabilenin ancak onda birine kısmet olmuştu. Gerçekten de korkunç bir kıtlıktı bu!

Ama bolluk günlerini de, ellerindeki etin çürüyüp kokuştuğu, köpeklerin bol et yemekten semirip yağ

bağladığı, av hayvanlarını vurmayıp salıverdikleri, kadınların vırt zırt gebe kaldığı, çadırların kızlı erkekli bebelerle dolup taştığı günleri de görmüştü. İyice göbek koyveren erkekler rahatlık battığı için midir nedir, eski defterleri karıştırıp geçmişteki anlaşmazlıkları, kan davalarını yeniden canlandırmışlar, Pelly'leri öldürmek ve Tanana'ların sönmüş ateşleri başında oturmak üzere dağları aşarak batıya gitmişlerdi. Sanki bugünmüş gibi aklındaydı, çocukken, yine böyle bir bolluk döneminde kurtların koca bir geyiği parçalayışlarını görmüştü. Zing-ha da vardı yanında, karların üstüne uzanıp olayı seyretmişlerdi... Zing-ha büyüyünce kabilenin en usta, en. becerikli avcısı olmuştu; sonunda Yukon Irmağının buz deliklerinden birine düşüp ölmüştü. Cesedini taa bir ay sonra bulmuşlardı, yarı beline dek yukarı tırmanmayı başarmıştı ya yine de kaskatı donup kalmıştı buzlar arasın da.

İşte böyle... O geyik olayına gelince... o gün Zing-ha ile babalarına özenerek avcılık oynamaya çıkmışlardı. Dere yatağında bir geyik iziyle bir sürü kurt izine rastladılar, izler tazeydi henüz. Zing-ha bir bakışta yorumlayıvermişti izleri:

«Yaşlı bir geyik bu. Sürüye ayak uyduramayacak kadar kocamış. Kurtlar onu ötekilerden ayırıp pençelerine düşürmüşler, kolay kolay da peşini bırakmazlar artık.»

Gerçekten de öyleydi. Kurtların huyuydu, kolay kolay kaçırmazlardı avlarım. Gece gündüz demez durup dinlenmeksizin ardından koşarlardı avlarının; hırlar, hayvanın burnuna pençe atar, taa ki işini bitirene dek inatla izlerlerdi. Bir anda bu kanlı olayın çekiciliğine kapılmışlardı. Zing-ha ile! Kovalamacanın sonu gerçekten de seyredilmeğe değerdi!

Büyük bir hevesle yola koyuldular; izler öylesine belirgindi ki iz sürmede hiç de usta ve keskin görüşlü olmayan Koskoosh bile rahatlıkla bulabiliyordu yolu. Hızla ilerliyor ve her adımda yeni bir belirtisiyle karşılaştıkları bu trajediyi merakla izliyorlardı. Bir süre sonra, geyiğin direnişte bulunduğu bir çatışma alanına ulaşmışlardı. Üç adam boyu genişliğinde bir yerde karlar çiğnenmiş, havaya

savrulmuştu. Ortada yayvan ayaklı avın derin ayak izleri göze çarpıyordu; bunu hemen çepeçevre saran bölgede ise kurtların belli belirsiz, silik ayak izleri vardı. Anlaşılan sürünün bir bölümü geyiği bir an önce parçalamak için uğraşıp didinirken öbür bölümü de bir kıyıya uzanıp yorgunluk çıkarmıştı. Boylu boyunca yatıp dinlenirken bıraktıkları izler sanki daha demin yapılmışcasına belirgin ve tazeydi. Kurtlardan biri, geyiğin çılgınca bir boynuz darbesi sonunda delik deşik olup yere yıkılmış, ayak altında çiğnenerek can vermişti. Sıyrılmış bir iki kemik bu olayı kanıtlıyordu.

Karlar arasında düşe kalka ilerlerken ikinci bir savaş alanı görüp durakladılar. Koca hayvan korkunç bir ölüm kalım savaşı vermişti burada. Karlar üzerindeki belirtilere bakılırsa düşmanlarınca iki kez alaşağı edilmiş ama ikisinde de saldırganlardan sıyrılıp ayağa kalkmayı başarmıştı. Hayvan, yaşamın gerektirdiği görevi çoktan yerine getirmişti; ama can tatlıydı ne de olsa. Zing-ha şaşırmıştı, bir geyik düşmanlarınca böyle yere yıkılsın da ayağa kalkıp kurtulsun, olacak şey miydi hiç! Ama olmuştu işte, kurtulmuştu hayvan. Hani bu olayı tutup da şamana anlatsalar, adam bundan türlü türlü anlamlar çıkarır, birtakım olağanüstü belirtiler bulurdu.

Yeniden iz sürmeye başladılar ve geyiğin yamacı tırmanıp koruluğa ulaştığı yere çıktılar. İzlerin gösterdiğine göre geyik burada gerileyip düşmanlarının üstüne atılmış ve içlerinden ikisini karların üstüne cansız sermişti. Ama geyiğin de sonu yaklaşmıştı, kurtların ölen iki kardeşlerinin, cesetlerine dokunmayışlarından belliydi bu. Birbirine çok yakın iki yerde iki kıyasıya savaş daha olmuştu. Bundan sonraki izler kırmızıydı artık; iri hayvanın geniş adımları sıklaşmış, ayak izleri eski keskinliğini yitirmişti. Derken savaşın ilk gürültülerini işittiler... Av kovalamalarında gırtlaklarını parçalarcasına hep birlikte uluyan kurt sesleri değildi bunlar; hemen az ötelerinde, dişlerin ete saplandığı göğüs göğüse bir savaşın geçmekte olduğunu belirten kısa homurtulardı. Zing-ha karların üstüne yatmış, rüzgârın estiği yöne doğru

sürüne sürüne ilerliyor; yarının kabile reisi Koskoosh da onun ardı sıra gidiyordu. Birlikte genç bir lâdin ağacının alt dallarını aralayarak baktılar. Gördükleri, savaşın sonuydu.

Tüm gençlik anıları gibi bu olay da tüm ayrıntılarıyla belleğine kazınıp kalmıştı; şimdi bile o sahne olanca canlılığıyla fersiz gözlerinin önündeydi. Koskoosh'u hayran bırakmıştı bu olay. Aradan yıllar geçip de kabile reisi olduktan sonra parmak ısırılacak işler başarmış, adı bir ölüm haberi gibi Pelly'lerin ağzında dolaşmış durmuştu. Meydan dövüşlerinde üstüne yoktu, hele yabancı bir beyazla teke tek, bıçak bıçağa dövüşüp de adamı bir öldürüşü vardı ki, dillere destandı.

Uzun süre gençlik günlerini düşündü; ateş sönmeye yüz tutmuş, soğuk başlamıştı. Tutup bu kez iki odun birden attı ateşe; sonra yanıbaşındaki dal yığınını yokladı, daha ne kadar yaşayacağını kestirmeye çalıştı. Sit-cum-to-ha dedesini unutmayıp da bir kucak odun daha toplamış olsaydı ömrü birkaç saat daha uzardı. Bunu yapmak işten bile değildi onun için. Gelgelelim, aklı bir karış havadaydı torununun; hele Zing-ha'nın torunu onu gözüne kestirdi kestireli büsbütün bir hoş olmuştu kız, gözü hiç bir şeyi görmüyordu, anaymış ataymış umurunda bile değildi. Ama olsun varsın. Gençlikte olur böyle şeyler, kendisi de öyle değil miydi gençken? Bir süre sessizliğe kulak kabarttı. Olur a oğlunun yüreği sızlardı belki; köpeklerle geri dönüp babasını da alır, onu da kabileyle birlikte geyiklerin semiz ve bol olduğu diyarlara götürürdü.

Kulakları kirişteydi. anılardan allak bullak olmuş beyninin olanca dikkatiyle çevreyi dinliyordu. Ama ortalıkta ne bir kımıltı ne de bir canlılık vardı, çıt çıkmıyordu. Korkunç sessizliğin ortasında kendi soluğundan gayrı hiçbir ses yoktu. Bu ıssızlıkta yalnızdı, yapayalnızdı... Hişşt! Bu da nesi? Birdenbire tepeden tırnağa ürperdi. Sessizlik, o çok iyi tanıdığı korkunç uluyuşlarla yırtılıvermişti. Epey yakından gelmişti hem de. Kocaman, yaşlı geyik buğulu gözlerinin önünde canlandı; baştan aşağı kan revan içinde dövüşüyor, parçalanan böğrü, bacakları kıpkızıl, dallı-budaklı

boynuzlarını sallıyor, vuruyor, vuruyordu. Gözlerinin önünde parlak boz renkli karaltılar oynaşıyordu şimdi; ışıl ışıl yanan gözler, dışarı sarkık diller, salyalı dişlerle sırıtan ağızlar sarmıştı çevresini. Tam ortasında oturduğu o acımasız çemberin daraldıkça daraldığını, çiğnenmiş karın beyazlığı üzerinde küçüldükçe küçülüp gitgide kara bir noktaya dönüştüğünü gördü.

Yanağına ıslak, soğuk bir burnun dokunmasıyla irkildi, dalıp gittiği anılardan bir anda sıyrılıverdi. Hemen ateşe uzandı, yanık bir odun parçası kaptı. Korkunun verdiği bu ani hareket canavarı ürkütmüştü; insanlar karşısında duyduğu içgüdüsel bir itilimle uzun uzun uludu, kankardeşlerine seslendi. Ötekiler hemen uydular bu çağrıya; ağızlarından salyalar aka aka, aç gözlerle baka baka yaşlı adamın çevresini kuşattılar. Çember daha da daralmıştı şimdi. İhtiyar Koskoosh her an biraz daha daralmakta olan hırıltılı çembere sessizce bakıyordu. Elinde yanan odun parçasını hızla salladı; kurtlar hırlamayı bırakıp ulumaya başladılar; hiç de dağılacağa benzemiyorlardı. İçlerinden biri bir parça öne çıktı sürüne sürüne, sonra ardayakları üstüne oturdu. Onu bir İkincisi izledi, hemen ardından üçüncüsü... Hiçbiri çekip gitmeye niyetli değildi. Yaşama böylesine sıkı sıkıya yapışmak niyeydi sanki?.. Elindeki odun parçasını karlara daldırdı. Ateş cızırdayarak söndü. Çevresini saran kurtlar arasında bir kaynaşma oldu; homur homur homurdandılar ama yerlerinden kımıldamadılar. Koskoosh’un gözleri önünde son bir kez daha canlandı kocamış geyik... Derken başı dizlerinin üstüne bitkince düştü... Ne önemi vardı artık? Yaşamın yasası böyle değil miydi?..

Uzak Bir Ülkede

Uzak bir ülkeye gittiği zaman oranın geleneklerine ayak uydurabilmek için o güne dek edindiklerinin çoğunu kafasından silip atabilmeli insan. Yoluna başkoyduğu düşünceleri, hatta taparcasına bağlandığı inançları bile unutmaya hazır olabilmeli. Öyle zamanlar olur ki, eskiden yaşamına yön veren ilkelere taban tabana ters düşmesi bile gerekebilir.

Değişikliklere kolayca ayak uydurabilenler için neşe ve mutluluk kaynağıdır bu yenilikler. Ama, eski alışkanlıklarından kurtulamayan kimseler sudan çıkmış balığa dönerler yabancısı oldukları yeni ortamın baskısı karşısında. Hem ruhça hem bedence çöküntüye uğrarlar, bir türlü akıl sır erdiremedikleri yeni yasaklara kazan kaldırırlar. Binbir türlü terslikler başgösterir. Bu yabancı çevrede düşkınklığına uğrar insan; acı üstüne acı, sıkıntı üstüne sıkıntı çeker artık. Böyleleri için yapılacak şey, iyisi mi iş işten geçmeden bir an, önce sılaya dönmektir.

Uygarlığın rahatlığına sırt çevirip Kuzey'in ilkel yalınlığına, vahşi güzelliğine göğüs germeyi göze alan insanın bunu başarıp başaramayacağı kendinde yer etmiş alışkanlıklarının ne denli güçlü ya da önemli olduğuna bağlıdır. Eğer o gerçekten de bu yolun yolcusu ise bedensel alışkanlıkların pek de öyle hatırı sayılır bir önemi olmadığın hemen görecektir. İşte o zaman leziz yemekler yerine yavan ekmekle nefis körletmek; yumuşacık, gıcır gıcır papuçlar giyeceğine kaba saba postallar, makosenler giymek; kuş tüyü yatakları karlar arasında büzülüp yatmaya değişmek... Bütün bunlar vız gelecektir ona, aldırış bile etmeyecektir böyle şeylere. Gelgelelim, asıl zorluk, aynı yola baş koyduğu arkadaşlarının huyuna suyuna ayak uydurabilmeyi başarmaktır, bunu öğreninceye dek başı epeyce ağrıyacaktır. O zaman günlük yaşantının biçimsel inceliklerini boşlayıp, bu kof kurallar yerine hoşgörüyü, sabrı, özveriyi koyacaktır. Böyle biri teşekküre filan metelik

vermeyecektir artık, duyduğu gönül borcunu ağzını açmadan dile getirecektir. Boş lafın karın doyurmadığını bilip somut davranışlarla gösterecektir içtenliğini. O değerli dostluk incisini böyle elde edecektir işte.

Kuzey Kutbundaki altın masalı bütün dünyanın diline destan olup da, kuzeyin o tılsımlı çekiciliği insanların yüreğini ta derinden fethediverince Carter Weatherbee de oturduğu yerde duramaz oldu, o rahat kâtiplik koltuğu diken gibi batmaya başladı. Elindeki avucundaki paranın yarısını karısına bıraktı, geri kalan bölümüyle de yolculuk donatımını düzdü.

İmgelemi zengin, serüven düşkünü biri sayılmazdı pek; ticaretin elinde bir kukla oldu olalı bu tür duygusal eğilimleri körelmişti, bu işe kalkışmasının nedeni, dur durak bilmeksizin uğraşıp didinmenin artık kabak tadı vermiş olmasıydı. İyi bir voli vururum umuduyla tehlikeye atıyordu şimdi kendini.

Kuzeyli serüvencilerin yirmi yıldır kullandıkları yollara burun kıvırarak diğer birçok budala gibi o da ilkbaharda soluğu Edmontan'da aldı. Ve burada altın parıltılarıyla gözleri kamaşmış insanların arasına katılarak iyice baştan çıktı.

Ellerindeki haritalar dışında hiçbir olağanüstü yanı bulunmayan sıradan altın arayıcılarıydı bunlar, tüm öteki gruplar gibi onların da hedefi Klondike'dı. Ama buraya ulaşmak için izlemeyi düşündükleri yol, kuzeyin o amansız ikliminde büyümüş en gözükara yerlilerin bile soluğunu kesiyordu. Chippewalı bir yerli kadınla bir gezgincinin oğlu olan Jacques Babtiste gibi, altmış beşinci enlemin kuzeyinde geyik derisi bir çadırda dünyaya gözlerini açan ve daha parmak kadarken çiğ süt emmek yerine içyağı yalayan biri bile afallayıp kalmıştı bu yolda. Buzlu diyarlara kılavuzluk yapma görevini kabul ettiği halde, kendisine akıl danışıldığında ters ters kafasını sallıyordu.

İşte son zamanlarda Percy Cuthfert'in talih yıldızı da ters dönmüş olmalı ki bu zorlu yolculuğun ağır aksak ilerleyen: kafilesine o da katıldı. Bir eli yağda bir eli balda yaşayan

biriydi Cuthfert, iş leri de tıkırındaydı, kültürlü biri sayılırdı, bankadaki hesabı da hayli okkalıydı. Kısacası, aslında böyle bir serüvene atılmayı gerektiren doğru dürüst bir nedeni yoktu hiç. Ne var ki, son zamanlarda aklı bir karış havada gezmeye başlamıştı. Ne zamandır gönlünde yatan romantik serüven düşlerini gerçekleştirmek için bunu bulunmaz bir fırsat saydı. Oysa ondan önce daha sayısız kişi aynı akla hizmet etmiş ve ağızlarının paylarını almışlardı.

İlkbaharda, buzların çözülmesiyle birlikte kafile Elk Irmağı boyunca buzlarla birlikte ilerlemeye başladı. Şaka maka epey gösterişli bir filoydu bu. Yiyecek miyecek, ne aransa vardı; dahası çoluğu çocuğu ile birlikte, her tarakta bezi olan karanlık kişilikli melezler bile vardı.

Sandallar ve kanolarla günlerce uğraştılar. Bu yetmezmiş gibi sivrisinekler de başlarına belâ kesilmişti. Sandalları karadan taşımak zorunda kalınca kan ter içinde sövüp saydılar.

Çalışmanın böylesine zorlu olanı, insanın ciğerinin kaç para ettiğini hemen koyuverir ortaya. Nitekim, giriştikleri işten yüzlerinin akıyla sıyrılacaklarına yemin etmiş olan kafile güneye inip de de Athabaska Gölünü arkada bıraktığında kimin ne mal olduğu çoktan ortaya çıkmıştı bile.

Kafilenin en hımbıl, en mıymıntı üyeleri Carter Weatherbee ile Percy Cuthfert'ti; habire sızlanıp yakınıyor, ellerini hiçbir işe sürmeyip kaytarmaya bakıyorlardı. Kampta yapılması gereken işlere bir kez olsun kendi istekleriyle el değdirmediler. Bir kova su mu taşınacak, bir kucak odun daha mı gerekiyor, bulaşıklar mı yıkanıp durulanacak, ya da ansızın gerekli oluveren bir şeyi onca ıvır zıvırın içinden bulup çıkarmak mı gerekiyor, uygarlığın bu mızmız, bu çıtkırıldım oğulları hemen bir bahane uyduruyor, ayaklarına kara sular indiğini, ya da bilmem nerelerinin incindiğini ileri sürüp işin içinden sıyrılıveriyorlardı. Akşam olunca o günkü işlerin yarım kalmasına aldırmadan erkenden kafayı vurup yatan onlardı; sabahleyin de gözlerini en geç açan ve kahvaltıdan önceki yol hazırlıklarına en son katılanlar da yine bu iki açıkgözdü. Yemek zamanı sofraya en önce onlar

kurulurlardı, ama yemeğin pişirilmesine yardım etmek gerekti miydi, ortalıkta görünmezlerdi. Şöyle ağızlarına lâyık bir yemek oldu mu, önce onlar yumulur, başkasının payını kaşla göz arasında gövdeye indirip de ortalığı adamakıllı silip süpürdüklerini ta neden sonra, üzüntüyle farkederlerdi.

Kürek çekerken sıkıyı görünce küreğin ucunu suya şöyle bir üstünkörü daldırıp çıkarır, canla başla çalışıyormuş gibi pozlar takınırlardı. Akıllarınca bunu kimsenin anlamadığını sanıyorlardı. Ama yol arkadaşları iyice içerliyor, için için sövüp sayıyorlardı. Herkesin canına tak demişti artık, ama Jacques Baptiste yüzlerine karşı sabahtan akşama dek ağzına ne gelirse verip veriştirir, uygarlığın bu çıtkırıldım oğullarına demediğini bırakmazdı.

Büyük Esir'e gelince Hudson Körfezi köpekleri satın alındı. Filo kurutulmuş balık ve pastırmanın ağırlığıyla biraz daha suya gömülmüştü şimdi. Kayıklar ve kanolar Mackenzie Irmağının akıntısında bir süre sürüklenip de alabildiğine durgun sulara ulaştığında uçsuz bucaksız ıssız topraklara daldılar. Bir şeyler bulmak umuduyla en küçük damarcıklar inceden inceye aranıyordu. Ama kendini bir türlü ele vermeyen altın damarı hep kuzeye, daha da kuzeye uzanıp gidiyordu. Bu ıssız ve yabancı topraklarda büyük bir korkuya kapılan melezler Büyük Ayı'ya gelir gelmez birer ikişer sıvışmaya başladılar. 'Fort of Good Hope'a geldikleri zaman, güç belâ yol aldıkları akıntı boyunca yedeğe alınmış sandalların iplerine vargüçleriyle asılan topu topu birkaç melez kalmıştı kala kala. Sonunda en gozüpek, en yüreklileri olan Jacques Baptiste'den başka tüm melezler çekip gittiler, Jacques Baptiste buzların hiç çözülmediği diyarlara dek ne pahasına olursa olsun geleceğine ant içmişti ve bu andına hâlâ bağlı kalıyordu işte. Artık, ondan bundan duyma yarım yamalak bilgilerle çiziktirilmiş derme çatma haritalarına bakarak yollarına devam etmek zorundaydılar.

Hedefe bir an önce ulaşmak istiyorlardı, çünkü güneş kuzeyden güneye inmiş, soğuklar başlamıştı. Mackenzie Irmağının Kuzey Buz Denizine döküldüğü körfez kıyısınca ilerlediler ve Little Peel Irmağı ağzına ulaştılar. Akıntıya karşı

yeniden zorlu bir savaş vermeye başladılar. İki hımbılın hali perişandı, büyük bir korku düşmüştü içlerine. Yedeğe alınan tekneler, karaya vurmamak için kullanılan kazıklar, kısacık küreklere asılıp durmak, deli akıntılar, vırt zırt oradan oraya taşınan yükler... bütün bu uğraşıp didinmeler açıkgözlerden birini bu yolculuğa çıktığına çıkacağına bin pişman etmiş, öbürünün ise aklım başına getirmiş, tatlı düşlerden koparıp ayaklarını yere erdirmişti.

Derken, günün birinde kazan kaldırdılar. Bunun üzerine Jacques Baptiste açtı ağzını yumdu gözünü; işte o zaman iki adam kuyruğuna basılmış yılanlar gibi başlarını kaldırıp kafa tutmaya kalktılar. Ama melez ikisini de eşek sudan gelinceye dek evire çevire bir güzel patakladı, sonra da yan gelip yatmayı huy edinmiş iki açıkgözü zorla çalıştırdı. İkisi de kan revan içinde kalmıştı. Böylece baltayı taşa vurduklarını anlamış oldular.

Little Peel Irmağının doğduğu yere ulaşınca kayıklarını bıraktılar; Mackenzie üzerinden West Rat’a uzanarak yaz aylarının, son günlerini buralarda geçirdiler. Bu küçük dere Porcupine’i besler, Porcupine de kuzeyin en önemli geçit yolu olan Yukon’un kutup dönencesiyle kesiştiği noktada birleşirdi.

Ama kış yarı yolda yakaladı onları. Ve o gün sallarını donmuş ırmağın buzlarına halatlarla bağladılar, eşyalarını çabuk çabuk kıyıya çektiler. O gece ırmak sürüklenen buz kütleleriyle birkaç kez doldu doldu boşaldı. Ertesi sabah da kaskatı buz kesilmişti artık.

Sloper başparmağının tırnağı ile haritanın ölçeğini kıyaslayarak aradaki uzaklığı hesapladıktan sonra:

«Yukon taş çatlasa dört yüz mil ötemizde,» dedi.

Epeydir sürmekte olan toplantı sona ermek üzereydi; toplantı sırasında iki mızmızlar habire ah vah edip sızlanmışlar, başlarının karayazısından yakınmışlardı.

Jacques Baptiste:

«Hudson Körfez İstasyonunu çoktan geçtik artık,» dedi. «Boşuna kafanıza takmayın şimdi bunları.»

Jacques Baptiste’in babası çok eskiden Kürk Kumpanyası adına bu yolu baştan başa aşmıştı. Gelgelelim, ayakları donmuş, ve parmaklarından birkaçını da bu yollarda yitirmişti.

Bir başkası söze karıştı:

«Dalga mı geçiyorsun sen? Nasıl olur da beyazlar olmaz hiç?»

Sloper ağırbaşlı bir tavırla:

«Eh, ara da bul öyleyse,» dedi. «Yukon’la Dawson arası beş yüz mil çeker. Buradan gitmeye kalkarsan aşağı yukarı bin mil sürer...»

Weatherbee ile Cuthfert, aynı anda atıldılar:

«Kaç gün sürer bu yolculuk Baptiste?»

Melez bir an düşündükten sonra:

«Eh,» dedi. «Herkes doğru dürüst çalışırsa, on -yirmi-otuz-kırk... çok çok elli gün sürer diyelim. Ama hanım evlatları da bizimle gelecek olursa...»

Bu taş soruyu soranlara atılmıştı.

«O zaman belki ta bir dahaki yaza, hatta kimbilir belki de kırmızı kar yağınca varırız, belli olmaz ki.»

Kar ayakkabısı ve makosen yapanlar, çalışmalarına hemen o anda son verdiler. Toplantıda olmayanlardan birini çağırmak için, seslendiler. Kamp ateşinin yanıbaşındaki derme çatma kulübeden bir adam çıktı, toplantı yerine geldi. Bu eski kulübe kuzeyin uçsuz bucaksız ıssızlığında yatan birçok sırdan yalnızca biriydi. Kim, ne zaman yapmış, kimse söyleyemezdi. Az ötede yükselen iki taş yığınının altında, belki de buraya ilk kez adım atanların sırları yatıyordu. Ama böyle bile olsa onların üzerine bu taşları yığan ellerin sahibi kimdi öyleyse?

Yola çıkmaya hazırlandılar. Jacques Baptiste köpekleri kızağa koşmaya başladı, bu arada huysuzluk ederek dizginleri dolaştıran köpeklerden birini bir tekmede karların arasına serdi. Aşçı geç kalındığı için öfkeyle oflayıp pufladı, fokurdayan fasulye kazanına bir avuç domuz eti attı, sonra da ortalığa kulak kabarttı. Sloper doğrulup ayağa kalktı; onun bir deri bir kemik kalmış kuru bedeni, iki mızmızın kanlı

canlı, löpür löpür etli bedenleri yanında tam bir karşıtlık oluşturuyordu. Sloper Güney Amerika'dan, sıtmanın kırıp geçirdiği hapishanelerden birinden kaçmış ve sapsarı, bitkin bedeniyle o ülke senin bu ülke benim sınırdan sınıra hababam gezip tozmuştu. İş ne denli ağır olur sa olsun yine de başkalarıyla aşık atmaktan geri kalmıyordu. Kırk beşinde filandı, belinden büyük bir av bıçağı sarkıyordu. Saçları ağarmıştı. Ama yine de, artık elden gitmiş olan gençliğinden artakalan bir şeyler vardı onda. Weatherbee ile Cuthfert'in genç ve güçlü kasları yanında onunkilerin lafı bile edilemezdi. Ama ne olursa olsun Sloper yine de onları bir günlük yolda yaya bırakırdı. Sloper bütün gün arkadaşlarına meydan okumuş, akıl almaz tehlikelerle dolu bin millik yola atılmaları için onları kandırmaya çalışmıştı. Soyunun tezcanlılığı vardı onda, durduğu yerde duramıyor, ele avuca sığmıyordu. Damarlarındaki Yanki atılganlığı ile birleşen Töton dayanıklılığından aldığı güçle en olmayacak işlere sürükleniyor, en akıl almaz serüvenlere gözünü kırpmadan atılıveriyordu.

«Buzlar çözülür çözülmez köpeklerle yola koyulmak isteyenler söylesin bakalım.»

Yüzlerce millik amansız yolculukta çekilen ortak çilelerin pekiştirdiği dostluk duygusuyla sıkı sıkıya birbirine bağlanmış sekiz ses hep bir ağızdan katıldılar bu öneriye.

«Gelmek istemeyen?»

İki hımbıl ilk kez kedi köpek gibi dalaşmayı bırakıp birleştiler:

«Evet, ben!»

Weatherbee, hırçın bir tavırla:

«Ne yapmayı düşünüyorsunuz şimdi?» diye sordu.

Ötekiler hep bir ağızdan:

«Çoğunluk ne derse o olur,» diye bağrıştılar.

Sloper alaylı bir sesle ekledi:

«Eğer sizler gelmezseniz yolculuğumuz başarısızlıkla sonuçlanabilir, ama canımızı dişimize takıp da canla başla çalışırsak, eh, belki o zaman sizin yokluğunuza karşın becerebiliriz bu işi. Siz ne diyorsunuz çocuklar?»

Herkes makaraları koyverdi.

Cuthfert üzgün üzgün:

«İyi ama,» dedi, «benim gibi birinin elinden ne gelebilir ki?»

«Bizimle geliyor musun gelmiyor musun?»

«Yo yo, gelmiyorum.»

«Ne haliniz varsa görün öyleyse. Bizden günah gitti.»

Batıdan, Dakota'dan gelme biri yayvan yayvan şöyle dedi:

«Senin arkadaşla kafa kafaya verir gül gibi geçinip gidersiniz artık. Yemek pişirmek, odun toplamak gibi işleri de elbirliğiyle yaparsınız evelallah.»

Sloper:

«Neyse, bu iş de böylece bitti,» dedi. «Yarın yola çıkıyoruz. Beş mil sonra konaklarız, unuttuğumuz ıvır zıvır var mı bakarız, eksiklerimizi tamamlarız.»

Kızaklar çelik ayakları üzerinde sarsıldı, köpekler ömür boyu çekmeye mahkûm oldukları koşumlarına var güçleriyle asıldılar.

Jacques Baptiste kulübeye son bir kez daha göz atmak için Sloper'in yanına geldi. Yukon işi saçtan yapılma ocaktan büklüm büklüm dumanlar tütüyordu. İki mıymıntı arkadaş eşikte durmuş, onlara bakıyordu.

Sloper elini arkadaşının omuzuna attı:

«Kilkenny kedileri hakkında bir şeyler işitmiş miydin sen, Jacques Baptiste?»

Melez, hayır gibilerden kafasını salladı.

«Öyleyse dinle de bak dostum... Bu Kilkenny kedileri korkunç hayvanlardır, bir kapışmaya görsünler, birbirlerini yerler, hem de ne deri bırakırlar geride ne de tüy, hatta miyavlayışlarını bile işitemezsin, ne varsa silip süpürüverirler. Anlıyorsun ya... Şimdi şu iki herif parmaklarını kıpırdatmadan yan gelip yatmaya bayılıyor, nefret ediyorlar çalışmaktan. Ama bütün kış şu kulübede yapayalnız kalacaklar; baş başa, o kışta kıyamette. Ee, sen söyle şimdi, bu durumda Kilkenny kedileri gibi birbirlerini yemezler de ne yapmazlar yani?»

Baptiste'in damarlarındaki Fransız kanı ona omuz silktirdi, melez olan yanı ise sessiz kaldı. Ama omuzunu silkişinde yine de gelecek günlerde olacakları daha şimdiden gören kâhince bir anlam vardı.

İki hımbıl başlangıçta küçük kulübelerinde gül gibi geçinip gittiler. Yol arkadaşlarının alayları, kaba saba şakaları, Weatherbee ile Cuthfert'e sorumluluğun ne demek olduğunu öğretmişti. Üstelik ikisi de güçlü kuvvetliydi, öyle onları iyice bitkin düşürecek fazla bir işleri de yoktu pek. Her yaptıkları şeyi suç sayan melezin yokluğu, ve o bitip tükenmek bilmeyen azarların son buluşu da ayrı bir sevinç kaynağı olmuştu onlar için. İkisi de ellerinden geleni yapıyor, canla başla çalışıyordu; öylesine içten, öylesine candan gönülden çalışıyorlardı ki, şu anda Uzun Yol'da düşe kalka taban tepen arkadaşları onların böyle titizlikle iş yaptıklarını görse, gözlerine inanamazlardı.

Hiçbir şeye aldırmıyor, keyif çatıyorlardı. Kendilerini üç yandan çepeçevre saran orman bitmez tükenmez bir yakacak kaynağıydı. Porcupine Irmağı hemen burunlarının dibinde kış uykusuna dalmıştı. Üzerini kaplayan buzdan örtüde bir delik vardı; dupduru, pırıl pırıl sularıyla çağıl çağıl çağıldayan bu pınar canlarına can katıyordu. Ama bir süre sonra ummadıkları bir terslikle karşılaştılar. Suyun fışkırdığı deliğin ağzı ikide bir donuyor, buzları kırıp deliği açmak için uzun süre uğraşıp didinmeleri gerekiyordu.

Kulübeyi kimler yapmışsa, yana uzanan kirişleri arkaya doğru uzun tutmuşlar, böylelikle çeşitli ıvır zıvırın konulabileceği küçük bir kiler oluşturmuşlardı. İki arkadaş tıklım tıklım erzak istif etmişti bu küçük ambara. Bir elleri yağda bir elleri baldaydı, ne arasalar vardı, her şey boldu, bir düzine adamı doyuracak kadar yiyecekleri vardı. Gerçi bu yiyeceklerin büyük bir bölümü ağız tadıyla, yenecek gibi değildi ama besleyici, güçlendirici türden yiyeceklerdi. Normal iki adama yetecek kadar şekerleri vardı, ama ikisinin de birer koca bebekten farkı yoktu. Bol şekerli sıcak suyun tadına doyum olmadığını görünce düşünmeden yumulmaya başladılar. Kızarmış ekmeklerini, sıcak şerbete bolca banıyor,

yumuşacık indiriveriyorlardı gövdeye. Kahve, çay ha bitti ha bitiyordu, kuru yemişlerin ise tümüyle dibine darı ekmişlerdi. İlk kavgaları şeker yüzünden patlak verdi. Böyle kuş uçmaz kervan geçmez bir yerde birbirlerinden başka tutunacak dalları olmayan iki arkadaş arasında hırgür çıkmayagörsün, ikisinin de hali haraptır.

Weatherbee politika üzerine ateşli söylevler vermeye bayılıyordu. O zamana dek kesesini doldurmaktan başka bir şeyle ilgilenmemiş ve toplumsal sorunlara sırt çevirmiş olan Cuthfert ise bu söylevlere hiç aldırmıyor, ya da hınzırca laflar yumurtlayarak konuyu geçiştiriyordu. Ama kâtip, düşüncelerin böylesine özlü bir biçimde dile getirilmeşindeki inceliği kavrayamayacak kadar kafasızdı. Eşsiz özdeyişlerinin anlaşılamaması sanat tutkunu Cuthfert'i hop oturtup hop kaldırtıyordu. Tumturaklı laflarla türlü türlü diller dökerek milletin gözünü kamaştırmaya alıştığı için, kendisine kulak verecek tek bir kişinin bile bulunmayışına içerliyor, iyice çileden çıkarak kazkafalı arkadaşının başının etini yiyordu.

Biricik ortak noktalan aynı serüvene atılmış birer canlı yaratık oluşlarıydı. Kafa dengi değillerdi hiç. Weatherbee masa başında ömür tüketmiş bir kâtipti. Cuthfert ise sanat konusunda azbuçuk bilgi sahibiydi. Yağlı boya tablolar yapmıştı. Ayrıca az çok yazıp çiziktirmişliği de vardı. Biri kendini centilmen sayan bir alt tabaka insanı, öbürü ise kendisini doğuştan centilmen sanan bir soyluydu. Bundan da bir insanın daha gerçek dostluğu bilmeden centilmen sayılabileceği sonucuna varılabilir.

Biri ne denli sanat tutkunuysa, öbürü de o denli zevk düşkünüydü. O ince mi ince duyarlığıyla dahi sanatçı, çoğu uyduruk gönül serüvenlerini tiksintiyle karşılayarak yerin dibine batırıyor, arkadaşının kaba saba, pasaklı, kara cahil, pislik içinde yüzen domuzların yanma yaraşır hayvan herifin biri olduğunu düşünüyordu. Bu düşüncesini onun yüzüne karşı açık açık söyleyince, kendisinin de aklı bir karış havada orostopolun biri olduğu karşılığını aldı. Bunun ne demeye geldiğini kendisi de doğru dürüst bilmemekle birlikte derdini

anlatmaya yettiğini sezinliyordu. Zaten aslına bakılırsa önemli olan da lafın altında kalmamasıydı.

Weatherbee, birtakım şarkılar vardı ki diline dolamıştı, habire söyleyip duruyordu. Boston Hırsızı ya da Yakışıklı Muço'yu dilinden düşürmez olmuştu. Bitmek bilmeyen bu şarkılar Cuthfert'in canına tak demişti artık; öfkesinden köpürüyor, soluğu dışarıda alıyordu. Gelgelelim bu soğukta kaçacak doğru dürüst yer de yoktu. Dışarının dondurucu soğuğu dayanılacak gibi değildi. Üstelik kulübe avuç içi kadar bir yerdi zaten; şilteler, soba, masa, ve daha bir yığın ıvır zıvırla tıklım tıklım dolu olan bu yerde birinin varlığı diğerine fazla geliyor, birbirlerinin gözüne batıyorlardı. Günden güne suskunlaştılar, bir kıyıya çekilip kös kös oturmaya başladılar. Kimi zaman, gözlerde yalazlanıveren bir kıvılcım, ya da dudakların anlamlı bir kıvrılışı, ikisine de yalnız olmadıklarını anımsatıyordu. Ama yine de birbirlerinin varlığını görmezlikten gelmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Tanrının ötekini niçin yarattığı sorusu, ikisinin de kafasını kurcalayıp duruyordu.

Günlerini hiçbir iş yapmaksızın geçirmek, zamanı çekilmez bir yük haline getiriyordu. Böylece, tembelleştikçe tembelleştiler. Üstlerine bir miskinlik çöktü, kendilerini iyice kapıp koyverdiler, büyük bir uyuşukluğa gömüldüler. Ufak tefek bir iş için parmaklarını kımıldatmak düşüncesi bile canlarını sıkmaya yetiyordu.

Bir gün sabah kahvaltısını hazırlama sırası Weatherbee'deydi; arkadaşı horul horul horuldayadursun, o battaniyelerin arasından sıyrılıp kalktı. Önce lambayı, sonra da ateşi yaktı. Kapkacak kaskatı buz kesilmişti; yıkanmak için kulübede damla su yoktu. Buzlar çözülsün diye beklerken, birkaç dilim domuz yağı kesti, sonra da ekmek için hamur yoğurmaya başladı. O sırada Cuthfert gözlerini aralamış, sezdirmeden onu gözetlemekteydi.

Derken, ikisi de bağırıp çağırmaya, birbirlerine verip veriştirmeye başladı. Sonunda her biri kendi yemeğini kendisi yapmaya karar verdi. Bir hafta sonra Cuthfert sabahları elini yüzünü yıkama alışkanlığına son verdi. Ama

yemek pişirmekten geri kalmıyor, pişirdiklerini iştahla gövdeye indiriyordu. Weatherbee kıs kıs gülüyordu onun bu durumuna. Bir iki derken her türlü yıkama işine büsbütün son verdiler.

Şeker ve diğer başka öteberilerin dibine darı ekildikçe ikisi de paylarına el uzatıldığını, haksızlığa uğradığını ileri sürerek, can boğazdan gelir deyip oburca tıkınmaya başladılar. Bu oburluk yarışından yalnızca yiyecekler değil kendileri de zararlı çıkıyordu. Sebzesizlik ve hareketsizlik ikisini de kansız bırakmış, vücutları morarıp yara bere içinde kalmıştı. Ama bütün bunlar vız geliyordu onlara. Çok geçmeden kaslarında ve eklem yerlerinde şişlikler belirdi, derileri karardı; ağızlarının içi, diş etleri, dudakları bembeyaz kesildi. Çektikleri acılar karşısında el ele verip birbirlerine merhem olacakları yerde, skorbüt hastalığının yeni bir belirtisi birinde başgösterdi mi, öbürü 'oh olsun' dercesine bakıyordu.

Giderek kendilerini iyice kapıp koyverdiler, dış görünüşlerine boş verir oldular. Kulübe kulübelikten çıkmıştı artık, köpek bağlansa durmazdı. Yataklarını yapmak zahmetine katlanmıyorlar, şiltelerinin altındaki çam dallarını tazelemiyorlardı.

Battaniyelerine sarınıp hiç çıkmadan yan gelip yatmak istiyorlardı ya olanaksızdı bu. Battaniyeleri korkunç soğukla başedemeyecek kadar yetersizdi; üstelik sobanın durmadan yanması gerekiyordu ki bunun için de odun gerekliydi. Saç sakal iyice birbirine karışıp kıtıklaştı. Üstleri başları lime limeydi. Ne var ki hiç mi hiç aldırış etmiyorlardı böyle şeylere. Hastaydılar. Hem kim görecekti ki onları! Üstelik bir parça kımıldayacak olsalar her yanları sızım sızım sızlıyordu.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi Kuzey Korkusu da çektikleri çilelerin üstüne tuz biber ekiyordu. Kuzey Korkusu, Yüce Soğuk ile Büyük Sessizlik'in Çocuğuydu, güneşin güney ufuklarının ardında silinip gittiği o karanlık aralık ayında düşmüştü bu korku içlerine. Bundan etkilenişleri her birinin huyuna-suyuna göre birtakım farklılıklar gösteriyordu. Weatherbee'nin saçmasapan inançları depreşti, kulübenin

yanındaki mezarlarda yatan kimlikleri belirsiz kişilerin ruhlarını çağırmak için yalvarıp yakarmaya başladı. Kendini bu işe öylesine kaptırmıştı ki, dışardaki soğuktan kaçan ruhlar düşlerine giriyor, battaniyelerin arasında tortop olup kaskatı kesilmeden önce çektikleri acıları, sıkıntıları anlatıyorlardı ona. Weatherbee, ruhların kendisine iyice sokulduğunu, donmuş kollarıyla vücuduna sıkı sıkıya sarıldıklarını duyar duymaz aklı başından gidip yattığı yerde büzüldükçe büzülüyor, gelecekteki olayları kulağına fısıldadıkları zaman ise korkunç çığlıklar koparak kulübeyi çınlatıyordu.

Birbirleriyle hiç konuşmadıklan için Cuthfert bütün bu olup bitenlere bir anlam veremiyordu. Ama arkadaşının beklenmedik çığlığıyla bir anda uykusundan uyanınca neye uğradığını bilemiyor, elini hemen tabancasına atıyordu. Sonra yattığı yerden doğruluyor, sinirinden zangır zangır titriyor, silahını karabasanlar içinde kıvranarak ölü gibi uyumakta olan arkadaşına doğrultup, öylece oturuyordu. Cuthfert'e öyle geliyordu ki, adam keçileri kaçırmak üzereydi, bu yüzden de kendi canından kaygılanmaya başlamıştı.

Kendi hastalığı ise daha da garipti. Kütükleri tek tek dizerek bu kulübeyi yapan usta kimse, çatının kirişlerine tutup bir de rüzgâr gülü yerleştirmişti. Cuthfert ona ne zaman baksa yerinden kıl payı bile oynamaksızın hep güneyi gösterdiğini görüyordu. Rüzgâr gülünün sürekli olarak aynı yönü göstermekte direnmesi canına yetmişti artık; tuttu, yönünü doğuya döndürdü. Bakalım yerinden kımıldayacak mı diye uzun uzun gözledi durdu. Ama en küçük bir esinti bile yoktu ortalıkta. O zaman yeniden kuzeye çevirdi ve rüzgâr esmedikçe de bir daha yerinden oynatmamaya ant içti. Ama havanın bu akıl almaz durgunluğu çılgına çeviriyordu onu. Gece yarısı ikide bir kalkıyor, rüzgâr gülünün dönüp dönmediğine bakıyordu. Hani şöyle hiç değilse on derece olsun yerinden oynayıverse, mesele kalmayacaktı. Ama dönmüyor, bir türlü dönmüyordu işte, değişmez bir almyazısı gibi durduğu yerde öylece duruyor,

milim oynamıyordu, imgelemi iyice çığrından çıkıp dizgin tanımaz oldu, sonunda rüzgâr gülü onun için bir fetiş olup çıktı.

Kimi zaman rüzgâr gülünün gösterdiği yöne doğru dalıp gidiyor, insanın içini karartan ıssız yolları düşünürken yüreğini büyük bir korku bürüyordu. Görünmeyen, bilinmeyen beyazlıkta, üzerine abanan sonsuzluğun ağırlığı altında ezildiğini duyar gibi oluyordu. Kuzey ülkesinin her şeyinde insanı ezen, allak bullak eden bir hava vardı. Issızlık ve kımıltısızlık, karanlık, dalgın, uyuklayan bir sonsuzluk, yürek atışlarının bile saygısızlık sayıldığı kutsal bir sessizlik; koynunda akıl almaz, sözcüklerle dile getirilmez korkunç bir şeyler saklıyormuş gibi görünen görkemli orman...

Büyük büyük işyerleri ve binbir türlü hayhuyuyla daha dün bırakıp geldiği uygar dünya, erişilmez bir uzaklıktaymış gibi geliyordu şimdi Cuthfert'e. Kimi zaman farkında olmaksızın belli belirsiz anılar canlanıyordu gözlerinin önünde: Çarşılar, pazarlar, iğne atılsa yere düşmeyen caddeler, gece toplantıları, cicili bicili giysiler, toplumsal ilişkiler, canciğer eş dost, o alımlı mı alımlı saygıdeğer hamfendiler... Bütün bunlar taa yıllar öncesinde başka bir gezegende yaşanmış bulanık anılar gibiydi sanki. Ama ne olursa olsun bütün bu kuruntuların gerçek olduğu da su götürmezdi. Gözlerini kutup göklerine dikmiş, rüzgâr gülünün hemen altında öylece dikilip dururken, güneyde böyle bir ülkenin var olduğuna ve şu anda orada cıvıl cıvıl bir yaşam bulunduğuna inanası geliniyordu bir türlü. Hayır, yoktu, güney ülkesi filan diye bir yer yoktu. Tek bir kul bile yoktu orada, analar oğullar yoktu, karı-kocalar, yavuklular filan yoktu. Bu kopkoyu, donuk görünümüyle ufuk çizgisinin ardında uçsuz bucaksız ıssızlıklar yatıyor olmalıydı, hatta onun da ötesinde daha da akıl almaz sonsuzlukta ıssızlıklar uzanıyor olsa gerekti. Çiçeklerin burcu burcu koktuğu, ortalığın günlük güneşlik olduğu ülkeler yoktu. İnsanların kafalarından uydurduğu çok eski cennet masallarından başka bir şey değildi bunlar. Ne batının güneş içinde yüzen aydınlık ülkeleri vardı, ne de doğunun baharat diyarları...

Cennet Arkadya, ha? Pöh! Kim demiş mutlu Blest Adaları var diye! Hah, hah, ha! Kahkahası kafasındaki boşluk duygusunu yok etti, kendi sesi, bu yabancı ses, tüylerini diken diken etmişti. Güneş yoktu. Yalnızca, cansız, soğuk, karanlık bir evrenin varlığını duyuruyordu her şey. Ve bu evrenin biricik yaşayanı vardı, o da kendisiydi. Peki ya Weatherbee? O da kendisiyle birlikte değil miydi? Weatherbee böyle anlarda varla yok arası bir yaratıktı onun gözünde. Bir Caliban'dı o; unutulmuş bir suçun cezasını çekmek üzere öncesizlikten sonrasızlığa dek kendisine zincirledikleri bir hayaletti o.

Ölüler arasında ölümle koyun koyuna yaşıyordu o; varlığının önemsizliğiyle uyuşmuş, hiçliğin içinde eriyip gitmişti; eski çağların özlemiyle yanıp kavruluyordu. Her şeyde varlığını duyuran yücelik ürpertiyordu onu şimdi. Ne bir esinti, ne bir kımıltı, yalnızca korkunç bir sessizlik, göz alabildiğine uzanan uçsuz bucaksız beyazlık, üzerine abanan yüksek gök, ağır sessizlik, her şey, her şey bu yüceliğin belirtisiydi.

Şu rüzgâr gülü! Şöyle azıcık olsun kımılda saydı ah! Ya da yıldırım düşseydi, cayır cayır yansaydı ormanlar. Gök kubbe çökse, allak bullak olsa ortalık... Bir şey, şöyle ya da böyle, bir şey olsa da ne olursa olsaydı! Ama olmuyordu işte, her şey kötürümleşmiş, donakalmıştı. Sessizlik büyüdükçe büyüyor, Kuzey Korkusu buzdan pençelerini yüreğinin taa derinliklerine batırıyordu.

Bir gün, tıpkı Cruose gibi. ırmağın kıyısında bir ayak izine rastladı. Bir tavşanın gevşek kar tabakası üzerinde bıraktığı silik ayak izleriydi bunlar. Derin bir oh çekti, kuzey ülkesinde yaşam vardı demek ki. Bu yaşamı izleyecekti, neyin nesi olduğunu anlayıp uzun uzun bakacaktı ona. Coşkun bir sevince kapıldı, vücudundaki şişlikleri unutarak kar yığınlarının arasından ileri atıldı. Ormanın derinliklerine daldığı sırada kısacık öğlen aydınlığı silinip gitti. Ama yine de ayak izlerinin ardı sıra ilerlemekten geri durmadı; ıssızlığın içinde yorgun argın yol aldı, sonunda karların arasına umutsuzca yığıldı kaldı. Yaptığı sersemliğe sövüp saydı. Ayak izlerini kendi kafasından uydurmuştu, bunun bir kuruntu

olduğunu anladı. Gece geç vakit sürüne-emekleye kulübeye döndü; yanakları donmuş, ayakları iyice duygusuzlaşmış, her yanı uyuşmuştu.

Onu görünce Weatherbee kıs kıs güldü, yardım etmek için parmağını bile oynatmadı. Cuthfert ayak parmaklarına iğne batırdı, ama duyarlığını iyiden iyiye yitirmişti artık. Buzları çözülsün diye sobanın başına gidip ayaklarını ısıtmaya çalıştı. Bir hafta sonra ayaklarında kangren başlamıştı.

Kâtibe gelince, o artık kendi derdine düşmüştü. Ölüler şu son zamanlarda mezarlarından daha sık çıkıyor, ister uykuda ister uyanık olsun, bir türlü yakasını bırakmıyorlardı. Sürekli olarak tetikte bekliyordu, ha geldiler ha geliyorlar diye yüreği ağzına geliyordu. Taş yığılı mezarların yanından geçerken ödü kopuyor, tepeden tırnağa ürperiyordu. Bir gece uyurken geldiler ve onu alıp bir yerlere sürüklediler. Uyanıp da kendini mezar taşlarının arasında bulunca büyük bir korkuya kapıldı, çılgınca bir koşu tutturup kulübeye dar attı kendini. Gelgelelim soğukta epeyce bir süre yatıp kaldığı için onun da ayaklan ve yanakları çoktan donmuştu bile.

Öyle anlar oluyordu ki hayaletler gözünün önünde cirit atıyordu. İşte o zaman aklı başından gidiyor, baltayı kaptığı gibi fırlıyor, yanma, yöresine, artık nereye gelirse baltayı savurarak boşluğu kesip biçiyor, paramparça ediyordu. O hayaletlere karşı böyle kıyasıya bir savaş veredursun, Cuthfert de battaniyelerinin altında iyice büzülüp tortop oluyor, keçileri adamakıllı kaçırmış olan arkadaşına tehlikeli olacak kadar yaklaştığı bir sırada ateş etmek üzere parmağını tabancasının tetiğinde tutuyor, adamın her hareketini dikkatle kolluyordu.

Yine böyle bir çılgınlık nöbeti sona erip de kâtip kendine gelince üstüne doğrultulmuş tabancayı gördü. Görmesiyle de içine bir kuşku düştü. Şimdi o da can kaygısıyla kıvranmaya başlamıştı artık. Birbirlerinin her hareketini gözlemeye başladılar. Biri öbürünün arkasına geçmeyegörsün, aynı anda korkuyla sıçrayıp burun buruna geliyorlardı. Bu korku zamanla hastalığa dönüştü; ikisi de gözlerini kırpmıyor, uykuları haram oluyordu. Baktılar ki

olacak gibi değil, geceleri lambayı yanık bırakmayı alışkanlık haline getirdiler. Yatmadan önce lambanın içinde yeterince yağ var mı yok mu diye bakıyorlardı.

Biri yattığı yerde şöyle azıcık bir kımıldayacak olsa öbürü hemen telaşa kapılıp dikkat kesiliyordu. Battaniyelerinin altında tir tir titreyerek, parmakları tetikte, saatlerce gözlerini kırpmadan birbirlerini öylece süzüyorlardı.

Kuzey Korkusu, yatışmak bilmeyen ruhsal gerilim, kendilerini kemirdikçe kemiren hastalık, bütün bunlar ikisini de insanlıktan çıkarmış, açlıktan bir deri bir kemik kalmış yırtıcı hayvanlara döndürmüştü.

Donan ayak parmakları dökülmeye başlamış, yanakları burunları kararmıştı. Kımıldamak büyük bir acı veriyordu. Gelgelelim iler tutar yanı kalmamış vücutlarımın çektiği çileler yetmezmiş gibi, doymak bilmeyen soba da haracını zorla alıyordu. Her günkü yiyeceğini, canlarını dişlerine takarak harcadıkları gücü doymak bilmez bir iştahla yiyip bitirmek istiyor, dizleri üstünde emekleye emekleye ormana odun kesmeye gönderiyordu onları.

Bir gün kuru odun parçaları toplamak için yine sürüne sürüne bir çalılığa gittiler, birbirlerinin farkında olmaksızın aynı anda çalılığa girip ilerlemeye başladılar. Kadavrası çıkmış iki adam aynı anda birdenbire burun buruna geldiler. Hastalık onları öylesine değiştirmişti ki birbirlerini tanıyamadılar. İkisi de çığlığı basıp yerlerinden fırladılar, yaralı ayaklarıyla düşe kalka kulübeye doğru atıldılar. Kulübenin kapısı önünde yanıldıklarını anlayıncaya dek sille tokat dövüştüler, yırtıcı hayvanlar gibi birbirlerini tırmaladılar.

Zaman zaman akıllarını başlarına topladıkları da oluyordu. Böyle arlardan birinde, en büyük anlaşmazlık nedenlerinden biri olan şekeri eşitçe paylaştılar. Her birinin payına topu topu birer avuç şeker düşmüştü, bunları küçük birer torbaya doldurup kilere koydular. Birbirlerine güvenmedikleri için ikisi de gözünü öbüründen ayırmıyor, torbalarını kıskançlıkla kolluyorlardı. Ama Cuthfert her nasılsa bir gün yanlışlık yaptı. Acıdan her yanının sızım sızım

sızladığı, başının döndüğü, gözlerinin ortalığı doğru dürüst seçemediği bir sırada, elinde şeker kabıyla kilere kadar güçlükle emekledi ve torbalan karıştırarak kendininki yerine Weatherbee'ninkini aldı.

Bu olay ocak ayının ilk günlerinde olmuştu. Güney yönünde bir adam boyu yükselen güneş, kuzey göklerine göz kamaştırıcı sarı ışıklar fırlatıyordu. Yanlışlık yaptığı günün ertesinde Cuthfert kendini hem bedence, hem de ruhça daha iyi hissetti. Öğlene doğru ortalık daha da ışımaya başlayınca, pırıl pırıl günlerin elikulağında olduğunu bildiren ve kısacık süren bu aydınlık havada güneşlenmek için sürüne sürüne dışarı çıktı. O sırada Weatherbee de kendini azçok iyi hissediyordu, o da arkadaşının ardı sıra emekleyerek kulübeden çıktı. Yerinden hiç kımıldamayan rüzgâr gülünün dibine, karların içine uzanıp bekleştiler.

İkisi de derin bir ölüm sessizliğine gömülüp gitti. Başka iklimlerde doğa sesini soluğunu kesip de karamsar bir sessizliğe büründüğü zaman insan bir şeyler işitmek umuduyla kulak kesilir, küçük bir çıtırtıyı bile özlemle bekler. Gelgelelim Kuzeyde bu hiç de böyle değildir. İşte şimdi ikisi de, bu ölüm sessizliği içinde sonsuzluğu yaşıyorlardı sanki. Geçmişle gelecek arasına sıkışıp kalmış gibiydiler. Ne öncesi ne de sonrası olmayan akıl almaz bir durgunluk ile sonsuz bir suskunluğun içinde yitip gitmişlerdi sanki.

Gözlerini kuzeye dikmişlerdi. Güneydeki dağların ardında kalan güneşi göremiyorlardı. Ama ışıklarını onların bilmedikleri bambaşka bir gökyüzüne doğru fırlattığını görüyorlardı. Bu görkemli görünümün biricik izleyicileri olan iki adam, aldatıcı şafağın söküşüne bakıyorlardı. Birden, solgun bir alev parıldadı, ortalık yalazlandı. Önce kızılımsı-sarı, sonra kıpkızıl bir renge boyandı. Parıltılar öylesine göz kamaştırıcıydı ki, Cuthfert bir an için, güneşin bu alevin ardında belirivereceğini sandı. Olağanüstü bir şeydi bu: güneş kuzeyden doğuyordu! Ama birdenbire gökyüzü donuklaştı, parıltılar silinip gitti. Aydınlık yok olmuştu. Hevesleri kursaklarında kaldı, umutsuzca göğüs geçirdiler. Hemen ardından havada ışıl ışıl buz zerrecikleri uçuşmaya

başladı. Kuzey yönünde, bembeyaz karlar arasında rüzgâr gülünün karartısı çarptı gözlerine. Bir gölgeydi bu, bir gölge! Tam öğle ortasıydı. Başlarını hızla çevirip güneye bir göz attılar. Dağların karlı doruklarındaki altın ışık yumağı onlara doğru bir an için gülümsedikten sonra görünmez oldu.

Yaşlı gözlerle birbirlerine baktılar. Garip bir durgunluk çökmüştü üzerlerine. İçlerinden gelen sese uyup sarmaş dolaş olmamak için zor tutuyorlardı kendilerini. Güneş geri geliyordu! Yarın, öbür gün, daha ertesi gün hep onlarla birlikte olacaktı. Ve her gelişinde daha uzun süre kalacaktı. Öyle bir zaman gelecekti ki ufuk çizgisinin altında yitip gitmeden gece-gündüz hep asılı kalacaktı gökyüzünde. Ortalığın buz kestiği kış sona erecek, rüzgârlar esmeye başlayacak, orman uğul uğul uğuldayacaktı. Ortalık güneş içinde yüzecek, her şey capcanlı olacaktı. Ve işte o zaman onlar da bu tüyler ürpertici karabasandan uyanıp, el ele, kol kola güneye geri döneceklerdi.

Farkında olmaksızın yerlerinden, doğruldular; eldivenlerinin içinde davul gibi şişmiş yaralı bereli elleri birleşti.

Ama bu umutları gerçekleşmeyecekti. Kuzey Ülkesi böyle bir umudun daha fazla yeşermesine izin vermeyecek kadar acımasızdı çünkü. Ve iki adam, uzak ülkelere yolu düşmemiş kimselerin kavrayamayacağı birtakım garip yasalara boyun eğmek zorunda kalacaktı.

Bir saat sonra Cuthfert pişmesi için firma ekmek koyarken, döndüğünde doktorların ayaklarını nasıl iyileştirebileceği konusunda kafa patlatıp duruyordu. Evi şimdi pek o kadar uzak görünmüyordu ona, Weatherbee, o sırada kileri didik didik arıyor, altını üstüne getiriyordu; birden avazı çıktığınca bağırıp çağırmaya, sövüp saymaya başladı. Arkadaşı olacak herif şekerini çalmıştı! Eğer mezarlarından çıkan iki ölü gelip de kafasını iyice kızdıran sözler söyleyerek ona akıl vermemiş olsaydı işler o derece çığrından çıkmazdı belki. Ama ölüler, usulca, sinsi sinsi kışkırttılar onu, dışarı gönderip odun yığınının ordaki baltayı eline tutuşturdular. Sonra kulübenin kapısını itip içeri

girmesine yardım ettiler. Weatherbee'nin hiç kuşkusu yoktu, kapıyı arkasından hemen kapatmışlardı. Çünkü kapının çarptığını, mandalın yerine otururken çıkardığı gıcırtıyı işitmişti. Adı gibi biliyordu, şimdi de dışarda durmuş, hırsızın cezalandırılmasını bekliyorlardı.

«Carter! Carter dedim sana!»

Arkadaşının korkunç suratını görünce dehşete kapılan Percy Cuthfert çabucak atıldı, masayı kendine siper aldı.

Carter Weatherbee soğukkanlılıkla, ağır ağır arkadaşının üstüne doğru yürüyordu. Ne acıma okunuyordu suratında, ne de öfke; ne pahasına olursa olsun görevini yapmayı kafasına koymuş bir insanın kararlılığı içindeydi.

«Ne var? Ne oldu?»

Kâtip geri geri giderek kapıya doğru kaçıp gitmek isteyen arkadaşının yolunu kesti. Ağzını açıp da tek laf etmiyordu.

«Carter, kendine gel. Konuşup anlaşalım. Ne olduysa güzellikle tatlıya bağlayalım...»

Büyük sanatsever, hızla düşündü bir an, durumu gözden geçirdi. Tabancası yatağın üzerinde duruyordu. Gözlerini, aklını oynatmış olan arkadaşından ayırmaksızın geri geri yatağa doğru gitti ve birdenbire atılıp tabancayı kaptı.

«Carter!»

Tabancadan fışkıran barut Weatherbee'nin suratım darmaduman etti. Ama o da aynı anda fırlayıp elindeki baltayı savurmuştu. Balta belinin ortasına inmişti, Percy Cuthfert vücudunun alt yanının tüm duyarlığını yitirdiğini hissetti. Kâtip bütün ağırlığıyla hasmının üzerine yuvarlandı, güçsüz parmaklarıyla gırtlağına sarıldı. Cuthfert can acısından tabancasını düşürüverdi. Soluk soluğa kalmıştı, boğulacak gibiydi, kolunu uzatıp battaniyelerin arasında el yordamıyla tabancasını araştırdı. Derken kafasında bir şimşek çaktı: elini uzattı, kâtibin belindeki kemerde asılı olan bıçağı kavradı. Şimdi sıkı sıkıya kenetlenmişlerdi birbirlerine.

Percy Cuthfert üstüne büyük bir bitkinliğin çöktüğünü duyar gibi oldu. Bacakları kurşun gibi ağırlaşmıştı. Weatherbee'nin kımıltısız ağırlığı altında eziliyor, kurt kapanına kısılmış bir hayvan gibi öylece kıskıvrak duruyordu.

Kulübeyi tanıdık bir koku kapladı. Ekmeğin yandığını biliyordu. Ama hiç aldırış etmiyordu. Nasıl olsa ekmeğe gerek duymayacaktı artık. Dahası kilerde, zuladaki o altı fincan dolusu şeker bile vız geliyordu artık ona. Böyle olacağını bilseydi son zamanlarda şeker konusunda o kadar cimri davranır mıydı hiç! Şu rüzgâr gülü azıcık olsun oynayacak mıydı yerinden acaba? Kimbilir, belki de şu anda fırıl fırıl dönüyordu. Neden olmasın? Bugün güneşi görmemiş miydi yani? Dışarı çıkıp bakacaktı. Ama hayır, parmağını bile oynatamayacak bir durumdaydı. Şu kâtip de ne okkalı adammış meğer.

Kulübe nasıl da buz gibi oluvermişti kaşla göz arasında. Ateş sönmüş olsa gerekti. Isırıcı bir soğuk saldırıyordu içeri. Isı kimbilir sıfırın altında kaç olmuştu. Kapının iç bölümü şimdiden buz kesmişti. Gerçi buzları görmüyordu ama biliyordu böyle olduğunu. Az mı görmüş, az mı yaşamıştı havanın böylesine soğuk olduğu zamanlarda kulübenin ne hale geldiğini. Menteşelerine varıncaya dek takır takır buz tutmuş olmalıydı.

Bu olayın öyküsü başkalarının kulağına gidecek miydi acaba? Ya eşin dostun tepkisi nasıl olacaktı? Hiç kuşkusuz kulüpte kahvelerini höpürdeterek gazete okurlarken öğrenecekler ve her kafadan bir ses çıkacaktı. Şu anda hepsini görür gibiydi. «Vah zavallı Cuthfert vah!» diyeceklerdi. «Kendi halinde zararsız bir adamcağızdı...» İmgelemi, onları gevezelikleriyle baş başa bırakarak şöyle sıcacık bir Türk hamamı bulup keyif çatmak için daha ötelere uzandı. Sokaklar yine tıklım tıklım kalabalıktı. Hay Allah, geyik derisi makosenlerini, lime lime olmuş Alman çoraplarını nasıl oldu da farketmediler!

En iyisi bir otomobile atlamaktı. Hamamda şöyle bigüzel yıkandıktan sonra bir de sinekkaydı tıraş oldu mu, oh keka. Ama yoo, önce karnını tıka basa doyuracaktı. Biftek, kıtır kıtır kızarmış patates, yanında salata... ımmm, amma da taze! Ya şunlara ne demeli? Bal gibi şarap! İyi güzel ama bunca şeyi neresine sığdıracaktı ki? Ohoo, yiyip içmekten çatlatacaklar mıydı kendisini? Ayakkabılarımı mı

boyayacaksın? Eh, boya bakalım. Ayakkabı boyacısı aşağıdan yukarı doğru şöyle bir bakıp merakla süzmeye başlayınca geyik derisi makosenlerinin farkına vardı ve çarçabuk uzaklaştı oradan.

Hişşşt! Bu dönen rüzgâr gülünün uğultusu olmalı. Ama hayır, kulakları çınlıyordu. Evet evet, kulakları çınlıyordu, başka bir şey olamazdı. Buzlar kapının yarı boyuna dek yükselmişti belki de, sürgüyü bile aşmış olabilirdi. Yosun bağlamış kirişler arasında minik minik buz sarkıtları belirmeye başlamıştı. Yavaş yavaş filizlenip üzüyorlardı. Ama hayır, pek de yavaş beliriyor sayılmazdı hani. Birbiri ardından uç veriyor, iki, üç, dört, sayılamayacak kadar çok, kaşla göz arasında biti bitiveriyorlar. İki başlı bir çatal gibi büyüyenler de vardı, bunların kimilerinde çatala bir üçüncü kol daha ekleniyordu. Derken, tüm kollar birleşiyor, demet haline geliyor ve en sonunda beyaz bir sütun olup çıkıyordu.

Yalnız kalmayacaktı. Eğer bir gün Tanrının habercisi Kuzeyin o suskun ıssızlığını aşarsa, onlar Tanrının beyaz, büyük tahtının önüne el ele çıkacak ve yargılanacaklardı. Hesap vereceklerdi Tanrıya!

Percy Cuthfert gözlerini yumdu ve kendini karanlık bir uykunun kollarına bıraktı.

Beyaz Sessizlik

Mason ağzındaki buz kırıntılarını tükürdü, sonra üzgün gözlerle köpeğe bakarak:

«Karmen tas çatlasa iki gün daha dayanır,» dedi.

Sonra, hayvanın tırnakları arasında acımasızca kaskatı kesilmiş olan buzları kemirmek için ayağını ağzına aldı.

İşi bitip de hayvanı kıyıya iterken:

«Bunun gibi kibar adlı hayvanların işe yaradığını hiç görmedim,» dedi. «Böylelerinin canı burnundadır, sıkıyı görünce tahtalı köyü boylayıverirler hemen. Cassiar, Siwash ya da Husky gibi doğru dürüst adı olan köpeklerden böyle çıtkırıldımların çıktığı görülmüş şey midir hiç? Ne gezer efendim! Al işte, şu Shokum örneğin...»

Tam o sırada zayıf hayvan birdenbire yerinden fırladı, dişleri Mason'un gırtlağını yaladı geçti.

«Bak sen, ısıracaksın öyle mi?»

Kamçının sapı ile köpeğin kulak tozuna ölçülü bir darbe indirdi, ağzından salyalar akan hayvan mızıldanarak karlara yuvarlandı.

«Ne diyordum, ha, şu Shokum'u görüyorsun işte, köpek dediğin böyle olur. Kalıbımı basarım, hafta sona ermeden Karmen'i gövdeye indirecektir, bak dediydi dersin.»

Malemute Kid, buzları çözülsün diye ateşe koydukları peksimeti ters yüz ederken:

«Bana sorarsan,» dedi, «yolculuğumuz sona ermeden asıl biz Shokum'u gövdeye indireceğiz. Öyle değil mi, Ruth?»

Kızılderili kadın bir buz parçasıyla kahveyi karıştırıyordu; bakışları Malemute Kid, kocası ve sonra da köpekler arasında gidip geldi, ama soruyu karşılıksız bıraktı. Çünkü bu öylesine apaçık bir gerçekti ki lâfını etmek bile gereksizdi. Yapmaları gereken iki yüz millik yolculuk boyunca kendilerine topu topu altı gün yetecek kadar kumanyaları kalmıştı.

Kadın ve iki adam ateşin başına oturarak katıksız peksimetlerini yemeye başladılar. Öğle yemeği için

konakladıklarından, köpekler üstlerinde koşumlarıyla hemen oracığa uzanmış yatıyorlar ve her lokmaya ağızlarının suyu akarak bakıyorlardı.

Malemute Kid:

«Bundan sonra öğle yemeği yemek yok,» dedi. «Hem köpeklerden de gözümüzü ayırmamalıyız... gitgide azıtıyorlar. İlk fırsatta insanı paramparça edebilirler.»

Mason, durup dururken laf olsun diye:

«Bir zamanlar kilisede pazarları vaaz verirdim,» dedi.

Gözlerini dikmiş, buhar çıkaran makosenlerini inceliyordu dalgın dalgın; ama Ruth fincanını doldururken bu dalgınlığından sıyrıldı:

«Şükürler olsun ki dünya kadar çayımız var. Tennessee'de de çay yetişirdi, görmüştüm. Şimdi şöyle sıcacık bir mısır çorbasına neler vermem neler! Ama boş ver Ruth; nasıl olsa açlığım da makosen giyme ihtiyacım gibi uzun sürmeyecek.»

Bu sözler karşısında kadının üzüntüsü yok oldu; gördüğü ilk beyaz adam, kadına basit bir yük katırıymış gibi davranmayan ilk erkek olan beyaz efendisine sevecen gözlerle baktı.

Kocası yalnızca kendilerinin anladığı o çetrefil dille konuşmasını sürdürdü:

«Evet, Ruth. Şuradan paçayı sıyırıp da kapağı dışarı atıncaya dek sık dişini hele. Beyaz adamın kayığına bindik mi, ver elini Tuzlu Su. Oraya gideceğiz, o berbat sulara, kaba sulara... kocaman dağlar hop oturur hop kalkar orada. Hem de öyle geniş, öyle uzakta ki... git babam git, on uyku, yirmi uyku, kırk uyku boyu, git ha git...»

Parmakları ile günleri saymaya çalışıyordu.

«Yanın yören hep su, hep o berbat su. Derken, kocaman bir köye gelirsin; çok, hem de pek çok insan vardır orada, gelecek yazın sivrisinekleri kadar çok. Kulübeleri yüksek mi yüksek; ben diyeyim on çam, sen de yirmi çam, o kadar ki yüksek.. Hiyu skookum!»

Ne yapacağını bilmez bir halde duraladı bir an, Malemute Kid'e yalvaran gözlerle baktı; sonra bir görevi yerine getirircesine el işaretiyle yirmi çamı üst üste koydu.

Malemute Kid ona bakarken bıyık altından gülümsedi; ama Ruth'un gözleri faltaşı gibi açılmış, hayranlık ve sevinçle aydınlanmıştı, çünkü adamın kendisiyle alay ettiğini sanıyor, böylesine bir tennezzül bile kadıncağızın yüreğini sevinçle dolduruyordu.

«Sonra bir kutuya biniyor ve hoop! yukarı çıkıyorsun!»

Bunu daha iyi göstermek için boş fincanını havaya attı ve düşerken ustaca tuttu:

«Ve hoop! aşağı inersin. Hey gidi büyük doktor adamlar! Sen Fort Yukon'a gidersin, ben de Arctic City'ye... yirmi beş uyku... yolda uzun bir tel var... ben şöyle bir yakalarım... derim ki: 'Ne var ne yok, Ruth?..' Sen de: 'Bu benim sevgili kocam mı?' dersin... Ben: 'He ya,' derim... Sen: 'Ekmeği iyi pişiremiyorum, soda bitti,' dersin... Ben de şöyle derim: 'Unun altındaki kovuğa bak, hoşça kal,' Sen de dediğim yere bakar, elinle koymuş gibi bulursun. Hem de bu sırada sen taa Fort Yukon'dasın, bense taa Arctic City'de. Hey gözünü sevdiğim doktor adamlar!»

Bu peri masalını dinlerken Ruth'un öyle saf saf bir gülümseyişi vardı ki, iki adam da makaraları koyverdi. Ama tam bu sırada köpeklerin arasında bir kavga patlak verdi, dışarının olağanüstü güzelliklerinin anlatılması da böylece yarıda kaldı. Hırlayan, birbirleriyle dalaşan köpekler ayrıldıklarında Ruth kızakları bağlamıştı. Yola çıkmaya hazırdılar artık.

Mason kamçısını ustaca salladı:

«Haydi! Baldy! Haydi!»

Köpekler havlamaya başlayınca elindeki sopayla kızağı saran buzları parçaladı. Ruth ikinci kızağı sürüyordu. Malemute Kid ise Ruth'a yardımcı olarak onun ardı sıra ilerliyordu. Taşı sıksa suyunu çıkaracak kadar güçlü kuvvetli ve vahşi olmasına karşın, yine de zavallı hayvanları kırbaçlamaya kıyamıyor, bir köpek sürücüsünde ender rastlanır bir sabırla hayvanların suyuna gidiyor, dahası, onların bu acınası düşkünlükleri karşısında onlarla birlikte yanıp yakınıyordu.

Kızağı yürütmek için bir süre boşu boşuna uğraştı durdu:

«Hadi kımıldanın bakalım zavallı topal hayvancıklar,» diye mırıldandı.

En sonunda sabrının karşılığını gördü, köpekler acı acı mızıldanarak arkadaşlarına yetişmek üzere ileri atıldılar.

Kimse ağzını açmıyordu artık, konuşma filan yoktu, çünkü zorlu yolculuk böylesine gereksiz bir güç yitimine izin vermezdi. Yolculuk sırasındaki onca öldürücü işler yetmezmiş gibi Northland yolunun kötülüğü de çabadır. Bir günlük yolu sessiz sedasız, gürültüsüz patırtısız alan adam mutludur... eğer bu yol daha önce çiğnenerek açılmış bir yol ise tabii.

Bütün bu çileli işler içinde çiğnenmemiş bir yolu aşmaktan daha beteri yoktur. Büyük kar ayakkabısı her adımda diz boyu karlara gömülür. Bu durumda kar ayakkabısını dimdik yukarı, taa kar yüzeyinin iyice üstüne çıkıncaya dek kaldırmak zorundadır insan. Bu işin acemisi olan biri eğer rastlantı eseri ayakkabılarıyla tehlikeli yerlere basmaz da bu kalleş yolun üstüne boylu boyunca, uzanmasa bile, daha yüz adım gitmeden yorgun argın ve bitkin bir durumda bu işi bırakacaktır. Ama bütün bir gün boyunca köpeklerin önü sıra kazasız belâsız yol almayı başarmış biri ise her türlü anlayışın üstünde bir gönül rahatlığı ve gururla battaniyelerinin arasına kırılabilir. Böylesine upuzun bir yolda yirmi uyku boyu yolculuk yapan bir insana ilahlar bile parmak ısırır.

İkindi ilerliyordu; suskun yolcular Beyaz Sessizliğin verdiği korku ile kendilerini tümüyle işlerine kaptırmışlardı. Doğanın heybesinde, insanoğlunu kendi ölümcüllüğüne inandıracak binbir türlü tuzak gizlidir: Gürül gürül çağıldayan deli ırmaklar, zincirinden boşanmış korkunç kasırgalar, yer sarsıntıları, gök gürültüsü... ama bütün bunların içinde en korkuncu, insanı en çok şaşkına çevireni o gizemli görünüşüyle Beyaz Sessizlik'tir. Kıpırdayan hiçbir şey yoktur Beyaz Sessizlik'te, gökyüzü daha bir açılır, hava bakırdanmış gibi parlar, küçücük bir fısıltı bile günahmış gibi gelir adama. İnsan kendi sesinin gürültüsünden ürker, utanç ve korku düşer içine. Ölü bir dünyanın hayalet çölünde yolculuk eden

biricik yaşam zerresi olduğu için bu cüretine şaşar kalır, yaşamının bir hortlak yaşantısından öte bir şey olmayacağını düşünerek ürperir. Farkında olmaksızın doğan garip düşünceler kaplar içini, ve her şeyin üzerine bir gizem perdesidir iner.

Gün böylece geçti. Irmak geniş bir yay çiziyordu. Mason köpekleri kestirmeden sürdü. Ama hayvanlar dik yokuşun başına gelince durakladılar. Ruth ile Malemute Kid kızakları arkadan ittiler, yine de kızak ikide bir aşağı kayıyordu. Bunun üzerine elbirliğiyle çalışmaya başladılar. Açlıktan bitkin düşen zavallı hayvanlar son güçlerini harcayarak büyük bir çaba gösterdiler. En sonunda kızak yokuşun tepesine ulaştı, ama bu arada en öndeki köpek Mason'un kar ayakkabılarını parçalayarak arkasındakileri sağa doğru çekti. Sonuç yürekler acısıydı. Mason yere yuvarlanmış, köpeklerden biri düşmüş ve kızak her şeyi kendisiyle birlikte sürükleyerek yine gerisin geri yokuş aşağı kaymıştı.

Kamçı şrak diye şaklayarak köpeklerin arasına, en çok da, düşmüş olan köpeğin vücuduna vahşice indi.

Malemute Kid:

«N'olur yapma, Mason,» diye yalvardı. «Zavallı hayvan can çekişiyor zaten baksana. Dur da benimkileri öne koyalım...»

Ama Malemute Kid derdini anlatıncaya dek, Mason'un kamçısı çoktan fırlamış ve suçlu hayvanın vücuduna dolanmıştı bile. Karmen - çünkü bu Karmen'di - karlar arasına serildi, yürek parçalayıcı bir çığlık kopardı ve sonra yan yattı.

Korkunç bir andı bu, yolculuğun tatsız, tüyler ürpertici bir olayıydı: Can çekişmekte olan bir köpek ve öfkeli iki arkadaş... Ruth'un kaygılı gözleri iki adam arasında mekik dokuyordu. Malemute Kid gözlerinde suçlama çığlığı ile öbürüne bakmakla yetindi, sonra köpeğin üzerine eğildi, kayışlarını kesti. İşleri yoluna koyduktan sonra yeniden yola koyuldular. Yaralı köpek sürüne sürüne arkalarından geliyordu. Yaralı bir köpek yürüyebildiği sürece öldürülmezdi,

kampa kadar sürüklenebileceği düşüncesiyle ona böyle bir şans tanınırdı.

Mason bir an için öfkesine kapıldığı için pişmandı, ama tükürdüğünü yalamayacak kadar da dediğim dedik biriydi; havada asılı tehlikeden habersiz, kafilenin başında ilerliyordu şimdi. Sık ormanlık bir alanda yol alıyorlardı. Yolun elli adım kadar ötesinde koskocaman bir çam ağacı vardı. Kuşaklardan beri oracıkta yükselip durmuştu ve alınyazısı kuşaklardan beri ona belirli bir son hazırlamıştı... öyle bir son ki belki de Mason'unkinin tıpkısı.

Mason makoseninin çözülmüş bağcığını bağlamak için durdu. Kızaklar da durdu; köpekler sessizce uzandılar. Ortalıkta gizemli bir durgunluk vardı; her yanı buzlarla sarılı ormanda çıt çıkmıyordu; dış dünyanın soğuk sessizliği doğanın yüreğini dondurmuş, titreyen dudaklarını mühürlemişti. Havayı bir ıslık sesi yaladı, ama onlar bunu işitmediler, hareketsiz boşlukta bir kımıldanışın uyarısını sezinler gibi oldular. Yılların ve karların ağırlığıyla yüklü dev ağaç yaşam trajedisinde son rolünü oynadı. Mason kendisini uyaran çatırtıyı işitti, kendini hemen yana atmaya çalıştı, gelgelelim daha fırlamaya kalmadan, yarı ayaktayken darbeyi sırtına yedi.

Birdenbire patlak veren bir tehlike ve çabuk bir ölüm; Malemute Kid ne kadar da çok karşılaşmıştı bununla! Buyruklarını verip işe koyulduğunda çam pürenleri hâlâ titreyip duruyordu. Kızılderili kadın diğer birçok beyaz kardeşleri gibi ayılıp bayılmaya kalkmadı, gereksiz yere ağlayıp sızlayarak nefes de tüketmedi. Malemute Kid'in buyruğu ve kocasının iniltisini dinleyerek hemen tüm ağırlığıyla manevalanın üstüne yüklendi, böylece ağacın basıncını biraz olsun azalttı. Bu sırada Malemute Kid baltasıyla ağaca saldırıp duruyordu. Keskin çelik, donmuş ağaç gövdesine neşeyle iniyor, her vuruşta belli belirsiz boğuk bir soluk, odun kesicinin 'hıh! hıh' sesi işitiliyordu.

Malemute Kid en sonunda ağacın altından çıkarabildiği insan kalıntısını karların içine yatırdı. Kadının yüzündeki sessiz acı arkadaşının çektiği acıdan daha da beterdi; hem

umutlu hem de umutsuzluk okunan gözlerle bakıyordu. Öyle pek bir şey konuşulmamıştı aralarında. Kuzeyin insanları boş lafın karın doyurmazlığını ve işin paha biçilmez değerini pek erken öğrenirler. Sıfırın altında altmış derecede bir adamın karlar içinde bir iki dakika yatıp da hâlâ yaşayabilmesi olanaksızdır. Bu yüzden kızağın bağları hemen çözüldü, yaralı adam kürklere sarılıp sarmalandı ve yatırıldı. Yattığı yerin hemen önünde kazaya yol açan devrik ağacın dallarından yakılma bir ateş yanmaktaydı. Başucunda sıcaklığı az çok tutan bir parça çadır bezi geriliydi.

Ölümle koyun koyuna yatan insanlar, sıralanılın gelme zamanını iyi bilirler. Mason'un cıcığı çıkmıştı nerdeyse. Şöyle gelişigüzel bir yoklamayla bile anlaşılıyordu bu. Sağ kolu, bacağı ve belkemiği kırılmıştı; belden aşağısı tutmuyordu; büyük bir olasılıkla iç organları da zedelenmişti. Hâlâ yaşadığını gösteren tek belirti arasıra çıkardığı iniltilerdi.

Umut yok, elden de bir şey gelmiyor. Gece, ağır ağır gelip çatan acımasız gece... Ruth'un karayazısı, soyunun umutsuz sabrı... Ve bakır tenli yüzüne yeni yeni çizgiler yerleşen Malemute Kid...

Aslında Mason ikisinden de daha az acı çekiyordu; şimdi o Doğu Tennessee'de Great Smoky Dağlarında gezip tozuyordu çünkü. Çocukluk günlerini yeniden yaşıyordu oralarda. Saçmasapan laflar ediyor, gölleri, avları, bostan hırsızlıklarını sayıklıyordu. Artık nerdeyse büsbütün unutulmaya yüztutmuş olan Güney dilinin o tatlı ezgisi her şeyden daha çok coşturuyordu insanı. Ruth'un anlayamadığı bu sayıklamaları Malemute Kid anlıyor ve bunları taa içinde, yüreğinin derinliklerinde duyuyordu... tıpkı uygarlığın ifade ettiği şeylerden yıllar yılı uzak kalmış birinin duyabileceği gibi hem de.

Sabahla birlikte yaralı adamın bilinci de yerine geldi. Malemute Kid belli belirsiz mırıltıları daha iyi işitebilmek için Mason'un üstüne daha çok eğildi.

«Tanana'da tanıştığımız zamanı anımsıyorsun değil mi? Bu kış dört yıl olacak. O zamanlar pek umursamazdım onu. Neden dersen, her şeyden çok güzelliğine tutkundum da

ondan. Ama biliyor musun, şimdi şimdi anlıyorum Ruth'un değerini. İyi bir eş, çok iyi bir karı olmuştu bana. Başım ne zaman sıkışsa onu hep yanıbaşımda bulurdum. Bilirsin, alışveriş dedin mi, kimse eline su dökemez onun. Nuklukyeto'daki kıtlık dönemini anımsar mısın?.. Ya haber getirmek için kış bastırmadan önce koşmasını?.. Doğrusu ya bana iyi bir eş, öteki karımdan çok daha iyi bir eş oldu. Bilmiyordun değil mi daha önce evlenmiş olduğumu? Öyle ya, bundan hiç söz etmemiştim sana. Bizim orda bir kez denemiştim işte. Zaten şimdi bu yüzden buralardayım! Birlikte büyümüştük onunla. Boşansın diye fırsat vermek için kapağı buralara attım. Ve o da boşandı.

«Ama bunun Ruth'la bir ilgisi olduğunu sanma sakın. Onu alıp önümüzdeki kış Amerika'ya döneyim diyordum... gel gör ki iş işten geçti artık. Onu ailesinin yanına yollama emi Kid! Bir kadının baba ocağına dönmesi zor şeydir. Düşün bir kez!.. Dört yıl var ki bizim pastırmamızı, fasulyemizi, unumuzu, kuru meyvelerimizi yemeye alıştı; şimdi tutar da kuru kuruya balık ve geyik etiyle nasıl yaşar? Bizim yollarımızın, kendi kabilesinin keçiyollarından daha iyi olduğunu öğrendikten sonra gerisin geri baba toprağına dönmek Ruth'a ölüm gelir. Ona göz kulak ol Kid... hatta niye sen... ama yoo... sen oldum bittim utangaçsındır onlara karşı... sahi yahu, sen bu ülkeye geliş nedenini hiç anlatmadın bana. Onunla ilgilen emi, sevgini esirgeme, ilk fırsatta Birleşik Devletlere yolla onu. Ama canı isteyince yine geri dönebilsin, yerini yurdunu özleyebilir bakarsın.

«Şu bebek var ya hani, işte o bizi sımsıkı bağladı birbirimize Kid. Umarım oğlan olur. Düşünebiliyor musun Kid, benden bir parça o. Bu topraklarda kalmaması gerek. Hoş, kız olursa nasıl olsa kalamaz zaten. Kürklerimi satıp savarsın, su içinde beş bin dolar eder, eh bir o kadar da kumpanyada var. Seninkilerle birlikte benim maden hisselerini de işletirsin. Oğlumun iyi bir öğrenim görmesi için elinden geleni yap, Kid. Bundan daha önemlisi de sakın buralara gelmeye kalkmasın. Bu ülkede yaşamak beyaz insanların harcı değil.

«Ben ölmüş sayılırım, Kid. Çok çok üç dört uykuluk bir ömrüm kaldı. Siz yolunuzdan kalmayın sakın. Yola devam etmeniz gerek. Unutma o benim karım, benim oğlum... Hey Tanrım! Öyle istiyorum ki oğlum olmasını! Benim yanımda çakılıp kalamazsınız, emrediyorum, ben, son demlerini yaşayan ben, size emrediyorum. Yolunuza devam edin!..»

Malemute Kid, Mason'u kararından döndürmeye çalıştı.

«Üç gün izin ver bana. Kimbilir, belki de iyileşirsin, bakarsın beklenmedik bir şey olur.»

«Olmaz.»

«Yalnızca üç gün.»

«Yola devam etmeniz gerek.»

«İki gün.»

«Bunlar karım ve oğlum, Kid. Böyle bir şeyi nasıl istersin benden.»

«Bir gün.»

«Hayır, hayır! Siz...»

«Ama yalnızca bir gün. Kumanyayı idare edebiliriz, hem bakarsın bir geyik de vurabilirim.»

«Yoo olmaz... eh, peki, ama bak yalnızca bir gün, bir dakika bile fazla değil. Ve sakın unutma Kid, beni yapayalnız bırakmayın böyle. Tetiğe şöyle bir asıldın mı, tamam... Anlıyorsun ya? Düşün bir kez, düşün! Kendimden bir parça ve ben onu göremeyeceğim. Çağır Ruth'u buraya gelsin. Vedalaşmak istiyorum onunla... Oğlumuzu düşünmesini, benim ölümümü beklememesini söyleyeceğim. Bunu benim ağzımdan duymazsa belki seninle gitmeyi kabul etmez. Elveda dostum, elveda.»

Kid can çekişen adamın sönmekte olan gururunu ve son titrek sözlerini duymak için iyice eğildi.

«Kusuruma bakma... Çok üzgünüm... Karmen için... Anlıyorsun ya...»

Malemute Kid, gözü yaşlı Kızılderili kızı kocasıyla baş başa bıraktı, kar ayakkabılarını giydi, tüfeğini koltuğunun altına kıstırarak ormana daldı. Kuzeyin derin acılarına yabancı sayılmazdı ya hiç böylesine zor bir durumda da kalmış değildi şimdiye dek. Aslında basit bir aritmetiksel sorunla

karşı karşıyaydı... Ölümü kaçınılmaz bir canlıya karşı, yaşama olasılığı olan üç canlı... Ama yine de bocalıyordu işte. Beş yıldır omuz omuza derede tepede, kamplarda, madenlerde, sellerde, kıtlık dönemlerinde, ölümle burun buruna gelerek sıkı bir arkadaşlık bağı kurmuşlardı aralarında. Bu bağ öylesine sağlamdı ki aralarına ilk girdiği zamanlar Ruth'a karşı için için kıskançlık bile duymuştu. Ama bu bağı kendi elleriyle koparıp atmak zorunda kalmıştı şimdi.

Bir geyik, yalnızca bir geyik avlayabilmek için dua ediyordu, ama görünüşe bakılırsa tüm hayvanlar çekip gitmiş olmalıydı buralardan. Karanlık basarken bitkin bir durumda sürünerek kampa döndü; eli boş, yüreği sıkıntılıydı. Birden köpeklerin havlayışını ve Ruth'un çığlıklarını işiterek hızını artırdı.

Kampa geldiğinde, Ruth'u hırlayan köpeklerin arasında buldu, kızın elinde bir balta vardı. Efendilerine karşı ayaklanan hayvanlar yiyeceklere saldırıyordu. Tüfeğin dipçiğini kullanarak o da kavganın arasına daldı. Tüfekle balta bir inip bir kalkıyor, düzenli aralıklarla sakınıyor ya da vuruyor; içlerini kan bürümüş gözler, ağızlardan akan salyalar ve çevik vücutlar parlıyor, insan ile hayvan varılabilecek en acı sonuca bir an önce ulaşabilmek için kıyasıya savaşıyordu. Sonunda köpekler yenik düştü, yaralarını yalayarak ateşten saçılan aydınlığın bir kıyısına çekildiler ve yıldızlara karşı acı acı uludular.

Ellerinde kalan tütsülenmiş balığın tümünü de yiyip bitirmişlerdi. Şimdi önlerindeki bu iki yüz millik ıssızlıkta yiyecek olarak topu topu iki üç kilo kadar unları kalmıştı. Malemute Kid beyni dağılmış bir köpeğin henüz soğumamış cesedini doğrarken Ruth da kocasının yanına döndü. Ölü hayvanın derisi ve işe yaramaz parçaları kısa bir süre önce aralarında bulunduğu soydaşlarının önüne atıldı; artan parçalar ise özenle bir kenara ayrıldı.

Sabahleyin yeni yeni terslikler patlak verdi. Köpekler birbirlerini yemeye kalktılar. Öbür hayvanlar hâlâ ölmemiş olan Karmen'in üzerine saldırıp onu yere yıktılar. Öylesine

kudurmuşlardı ki kırbaç mırbaç vız geliyordu. Darbelere bana mısın demeden homurdanıyor, havlıyorlardı... kurbanlarının kemiğini, kılını, derisini... en küçük bir parçasını bırakmaksızın her şeyi silip süpürmeden dağılmadılar.

Malemute Kid, yeniden Tennessee'ye dönen Mason'a kulak verdikten sonra işe koyuldu. Oracıkta bulunan çam ağaçlarından yararlanarak çabuk çabuk çalışmaya başladı. Ruth onun bir gizleme yeri yaptığını gördü; etlerini köpekler ve kurtlar yemesin diye avcılar arasıra böyle gizleme yerleri yaparlardı. Malemute Kid iki bodur çam ağacını tepeleri yere değecek kadar eğmiş, kayışlarla birbirine bağlamıştı. Bu iş bitince sıra köpekleri iki kızağa koşmaya geldi, ancak dayak zoruyla boyun eğdirebildi hayvanlara. Sonra Mason'un sarılı olduğu kürklerin dışında bütün eşyayı kızaklara yükledi. Mason'u örten kürkleri vücuduna sıkıca bağladıktan sonra iki ucunu yere eğik duran çam ağaçlarına tutturdu. Bu durumda bıçağını indirdiği zaman Mason havaya fırlayacaktı.

Ruth. kocasının son isteğini kendi ağzından işittiği için karşı koymaya kalkmadı. Kızcağız boyun eğme dersini çok iyi bellemişti. Daha çocukken bu yaratıcı efendilerin bir dediğini iki etmemiş, üstelik bütün kadınların onlara boyun eğdiklerine tanık olmuştu, direnmek bir kadının elinden gelmezdi zaten. Kid, acısını dile getirsin diye kocasını öpmesine -oysa kendi kabilesinin töresinde böyle şeyler yoktu- izin verdi, sonra Ruth'u öndeki kızağa götürüp kar ayakkabılarını giymesine yardımcı oldu. Kız kör bir dürtüyle, bilinçdışı bir itilimle kamçıyı kavradı ve köpekleri hayladı. Kid de yeniden kendinden geçen Mason'un yanına döndü; Ruth'un gidişinden sonra epeyce uzun bir süre ateşin başında oturdu, arkadaşının bir an önce ölmesi umuduyla dua ederek bekledi.

Beyaz Sessizlik'te acılı düşüncelerle başbaşa kalmak hiç de hoş bir şey değildir. Gerçi kederin sessizliği sevecendir, insana kol kanat gerer ve anlaşılmaz sayısız sözlerle avutup bağrına basar adamı; gelgelelim, kurşuni gökyüzü altındaki o buz gibi, berrak ve parlak Beyaz Sessizlik acımasızdır.

Bir saat geçti, iki saat geçti, adam ölmedi. Öğle üzeri güneş, küçücük bir parçasını bile güney ufkundan göstermeksizin gökyüzüne bir ateş lekesi fırlattı ve fırlatmasıyla da elini eteğini çekmesi bir oldu. Malemute Kid yerinden kalktı, arkadaşının yanma gitti. Uçsuz bucaksız ıssızlığa şöyle bir göz gezdirdi. Beyaz Sessizlik kıs kıs gülüyordu ona sanki, ansızın dehşetli bir korkuya kaptırdı kendini. Keskin bir yaylanma sesi işitildi, Mason havadaki mezarına fırladı, Malemute Kid köpekleri çılgınca haylayarak karların arasından kaçıp gitti.

Yoldaki Adam

«Dök şunu içine.»

«Bak ama ne diyeceğim, Kid, biraz fazla sert olmuyor mu dersin? Viskiyle alkolü karıştırınca yeterince zehir gibi oluyor zaten, ama brandy'ye de biber salçası katmaya gelince...»

«Dökmene bak sen. Yahu bu punçu kim yapıyor, sen mi ben mi?»

Malemute Kid buhar bulutlan arasından sevimli sevimli gülümsedi:

«Bak oğlum, bu ülkede sen de banim gibi uzun süre kalsaydın ve tavşan izleri boyunca sürterken kursağına yalnızca som balığı girmiş olsaydı, o zaman noelin yılda topu topu bir kez geldiğini öğrenirdin. Ve noeli içkisiz geçirmek de içinde doğru dürüst tek bir daman bulunmayan sert bir kayayı delmeye çalışmaktan farksızdır.»

Koca Jim Belden:

«Hah bak işte şimdi doğru bir laf ettin.» diye onayladı.

O da Mazy May'deki çitlerle çevrili topraklarından noeli burada kutlamak için çıkıp gelmişti; orada iki ay boyunca yalnızca geyik eti yiyerek yaşadığını bilmeyen yoktu.

«Hani bir gün Tanana'da nasıl vur patlasın çal oynasın yiyip içmiştik, unutmadın değil mi?»

«Unutur muyum hiç. Görecektiniz çocuklar, tüm kabile halkı körkütük oldu, aklınız durur... bütün bunlara da hep o bizim şeker mayasıyla ekşi hamur yol açtı...»

Malemute Kid, iki yıldır aralarında bulunan genç maden uzmanı Stanley Prince'e doğru dönerek:

«Sen; gelmezden önce olmuştu bu,» diye ekledi. «İşte o günlerde ülkede beyaz kadın yoktu hiç, Mason da evlenmek istiyordu. Ruth'un babası Tanana'ların reisiydi, kabilenin öbür üyeleri gibi bu evliliğe o da karşı çıkıyordu... İçki de sert mi sert olmuştu. Neden derseniz, son dirhemine dek şekerimin hepsini kullanmıştım, ömrümde yaptığım en iyi içkiydi bu. Görmeliydiniz, ırmak boyunca iki iskele arasındaki kovalamacayı.»

Louis Savoy adındaki uzun boylu Kanadalı Fransız ilgiyle sordu:

«Ya Kızılderili kız?»

Geçen kış, Forty Mile'dayken bu çılgınca serüvenin öyküsü Louis Savoy'un kulağına çalınmıştı çünkü.

Bunun üzerine doğuştan usta bir öykücü olan Malemute Kid bu yalın Kuzey öyküsünü anlatmaya koyuldu. Kuzeyin gözüpek serüvencilerinden birçoğu öyküyü dinlerken yüreklerinin sızladığını, ölümle ve soğukla boşu boşuna pençeleşmekten daha çok şeyler vaat eden Güney Ülkesi'ni için için özlediklerini duydular.

Kid, öykünün sonunu şöyle bağladı:

«Suların buz tutmasından hemen sonra ulaşmıştık Yukon Irmağı'na. Kabile bizden bir çeyrek saat kadar arkadaydı. Ama bu kadarcık bir gecikme bile paçayı kurtarmamıza yetti, suların ikinci kez donması sırasında üstteki buz tabakası kırılmış, onlar da karşıya geçememişti. Sonunda Nuklukayet'e geldiklerinde bütün karakol onları karşılamaya hazırdı. Eh, düğün törenine gelince Roubeau burada işte, ona sorun: nikâhı o kıydı.»

Bunun üzerine Cizvit, piposunu dudakları arasından çekti, Protestan ve Katoliklerin ateşli alkışlarına karşılık olarak patrikçe gülümsemekle yetindi.

Öykünün duygusallığına kendini kaptıran Louis Savoy:

«Vay be!» dedi. «La petite Kızılderili; mon Mason brav. Vay be!»

Sonra teneke maşrapalar içinde ilk punç dağıtılırken İçkiküpü Bettles ayağa fırladı ve o pek sevilen içki şarkısına başladı:

«İşte Henry Ward Beecher ile Pazar-okulu vaizleri (*)
Hep sasafras kökü içerler;
Ama kalıbımızı basarız ki bu Onun gerçek adı değil,
Düpedüz yasak meyve suyu.»

«Ah, o yasak meyve suyu,» diye koro halinde gürlediler.

«Ah, o yasak meyve suyu;
Ama kalıbımızı basarız ki bu,
Onun gerçek adı değil,

Düpedüz yasak meyve suyu.»

(*) Pazar Okulu: Kiliselerde pazar günleri Kutsal Kitap konulan üzerine verilen vaazlar.

Malemute Kid'in hazırladığı karmakarışık içki yapacağını yapmıştı sonunda; kampların, yolların adamları, içkinin o kafaları dumanlayan aleviyle canlanmışlardı; çepeçevre oturdukları masada şen şakraktılar, şarkılar söyleniyor, geçmiş serüvenlerin öyküleri anlatılıyordu. Bir düzine ülkeden gelmiş yabancılar hep birlikte ya da karşılıklı kadeh tokuşturuyorlardı.

İngiliz Prince:

«Yeni dünyanın tek çocuğu Sam Amca'nın onuruna!» diye kadeh kaldırdı.

Bir Yankee olan Bettles ise içerken şöyle diyordu:

«Kraliçe'ye, Tanrı onu korusun!»

Savoy ile bir Alman tüccarı olan Meyers ise Alsas-Loren için kadeh tokuşturuyordu.

Derken Malemute Kid elinde kadeh ayağa kalktı ve üstü on santim kalınlığında buzla kaplı yağlı kâğıt gerili pencereye bir göz atarak:

«Bu gece yolda olan adamın sağlığına!» dedi. «Azığı bereketli, köpekleri dayanıklı olsun, kibritleri tez tutuşsun.»

Şrak! Şrak! Köpek kırbacının alışılagelmiş müziğini, erkek köpeklerin ağlamaklı mızıltılarını ve kulübeye yaklaşmakta olan kızağın gıcırtılarını işittiler. Kimin geldiğini merakla beklerlerken sohbetleri de eski hızını yitirmişti.

Malemute Kid, Prince'in kulağına:

«Gelen buraların eskisi olmalı,» diye fısıldadı, «baksana önce köpeklerini, sonra kendini düşünüyor.»

Kulübedekiler dişleyip koparan köpeklerin hırlamalarını, kurt gibi uluyuşlarını; kendi köpeklerini doyuran yabancı adamın, köpekleri kamçıyla uzaklaş tıraşını ve bu sırada çıkan gürültüyü alışkın kulaklarla dinliyorlardı.

Derken kapı çalındı, keskin ve güvenli bir vuruştu bu. Yabancı adam içeri girdi. Işıktan gözleri kamaşmıştı, bir an için kapının eşiğinde duraladı, böylelikle içerdekilere kendini inceden inceye süzme fırsatı tanımış oluyordu. Yün ve

kürkten, yapılmış kutup giysileri içinde göz kamaştırıcı bir kişiliği ve alımlı bir görünüşü vardı. Boyu nerdeyse iki metreyi buluyordu, geniş omuzları kabarık göğsüyle tam bir uyum içindeydi, sinekkaydı tıraşlı yüzü soğuktan kıpkırmızı kesilmişti, uzun kirpikleri ve kaşları buz zerrecikleriyle bembeyaz olmuştu, kurt derisinden yapılma başlığının kulaklıkları ve boyun bağcıkları gevşetilip yukarı kaldırılmıştı. Bu görünüşüyle gecenin karanlıklarından henüz çıkıp gelmiş bir Buzlar Kralını andırıyordu. Rüzgârlığının dışından doladığı işlemeli kemerine iki büyük kolt tabanca ile bir avcı kaması asılıydı; ayrıca o çok gerekli köpek kamçısından başka geniş çaplı gıcır gıcır son model bir dumansız tüfek taşıyordu. Kıvrak adımlarla kendilerine yaklaşmasına karşın adamın ne denli yorgun olduğu kulübedekilerin gözünden kaçmamıştı.

Garip bir sessizlik çökmüştü ortalığa. Ama adam havayı yumuşatan bir sesle:

«Neşeniz bol olsun, delikanlılar,» dedi.

Bunun üzerine içerdekiler rahatladılar. Hemen ardından Malemute Kid ile tokalaştılar. Şimdiye dek hiç karşılaşmamalarına karşın birbirlerinin öyküsü ikisinin de kulağına çalınmıştı, ne de olsa tanışıyor sayılırlardı. Buralarda ne aradığını açıklamasına kalmadan yeni gelenin eline bir punç maşrabası tutuşturulmuş ve herkes kendini tanıtmıştı bile.

Adam:

«Üç kişiyle sekiz köpekli kamıştan örülme bir kızak buradan geçeli ne kadar oldu?» diye sordu.

«Tam iki gün oldu. Onları mı izliyorsun?»

«Evet, benim takımımdı. Burnumun dibinden yürüttüler, allahın belâları. Ama daha şimdiden iki günlük arayı kapatmış bulunuyorum... gelecek koşuda enselerim onları.»

Bu sırada Malemute Kid kahve ibriğimi ateşe sürmüş, geyik eti kızartmaya hazırlanıyordu. Bunu gören Belden, konuşma yarıda kalmasın diye sordu:

«Karşı koyarlar mı dersin?»

Yabancı anlamlı anlamlı tabancalarını okşadı.

«Dawson'dan ne zaman ayrıldın?»

«Saat on ikide.»

«Dün gece mi?»

Bu soru laf olsun diye, öylesine sorulmuştu

«Bugün.»

Kulübedekiler şaşkınlıkla homurdandılar. Şaşılmayacak gibi değildi doğrusu, o sırada tam gece yarısıydı çünkü ve insana kök söktüren o amansız ırmak yatağı boyunca on iki saatte yetmiş beş mil yol almak öyle her babayiğidin harcı değildi.

Nasıl olduysa laf döndü dolaştı ve çok geçmeden çocukluk anılarından söz edilmeye başlandı. Genç yabancı yemeğini atıştırırken Malemute Kid inceden inceye onun yüzünü inceliyordu. Onun yakışıklı, dürüst, açıkyürekli biri olduğu kanısına vardı çok geçmeden, hoşlanmıştı bu yabancıdan. Genç yüzü karşı karşıya kalınan güçlükler ve harcanan çabalar yüzünden sertleşmiş, çizgileri keskinleşmişti. Konuşurken güleç, dinlenirken yumuşak olmasına karşın mavi gözleri iş başındayken ya da güçlüklerle savaşırken çelik pırıltılarıyla parlıyor olsa gerekti. Köşeli çenesi ne denli direngen ve dayanıklı biri olduğunun kanıtıydı. Gerçi onda bir aslanın nitelikleri vardı ama ne denli duygusal olduğunu anlatan belli belirsiz bir yumuşaklık, az çok kadınsı bir hava da göze çarpmıyor değildi.

Karısının gönlünü nasıl çeldiğini tatlı tatlı anlatmakta olan Belden:

«İşte bizim koca karıyla böyle evlendik,» dedi. «Karı bana derdi ki ‘işte biz bizeyiz, herif.’ Ben de ‘canın cehenneme!’ derdim. O da bana ‘hadi bakalım, Jim’ derdi, ‘şu üstünü başını değiş de yemeğini zıkkımlanmadan önce kırk acre’lik tarlanın şöyle büyücek bi parçasını sabanla bi sürüver.’ O zaman ben de karıya, ‘bana bak Sal,’ derdim, ‘sen de kollan sıva da hemen şu bulaşıklara yumul bakalım.’ Sonra burnumu çeker, karıyı şap şup öperdim. Yani işte, diyeceğim o kadar mutluydum işte... ama kazık gibi dikildiğimi görünce ‘ah, Jim, ah!’ diye kükrerdi ve ben de dosdoğru ambarın yolunu tutardım.»

Yabancı:

«Birleşik Devletler'de seni bekleyen çocukların var mı?» diye sordu:

«Yok. Çocuk doğurmadan öldü Sal. İşte ben de bu yüzden buradayım ya.»

Belden, öylesine dalıp gitmişti ki zaten yanık olan piposunu farkında olmadan yeniden yakmaya çalıştı. Sonra yine eskisi gibi güleç bir yüzle yabancıya döndü:

«Ya sen yabancı... evli misin?»

Öbürü yanıt olarak saatini açtı, köstek görevi gören sırımı çözüp saati Belden'e verdi. Belden lambanın fitilini biraz daha açtı, saatin kapağındaki resmi titizlikle inceledikten sonra kendi kendine hayranlıkla mırıldanarak Louis Savoy'a verdi. O da birçok 'Vay be!'lerden sonra saati Prince'e uzattı, bu sırada ellerinin titrediği, gözlerinde garip bir yumuşaklığın belirdiği kimsenin gözünden kaçmamıştı. Saat nasırlı ellerde dolaştı durdu; tam onların hoşuna gidebilecek bir fotoğraftı... bebeğini bağrına basmış bir kadın fotoğrafı. Bu olağanüstü şeyi görme sırasının kendilerine gelmesini bekleyenlerin merakı büsbütün artmıştı, görenler ise derin bir suskunluğa gömülüp eski anılarına dalmışlardı. Açlık maçlık vız gelirdi onlara, güçlüklere karşı koyabilirlerdi, umulmadık bir zamanda açıkta ya da sel yoluyla kendilerine pusu kuran ölüme kafa tutabilirlerdi, gelgelelim yabancı bir kadınla yavrusunun resmi hepsini kadınlaştırmış, çocuklaştırmıştı işte.

Yabancı adam hâzinesini geri alırken:

«Ufaklığı hiç görmedim daha,» dedi. «Karımın yazdığına göre erkekmiş, iki yaşında.»

Gözlerini dikip fotoğrafa uzun uzun baktıktan sonra, birdenbire kapağı kapatıp sırtını döndü, ama bunu yaparken tutmaya çalıştığı gözyaşlarının oradakilerce görülmesini engelleyecek kadar çabuk davranamamıştı.

Malemute Kid onu bir sedire götürdü ve kafayı vurup yatmasını söyledi.

Yabancı:

»Saat dörtte uyandırın beni,» dedi. «Sakın unutmayın emi?»

Ve az sonra, yorgunluktan bitkin düşenlere özgü derin mi derin bir uykuya daldı.

Prince:

«Aşkolsun doğrusu!» dedi. «Amma sıkı herifmiş be. Sen tut köpeklerle birlikte yetmiş beş mil taban tep, sonra da gel topu topu üç saatçik uyku çek ve ondan sonra yine yollara düş! Kim bu adam, Kid?»

«Jack Westondale. Üç yıldan beri çalışıp çabalıyor. Bu süre içinde şansı hiç yaver gitmedi, at gibi çalışır durur, en boktan işler gelir onun başında patlar. Onu daha önce hiç görmüşlüğüm yok, ama Sitka Charley onun hakkında bir şeyler anlatmıştı bana.»

«Onun gibi gencecik, güzel bir karısı olan biri için böyle tanrının siktir ettiği bir yerde ömür tüketmek hiç de akıl kârı değil. Hem, buranın bir yılı başka yerlerin iki yılına eşittir.»

«Onun bütün derdi dikkafalı ve dediğim dedik biri oluşu... iki kez toprak çevirdi, ama ikisinde de ağzının payını aldı.»

Yabancıya duyulan ilgi giderek tavsadı. Sürekli olarak yene yene artık kabak tadı veren yiyecekler ve canla başla didinilerek geçirilen yıllar çok geçmeden unutuldu gitti. İçlerinde kendini bir an bile yitirmeyen tek adam Malemute Kid idi, sık sık kaygıyla saatine göz atıyordu. Bir ara eldivenlerini eline geçirdi, kunduz derisinden başlığını takıp kulübeden çıktı, dışarıyı kolaçan etti.

Belirtilen saati bekleyemedi, konuğunu zamanından on beş dakika önce uyandırdı. Yorgunluktan tüm vücudu tutulmuştu genç devin. Ayağa kalkabilmek için kaskatı kesilen kaslarını ovuşturması gerekti. Köpeklerini bulup kızağa koşmak ve yolculuk hazırlıklarını yapmak üzere sendeleye yalpalaya kulübeden dışarı çıktı. Herkes ona iyi yolculuklar ve kısa süreli bir kovalamaca diledi. Gider ayak kendisini çabucak kutsayan Peder Roubeau kendini kulübeye dar attı, hemen arkasından ötekiler de içeri girdiler. Kulübeye girmekte acele etmelerinde şaşılacak bir şey yoktu, çünkü sıfırın altında otuz beş derece soğukta çıplak kulaklar ve ellerle dışarda durmak akıl kârı değildi.

Malemute Kid ana yola kadar onu uğurladı. Ayrılmadan önce orada yabancının elini tutarak öğüt verdi:

«Kızağın içinde elli kilo balık yumurtası bulacaksın,» dedi. «Köpekler bunu yiyince sanki yetmiş beş kilo balık yemiş kadar uzağa gidebilirler. Belki sen de biliyorsundur, Pelly'de köpek yiyeceği bulamazsın.»

Yabancı adam irkildi, bir an için gözlerinde bir ışık yanıp söndü, ama Malemute Kid'in sözünü kesmeye kalkmadı.

«Ta ki Five Fingers'a varana dek ne köpekler ne de kendin için bir lokma yiyecek bulamazsın, zaten orası da tamı tamına iki yüz mil uzakta. Thirty Mile Irmağı üstünde gözlerini dört aç, buz delikleri olabilir, Laberge'nin yukarısındaki kestirme yolu da unutayım deme.»

«Olanları nasıl öğrendin? Haber benden önce gelmiş olamaz, öyle değil mi?»

«Olanları bilmiyorum, ve dahası bilmek de istemiyorum. Ama kovaladığını söylediğin takım hiçbir zaman senin olmadı. Geçen bahar Sitka Charley sattı o takımı onlara. Gel gör ki, senin için Sitka bana dürüst adamdır demişti, ve ben de ona inanırım. Yüzünü görür görmez gözüm tuttu seni, hoşlandım senden. Ve anladım ki... yahu niye... hay allah kahretsin, defol git işte, tuzlu suya ve karma kavuşmak için yüksek yerlerden git ve...»

Konuşmasının burasında Malemute Kid eldivenlerini sıyırdı, koynundan altın kesesini çıkardı.

Beriki:

«Hayır, istemez,» diye karşı çıktı.

Malemute Kid'in elini tutup hızla sallarken delikanlının yanaklarından süzülen gözyaşları donmuştu.

«Öyleyse köpekleri kıyasıya sür; koşamayıp da yere yıkılan olursa hiç bakma koşumlarını kesip at; sonra da yenilerini satın almaya bak, kilosu on dolara da patlasa ucuza düşürdüm diye de sevin. Five Fingers'da, Little Salmon'da, Hootalinqua'da. satılık köpek bulabilirsin. Ve ayağını da denk al, sakın ıslatayım deme ayaklarını.» diye öğüt verdi ayrılırlarken. «Isı sıfırın altında yirmi beş dereceye

düşünceye dek ilerle, ama baktın ki daha da düşüyor o zaman hemen bir ateş yak ve çoraplarını değiştir.»

Aradan on beş dakika ya geçmiş ya geçmemişti ki yeni gelenler olduğunu bildiren çıngırak sesleri işitildi. Kapı açıldı ve içeri kuzeybatı polis birliğinden bir polisle onun ardısıra köpek sürücüsü iki melez girdi. Tıpkı Westondale gibi bunlar da silahlıydılar ve yorgun görünüyorlardı. Melezler bu topraklarda doğmuş olduklarından yolculuğun zorluklarına dayanmak onlar için pek güç olmamıştı, ama genç polis berbat durumdaydı. Yine de soydan gelen o dediğim dedik inadı yüzünden aynı hızla yola devam etmekten geri kalmamıştı, ta ki yol üstüne devrilip kalıncaya dek de aynı hızla gitmekte kararlıydı.

«Westondale ne zaman tüydü?» diye sordu. «Burada konakladı, öyle değil mi?»

Aslında bu soruyu sormasına gerek yoktu, çünkü yoldaki izler tüm olup biteni anlatmaya yetiyordu.

Malemute Kid, Belden'le göz göze geldi, beriki de işin içinde bir iş olduğunu anlayarak kaçamak bir yanıt verdi:

«Yani epeyce oldu işte.»

Polis:

«Gel beni dinle de konuş adamım,» dedi.

«Görünüşe bakılırsa onu yakalamaya can atıyorsun. Yoksa Dawson'da bi haltlar mı karıştırdı?»

«Harry McFarland'ın kırk bin altınını yürüttü; sonra bunu bir altıncıya vererek karşılığında Seattle'da bozdurmak üzere bir çek aldı; onu enseleyemezsek çeki bozdurmasına kim engel olabilir ki? Buradan tüyeli ne kadar oldu?»

Adamlar duydukları heyecanı belli etmemeye çalışarak donuk gözlerle baktılar, hiç istiflerini bozmadılar, çünkü Malemute Kid işi bozuntuya vermemeleri gerektiğini sezdirmişti onlara. Bu yüzden genç polis aradığı karşılığı bulamadı adamların suratlarında.

Bunun üzerine Prince'e doğru yaklaştı, aynı soruyu ona sordu. Prince gözlerini hemşerisinin açık yürekli, dürüst, temiz yüzüne dikti, adamı atlatmaktan üzüntü duymasına

karşın iz konusunda yarım yamalak bir şeyler geveleyerek soruyu geçiştirdi.

Derken Peder Roubeau ilişti polisin gözüne, bu adam yalan söylemezdi işte.

Rahip:

«Eh işte bir çeyrek saat kadar önce,» yanıtını verdi. «Ama hem kendisi hem de köpekleri dört saat dinlendiler.»

«On beş dakika önce ha! Hem de dinlenmiş olarak! Hey Tanrım!»

Zavallı adam böylesine bitkin bir durumdayken böylesine bir düş kırıklığına uğrayınca neredeyse bayılacak gibi olmuştu, yalpalaya yalpalaya uzaklaşırken Dawson'dan buraya on saatte geldiklerini ve köpeklerde hayır kalmadığını söylüyordu mırıldanarak.

Malemute Kid ona zorla bir kadeh punç içirtti. Adam kapıya yönelirken köpek sürücülerine de arkasından gelmelerini söyledi. Ama içerisi sıcacıktı, şurada azıcık dinlenmek varken çekip gitmek ters geliyordu köpek sürücülerine, bu yüzden gitmeye yanaşmadılar. Kid adamların Fransızcayı andıran dillerini iyi bildiği için konuşmalarını kaygıyla izliyordu.

Adamlar köpeklerde adım atacak hal kalmadığına yemin billah ediyorlardı. Daha bir mil bile gitmeye kalmadan Siwash ile Babette'i vurup öldürmek zorunda kalacaklardı, en iyisi burada kalıp azıcık dinlenmekti, hem bu herkesin yararına olurdu.

Polis, Malemute Kid'e dönerek:

«Ödünç olarak bana beş köpek verir misin?» diye sordu.

Ama Kid hayır anlamına başını salladı.

«Yüzbaşı Constantine adına beş binlik bir çek imzalayabilirim... işte belgelerim... istediğim miktarı yazmaya yetkiliyim.»

Karşılık olarak yine ses çıkmadı.

«Öyleyse Kraliçe adına köpeklere el koyuyorum.»

Kid meydan okurcasına sırıttı ve gerektiğinde başvurmak üzere silahlarına bir göz attı. Ona diş geçiremeyeceğini aklı kesen İngiliz polisi bunun üzerine kapıya doğru ilerledi. Ama

köpek sürücüleri gitmemekte hâlâ ayak diriyorlardı, hışımla onlara döndü, sövüp saymaya başladı; kancıklık ettiklerini, düpedüz birer köpek olduklarını söyleyerek adamlara verdi veriştirdi. İki melezden daha yaşlı olanı, yüzü öfkeyle parıldayarak yerinden doğruldu, önderleri olan polisin bacakları yorgunluktan kopsa bile kendisinin sonuna dek ayakta kalabileceğini ve o sıfırı tükettikten sonra cesedini rahatlıkla karlara gömebileceğim sert bir dille bildirdi.

Bunun üzerine genç polis sanki hiç yorulmamış havalarda yapmacık bir kuvvet gösterisiyle ve tüm irade gücünü kullanarak kapıya doğru ilerledi. Ne var ki odada bulunanların gözünden kaçmamıştı bu, adamın bu onurlu çabasını hepsi de takdir ediyordu. Genç polis çektiği acıyı yüzünden iyice silmeyi becerememişti. Postları kırağılarla bembeyaz kesilmiş olan köpekler karların içine kıvrılmış yatıyorlardı. Onları ayağa kaldırmak neredeyse olanaksızdı. Zavallıcıklar canlarını fena halde yakan kırbacın altında inleyip duruyorlardı. Kızgın köpek sürücüleri hırslarını onlardan alıyordu. En sonunda öncü köpek Babette’i koşumlardan çözmek zorunda kaldılar, ancak ondan sonradır ki kızak yola koyulabildi.

«Pis düzenbazın biriymiş, yalancının biri!»

«Vay be! Sağlam ayakkabı değilmiş meğer!»

«Bir hırsız!»

«Bir Kızılderiliden de betermiş!»

Hepsi de içerlemişti... Kızıyorlardı, çünkü birincisi kandırılmışlardı; İkincisi, dürüstlüğün bir insan için başlıca erdem sayıldığı Kuzey’in o sarsılmaz ahlak kuralları göz göze göre çiğnenmişti.

«Üstelik ne bok yediğini öğrendikten sonra bile o alçağa yardım etmekten geri durmadık.»

Köşede Babette’i tedavi ettikten sonra kalkıp son kadehleri yuvarlamak üzere punç kabını boşaltan Malemute Kid’e çevrilmişti bütün gözler, suçlayıcı bakışlarla bakıyorlardı.

Ama Kid sanki hiç oralıklı değilmişçesine bir havayla:

«Soğuk bir gece çocuklar... hem de çok soğuk bir gece,» diye söze girişti. «Karlı yollarda hepiniz taban teptiniz, bunun ne demek olduğunu bilirsiniz. Yaralı köpeğe bir de siz tekme atmayın. Sizler yalnızca bir tek tarafın söylediklerini dinlediniz, Jack Westondale’den daha babayiğit bir adamla ne siz ne de ben asla aynı tastan yemek yemiş ya da aynı battaniye altında uyumuş değilizdir. Geçen güz elindeki avucundaki tüm parayı, ki kırk bin kadar vardı, tuttu Joe Castrell’e verdi Dominyon’da toprak almak için. Yoksa bugün bir milyoner olması işten bile değildi. Ama o geride, Circle City’de kaldı, ortağının işlerine göz kulak olmaya çalıştı, bu sırada Castrell denilen herif ne yaptı dersiniz? Ne yapacak postu McFarland’a serdi, iyice zıvanadan çıktı ve altın torbasını son zerresine dek bigüzel saçtı savurdu. Ertesi gün cesedini buldular karların içinde. Ve bizim zavallı Jack de sözümona bu kış karısına ve o hiç görmediği oğluna kavuşmayı umuyordu. Sizin de dikkatinizi çekmiştir, tam tamına ortağının yitirdiği parayı almış... yani tam kırk bin. İşte böyle, o buradan kaçıp gitti artık. Şimdi ne diyorsunuz bu işe bakalım?»

Kid, çevresindeki yargıçlarına şöyle bir göz attı, adamların yüzlerindeki hava yumuşamıştı, bunun üzerine elindeki tası havaya kaldırdı:

«Bu gece iz boyunca yolculuk eden adamın sağlığına! Azığı bereketli, köpekleri dayanıklı olsun, kibritleri tez tutuşsun. Tanrı yardımcısı olsun, yolunu ve bahtını açık etsin, ve de...»

Bettles:

«Ve de polisin hevesini kursağında bıraksın!» diye bağırdı.

Boşalmış kadehleri tokuşturdular.

Serüven

I

Koşum takımlarının gıcırtısı ve başı çeken hayvanların boyunlarındaki çıngırak çınıltılarıyla sonsuz ağıtlarını dile getiriyordu kızaklar; ama adamlarla köpeklerin sesleri solukları çıkmıyordu; yorgundular. Yol, yeni yağan karla ağırlaşmıştı. Adamlar uzaktan geliyorlardı. Çakmak taşı gibi kaskatı buz tutmuş geyik butlarıyla yüklü kızakların ayakları taze kar tabakasına inatla yapışıyor, tıpkı bir insan gibi ayak diriyordu. Karanlık basmıştı, ama bu gece kamp kurulmayacaktı. Durgun havada kar hafiften hafiften atıştırıyordu, ama lapa lapa değil de ince desenli mini mini buz kristalleri halinde yağıyordu. Hava epey ılık sayılırdı... sıfırın altında on derece ya var ya yoktu... Oysa adamların kara pek aldırış ettikleri yoktu. Meyers ile Bettles kulaklıklarını kaldırmış, hatta Malemute Kid eldivenlerini bile çıkarmıştı.

Köpekler öğleden sonra ilk saatlerde yorgun düşmüşlerdi ama şimdi kendilerini yeniden toplamışlardı. Daha zeki olanlar arasında bir tedirginlik başlamıştı. Koşum kayışlarının sınırlayıcılığı onları sabırsızlandırıyor, çabuk hareket etmek istiyor, burunlarını çekiyor, kulaklarını dikiyorlardı. Ayaklarını daha ağırdan alan kardeşlerine öfkeleniyor, şakacıktan arkalarına vurup dişler gibi yaparak onları daha hızlı koşmaya kışkırtıyorlardı. Bunun üzerine dürtüklenenler de huylanmaya ve böylece tedirginliğin öbürlerine de bulaşmasına neden oluyordu. Sonunda, başı çeken öncü köpek koşumlara abanıp karların içine daha sıkı basarak ileri atıldı, bir yandan da keskin bir havlama tutturdu. Öbürleri de onu izledi. Göğüs kayışları bir anda gevşedi, koşum kayışları gerildi, kızaklar öne doğru atıldı. Bu sırada adamlar kızak ayakları altına düşmemek için tutunma kazıklarına sıkı sıkıya yapışmışlar, böylece ani hızlanışın yol açtığı silkiniş sırasında ayaklarının yerden kesilip tepetaklak havaya fırlamaktan

kurtulmuşlardı. Günün yorgunluğunu üzerlerinden atmışlardı artık. Köpekleri gayrete getirmek için ateşli naralar atıyorlardı şimdi. Hayvanlar da bu haykırışlara havlayarak karşılık veriyorlardı. Alacakaranlıkta tangır tungur bir salıntıyla dolu dizgin yol alıyorlardı.

Kızaklar rüzgârda savrulan yelkenliler gibi tek ayakları üzerinde yana doğru yatarak anayolda keskin bir dönemeci alırken adamların her biri kendi dönüş sırasına göre «Yeaa! Yeaa!» diye bağırıyordu.

Sonra sıra, son yüz metrelik bitirme yarışına geldi. Gürül gürül yanan Yukon sobası, buram buram tüten çay fincanlarıyla kulübenin kendine özgü öyküsünü anlatan parşömen kaplı ışıl ışıl pencereye doğru ilerlediler. Ama onlar yokken kulübeye başkaları girmişti. Altmış husky (*) meydan okurcasına koro halinde bağırışırken bir o kadar kürklü yaratık ilk kızağı çeken köpeklerin üstüne saldırdı.

(*) Güçlü, dayanıklı, haşin bir cins kurt köpeği.

Kapı ardına dek açıldı, Kuzeybatı Polisi'nin kırmızı ceketini giymiş bir adam karların içine diz boyu bata çıka azgın köpekler arasına serinkanlılıkla daldı, elindeki köpek kamçısının sapını kullanarak köpeklere ağızlarının payını vermeye başladı. Ancak köpekler yatıştıktan sonradır ki adamlar el sıkışabildiler. İşte Malemute Kid, kendi kulübesine bir yabancı tarafından böylece buyur edilmiş oldu.

Başka zaman kendilerini karşılayan ve o sıcak çayla Yukon sobasını hazırlayan Stanley Prince bu sırada içerde konuklarını ağırlamakla meşguldü. Adamların sayısı aşağı yukarı bir düzineyi buluyordu. Kraliçenin yasalarını uygulamak ya da postasını ulaştırmakla görevli olan tüm öteki görevliler gibi, bu kalabalığın da tanımlanması çok güçtü. Değişik kanlardandılar, ama sürdükleri ortak yaşantı onları belirli bir kalıba sokmuştu. İnce yapılı ama dayanıklı adamlardı; yollarda taban tepmekten çelikleşmiş kasları, güneş yanığı yüzleri vardı; dupduru, ışıl ışıl gözlerine uysal kişiliklerini yansıtan bakışlar yerleşmişti. Kraliçenin köpeklerini sürerler, düşmanlarına aman vermezler, onun yavan azığıyla doyarlar ve mutlu olurlardı. Yaşamda görüp

geçirmedikleri şey kalmamıştı, nice nice işler başarmışlar, sevmiş ve sevilmişlerdi, ama bunun böyle olduğunu bilmezlerdi.

Ve işte şimdi burada kendi evlerindeymiş gibiydiler. İçlerinden ikisi Malemute Kid'in yatağına uzanmış, Kuzeybatı topraklarına postu serdikleri zamanlarda Fransız atalarının Kızılderili kadınlarla sevişirlerken söyledikleri şarkılardan birini söylüyorlardı. Bettles'in sedir yatağı da buna benzer bir saldırıya uğramış, üç dört voyageurs makosenlerini çıkarttıkları gibi ayaklarını battaniyelerin altına sokmuştu; Hartum'un alınışı sırasında deniz birliklerinde görev yapmış birinin öyküsünü dinlemekteydiler. Öyküyü anlatan yorulunca bu kez sözü bir kovboy aldı, Buffalo Bill tüm Avrupa başkentlerini gezip tozarken gördüğü saraylardan, krallardan, lord ve leydilerden söz etmeye koyuldu. Bir köşede, yenik çıkılmış bir savaşın omuzdaşları olan iki dost melez, hem koşum takımlarını onarıyor hem de Louis Riel kralken Kubeybatının ayaklanmalarla kasıp kavrulduğu günleri anlatıyorlardı.

Kaba hareketler ve daha kaba saba şakalar almış yürümüştü; yol ve ırmak boyunda karşılaşılan büyük tehlikelerden ve felaketlerden ancak doğal bir dille ve eğer gülünç bir olaysa söz ediliyordu. Tarihin nasıl yapıldığını görmüş olan, büyük ve romantik olayları günlük yaşantının sanki ufak tefek doğal olaylarıymış gibi kabul eden bu taçsız kahramanların anlattıklarına kendini kaptırmıştı Prince. Değerli tütününü cömertçe bir umursamazlık içinde bol keseden dağıtıyordu onlara; bunun sonucunda da laf lafı açıyor, anıların paslı zinciri boşalıyor, geçmişte kalan unutulmuş serüvenler yeniden gözler önüne getiriliyordu.

Söyleşi hızını yitirip, yolcular pipolarını son kez doldurup da sımsıkı denk yapılmış uyku tulumlarının bağcıkları çözülmeye başlandığında Prince, daha fazla bilgi edinmek için kendi arkadaşına döndü.

Malemute Kid makosenlerini çözmeye başlarken:

«İşte şu kovboyun neyin nesi olduğunu biliyorsun artık,» diye yanıt verdi. «Kovboyun yatak arkadaşına gelince, onda

besbelli ki İngiliz kanı var. Ötekilere gelince, hepsi de coureurs du bois çocuklar, tanrı bilir damarlarında kaç çeşit kan dolaşıyor. Kapının yakınındaki şu ikisi ise kitabına uygun ‘melez’ler ya da Boisbrûles. Yünlü eşarba sarınmış şu delikanlı da kaslarına ya da çene yapısına bakarsan - anasının duman tüten çadırında gözleri yaşarmış bir İskoç... Ve başının altına kaputunu yerleştirmekte olan şu yakışıklı delikanlı da bir Fransız melezi... sen de işittin nasıl konuştuğunu; adam, o iki Kızılderilinin kendi yatımda yatmasına çok bozuluyor. Senin anlayacağın, melezler Riel’in zamanında kazan kaldırınca saf kanlar ayaklanmayı bastırdı, işte o gün bu gündür yıldızları hiç barışmamıştır.»

«Peki ama ya şu sobanın yanındaki suratsız herife ne dersin? Kalıbımı basarım, İngilizce konuşamıyordur. Bütün gece ağzını açıp da tek laf etmedi.»

«Yanılıyorsun. Yeterince İngilizce bilir o. Anlatılanları dinlerken gözlerini görmedin mi? Ben gördüm. Bununla birlikte ötekilerle uzaktan yakından hiçbir ortak yanı yok. Ötekiler kendi yerel dilleriyle konuşurken onun anlamadığı belli oluyordu. Doğrusunu istersen bu adamın neyin nesi olduğu benim de kafamı kurcalayıp duruyor. Dur bakalım nabzını bir yoklayalım hele şunun.»

Malemute Kid adamın yüzüne dik dik bakarak buyurucu bir sesle:

«Bir iki odun atsana şu sobaya!» dedi.

Adam hemen boyun eğdi bu buyruğa.

Pirince, alçak sesle:

«Anlaşılan bir yerlerde burnunu sürtüp yola getirmişler bu herifi,» dedi.

Malemute Kid onaylarcasına kafasını salladı, çoraplarını çıkardı, öteye beriye uzanmış adamların arasından geçerek sobaya yaklaştı. Oradaki yirmiye yakın çift arasına ıslak çorap ve papuçlarını astı.

Sonra laf olsun diye adama sordu:

«Ne zaman varırsın Dawson’a?»

Adam, karşılık vermeden önce bir süre süzdü onu:

«Dediklerine göre yetmiş beş milmiş. Öyleyse? Bakarsın iki gün sürer.»

Dili hafiften çalıyordu ama, pek öyle kem küm etmiyordu, sözcükleri de aramıyordu.

«Daha önce bu ülkede bulunmuşluğun var mı?»

«Hayır.»

«Ya Kuzeybatı Bölgesinde?»

«Evet.»

«Oralı mısın?»

«Hayır.»

«Peki, hangi cehennemin dibinde doğdun öyleyse be adam? Şunlardan biri değilsin sen.»

Malemute Kid, eliyle Prince'in sedirine çöreklenmiş olan iki polisi de kapsayan geniş bir çember çizerek köpek sürücülerini gösterdi.

«Hangi rüzgâr attı seni buralara? Suratın yabancı değil, bir yerden gözüm ısırıyor ama nerede gördüm bir türlü çıkaramıyorum.»

Bunun üzerine hiç ilgisi olmayan bir yanıt verdi adam:

«Ben seni tanıyorum.»

Böylece Malemute Kid'in sorularının yönünü değiştirmişti.

«Nereden tanıyorsun? Daha önce görmüşlüğün var mı beni?»

«Yok. Senin ortağın, o papaz, Pastolik, uzun zaman önce. O bana seni, Malemute Kid'i gördün mü diye sormuştu. Yiyecek de vermişti bana. O kadar uzun zaman kalmadım onunla. Benden söz ettiğini işitmedin mi hiç?»

«Haa! Demek sen şu samur kürklerle köpekleri değiş tokuş eden adamsın? Öyle mi?»

Adam başını salladı, silkeleyerek piposunu boşalttı, sonra da çene çalmaya pek niyetli olmadığını anlatmak istercesine kürklerinin arasına uzanıp yattı. Malemute Kid o zaman lambayı söndürdü ve Prince ile birlikte battaniyelerin altına kıvrıldı.

«Eee, neyin nesiymiş?»

«Bilmem ki... lafı evirdi çevirdi ağzıma tıkadı, sonra da istiridye gibi kabuğuna çekiliverdi. Ama insanın merakını

uyandıran bir herif. Bu adam konusunda bir şeyler çalınmıştı kulağıma. Sekiz yıl önce bütün kıyı halkının ağzı bir karış açık kalmıştı. Anlarsın ya, esrarengiz havalara bürünmüştü. Kara kışta, kuzeyden, binlerce mil uzaktan, taa Bering Denizi kıyıları boyunca taban teperek çıkagelmiş, ardından şeytan kovalıyormuş sanki. Nereden geldiğini hiç kimse öğrenemedi ama çok uzaklardan gelmiş olsa gerekti. Golofnin Körfezi'ndeki İsveçli misyonerden yiyecek bir şeyler isteyip güney yolunu sorduğu sırada yorgunluktan adamakıllı bitkin düşmüştü. Biz bunları sonradan duyduk elbet. Sonra kıyı boyundan ayrılıp Norton Sound üzerinden yola çıktı. Hava korkunç, tipi mi ararsın kasırga mı istersin, deme gitsin, gelgelelim herifçioğlu bin adamın kuyruğu titreteceği yerleri aşıp paçayı kurtarmayı başardı. St. Michael'i çıkaramayıp kapağı dosdoğru Pastolik'e atmış. İki köpek dışında yolda nesi var nesi yoksa yitirmişti, açlıktan kuyruğu ha titretti, ha titretecek durumdaydı.

«Yola yeniden çıkmaya can atıyordu, Peder Roubeau ona kumanya vermiş, ama köpek verememiş, çünkü o sırada kendisi de yolculuğa çıkmak üzereydi, bunun için de benim oraya gelmemi bekliyordu. Bizim Bay Ulysses köpeksiz yola çıkılamayacağını çok iyi bildiğinden günlerce sızlanarak dolaşmış durmuş ortalıkta. Kızağında yığınla güzel kürk varmış, sen de bilirsin, deniz samuru ağırlığınca altın değerindedir. O sırada Pastolik'te köpekleri olan ihtiyar bir tüccar, bir Rus Shylock'u varmış. Uzatmayalım, al takke ver külah derken uzun sürmemiş pazarlık. Bizim Yabancı güney yönünde hızla yol alan yeni bir köpek sürüsüyle birlikte çekip gitmiş. Bu arada bütün o güzelim samur kürklere Bay Shylock konmuş. Ben gördüm o kürkleri, eşsiz güzellikte parçalardı. Şöyle bir hesaplayınca anladık ki köpek başına en azından bir beş yüz doları cebe indirmişti herif. İşin garibi, bizim Yabancı deniz samurunun değerini bal gibi de biliyordu. Hangi soydan olduğunu bilemem ama şurası bir gerçek ki herif kızılderili. Gerçi ağzından dirhemle laf çıkıyor ama konuşmasına bakarsan beyazlarla düşüp kalktığı şıp diye anlaşılıyor...

«Neyse, denizdeki buzlar çözüldükten sonra azık almak için Nunivak Adası'na uğradığı haberi geldi. Sonra kayıplara karıştı. İste sekiz yıldan bu yana buralarda ilk kez boy gösteriyor. Peki simdi nerden çıkageldi acaba bu adam? Ve orada ne yaptı? Ve de neden geldi? Adam bir Kızılderili, bilinmeyen bir yerlerde düşüp kalkmış ve disiplinden geçirilmiş; bir Kızılderili için yadırganacak bir durum. Al işte Prince, Kuzey'in bir sırrı daha, çöz bakalım çözebilirsen.»

Pirince:

«Eksik olma,» diye yanıtladı, «çözmem gereken sırlar bana yeter de artar bile.»

Malemute Kid çok geçmeden horul horul uyumaya başlamıştı, ama genç maden uzmanı gözlerini karanlığa dikmiş, kanını kaynatan garip coşkunluğun yatışmasını bekliyordu. Ve sonunda o da uyuyakaldı, ama beyni hâlâ çalışmaya devam etti. Düşünde uçsuz bucaksız bilinmeyen beyazlıkta dolaştı, bitip tükenmek bilmeyen yollarda köpeklerle birlikte uğraşıp didindi, birtakım adamların yaşayışlarını, çektikleri çileleri, erkekçe ölüşlerini gördü.

Ertesi sabah gün ışımazdan saatlerce önce köpek sürücüleriyle polisler Dawson'a doğru yola çıktılar. Ne var ki Majestelerinin çıkarını gözeten ve uyruğundakilerin yazgısına çeki düzen veren yetkililer, postacılara dinlenecek çok az zaman tanıyorlardı. Çünkü daha bir hafta ya geçmiş ya geçmemişti ki Salt Water'a götürülmek üzere ağır paket ve mektup yükleriyle Stuart River'da yeniden boy gösterdiler. Her nasıl olduysa bu kez köpekleri yenileriyle değiştirmeyi akıl edebilmişlerdi, ama ne de olsa onlar birer köpekti.

Adamlar dinlenebilmek için şöyle ya da böyle bir konak yeri ummuşlardı; ayrıca, bu Klondike denilen yer, Kuzey Ülkesi'nin yeni kurulmuş bir bölgesiydi, geçerken Golden City'ye şöyle bir göz atmak istemişlerdi; burada altın tozu su gibi akıyor, dans salonlarında bitmek tükenmek bilmeyen çılgınlıklar gırla gidiyordu. Ne var ki önceki gelişlerinde yaptıkları gibi çoraplarını kuruttular, akşam pipolarını keyifle tüttürdüler, hatta içlerinde yürekli olan bir iki kişi tabanları

yağlamayı, balta girmemiş Rockie'ler üzerinden doğuya, oradan da Mackenzie Vadisi yoluyla Chippewyan ülkesinde eskiden maden ocaklarında çalıştıkları topraklara gitmeyi tasarladılar. İkisi üçü ise hizmet süreleri bitince evlerine bu yoldan dönmeyi düşünüyordu, tıpkı tatil gününü ormanda piknik yaparak geçirmek isteyen bir kentli gibi onlar da tehlikelerle dolu bu yolculuğa çıkacakları günü iple çekmeye başlamışlardı.

Samur kürkçü çok rahatsız görünüyordu, konuşmalara ilgisiz kaldı, ama en sonunda Malemute Kid'i bir kıyıya çekti ve bir süre mırıl mırıl bir şeyler konuştu. Bu sırada Prince göz ucuyla kaçamak bakışlar fırlatıyordu onlara. İki adam başlıklarını ve eldivenlerini giyip de dışarı çıkınca durum daha da esrarengiz bir havaya büründü. Geri geldiklerinde Malemute Kid altın terazisini masanın üstüne koydu ve altmış ons altın tarttıktan sonra Yabancı'nın torbasına boşalttı. Az sonra köpek sürücülerin başı da katıldı onlara. Hep birlikte konuşup işi karara bağladılar. Ertesi gün katar ırmaktan yukarı doğru yola çıktı, ama Samur Kürkçü yanına birkaç kilo kumanya aldıktan sonra gerisin geri Dawson'a doğru yola koyulmuştu.

Prince'in soru yağmuruna karşılık Malemute Kid:

«Aslını ararsan ben de pek akıl erdiremedim,» dedi, «ama zavallı herif, posta hizmetinden bir an önce ayrılmak istiyordu her nedense. Gerçi kendi ağzıyla söylemedi ama kalıbımı basarım ki kendisi için hayat memat meselesi olmalı bu. Bilirsin, tıpkı ordudaki gibidir bu işler: İki yıllığına göreve başlarsın, süre dolmadan önce ayrılmanın tek yolu vardır, o da özgürlüğünü parayla satın almak. Alıp başını kaçmaya kalksa o zaman da burada kalamaz, oysa bu ülkede kalmaya can atıyor. Dawson'a geldiklerinde kafasına koymuş, öyle söyledi, gelgelelim kimseyi tanımıyormuş, üstelik de meteliğe kurşun atıyormuş, iki çift laf ettiği tek insan benmişim. Her neyse işte, valiyle görüşmüş, benden parayı alacağını hesaplayarak işlerini yoluna koymuş... ödünç, biliyorsun, Bir yıl içinde borcunu ödeyeceğini söyledi, eğer istersem bana zengin bir maden damarı gösterecekmiş.

Kendisi hiç görmemiş orayı ama zengin bir damar olduğuna hiç kuşkusu yokmuş.

«Ne diller döktü görsen! Hele beni dışarı çektiğinde dokunsan ağlayacaktı neredeyse. Yalvar yakar oldu, ben çekip kaldırıncaya dek karların içinde dizlerime kapandı. Delirmişti sanki, ipe sapa gelmez şeyler geveliyordu. Yıllar yılı didinip işin sonuna geldiğini, şimdi son anda her şeyin boşa gitmesine katlanamayacağını söyledi. Hangi işin diye sordumsa da bir şey söylemedi. Belki de onu yolun öbür yarısında görevlendireceklerini sandığını söyledi, o zaman da taa iki yıl Dawson'a gelemezmiş, ondan sonra da artık çok geç olurmuş. Ben ömrümde görmüş değilim böylesine terelelli bir herifi. Parayı vereceğimi söyleyince kendini yeniden karların üstüne attı ve ben yine çekip kaldırmak zorunda kaldım. Bu parayı grupstake (*) olarak kabul etmesini söyledim.

(*) Grupstaker: Bir maden arayıcısına, maden ocağını bulmak için ödünç verilen ve karşılığı ilerde fazlasıyla geri alınacak olan para.

Sanıyor musun ki bana evet dedi? Ne gezer! Ne bulursa hepsini bana vereceğini, beni düşlerimde bile göremeyeceğim bir servete kavuşturacağını söyledi, daha bir yığın şey üzerine yemin billah etti. Şimdi düşün, bir maden ocağı için ömür tüketip ölümü göze alan bir adam bile, bulduklarının yarısını olsun alacaklılarına vermeye yanaşmaz. Bu işin içinde bir bit yeniği var, Prince, bu lafıma mim koy, bak dediydi dersin. Bu ülkede biraz daha kalırsa neler olup bittiğini öğreniriz.»

«Peki ya kalmazsa?»

«O zaman yaptığım iyilik boşa gitmiş olur ki bu da canımı sıkar, ayrıca altmış bilmem kaç ons altınım da havaya uçar.»

Soğuk havalarla birlikte uzun geceler de gelmişti. Ve güneş kuzey kar çizgisi boyunca o çok eski saklambaç oyununa başlamıştı yine. Malemute Kid'in madene yatırdığı paradan hâlâ bir haber yoktu. Derken, ocak ayı başında soğuk ve puslu bir sabah, ağır yükler taşıyan bir köpek kafilesi Stuart Irmağı'nın aşağısındaki kulübeye geldi. Samur

Kürkçü de gelenler arasındaydı, yanında tanrıların epey zamandan beri yaratmayı unuttukları boylu boslu bir adam daha vardı. Talihten, yiğitlikten, beş yüz dolarlık topraktan ne zaman söz edilecek olsa Axel Gunderson'un adı mutlaka anılırdı. Kamp ateşi çevresinde anlatılan serinkanlılığa ve güçlülüğe ilişkin öykülerde onun adı geçmesin, olacak şey değildi. Ateşini yitirmeye yüz tutmuş söyleşiler, bu adamın yazgısını paylaşan kadının anılmasıyla yeniden alevlenirdi.

Dedik ya Axel Gunderson'u yaratırken tanrılar yine o eski zamanlardaki ustalıklarını göstermiş ve onu dünyanın genç olduğu günlerde doğan adamların kalıbına dökmüşlerdi. Bir Eldorado kralının giysileri içinde iki metreyi aşkın boyuyla görkemli bir görünüşü vardı. Göğsü, boynu, kol ve bacaklarıyla tıpkı bir devi andırıyordu. Yüz elli kiloluk kemik ve kastan oluşan vücudunu taşıyabilmek için kar pabuçları Öteki adamlarınkinden bir metre daha büyüktü. Keskin çizgilerle bezenmiş sert yüzü, çıkık alnı, köşeli çenesi ve korkusuzca bakan açık mavi gözleri, kuvvet yasasından başka bir güç tanımadığını belirtiyordu. Olgun mısır sarısı rengindeki ipeğimsi saçları buzdan tıkızlaşmış bir halde ayı postu paltosundan aşağı sarkıyordu. Köpeklerin: önü sıra daracık yol boyunca ilerlerken halinde tavrında bir denizci havası okunuyordu. Güneye akına çıkmış yağmacı bir İskandinav korsanı, açmaları için şato kapısına nasıl güm güm vurursa o da Malemute Kid'in kapısını köpek kamçısıyla öyle gümbürdetmişti.

Sıvanmış kadınımsı kollarıyla, mayalı ekmek hamurunu yoğurmakta olan Prince bir yandan da göz ucuyla yeni gelen üç konuğu süzüyordu. Bu üç konuğu ömrü boyunca aynı çatı altında bir daha görmek fırsatı yakalayamazdı insan. Malemute Kid' in Ulysses adını taktığı Yabancı, Prince'i gerçekten büyülemişti, ama şimdi onun asıl ilgisini çekenler Axel Gunderson ile Axel Gunderson'un karısıydı. Gün boyunca yolculuk etmekten bitkin düşmüştü kadın. Kocası buz altındaki maden damarlarını araştırıp kesesini doldururken o rahat kulübede yan gelip yatmış, bu yüzden de yumuşamış, eski dayanıklılığını yitirmişti. Çok yorgundu

şimdi. Nazlı bir çiçeğin duvara dayanışı gibi o da başını kocasının geniş göğsüne yaslamıştı; Malemute Kid’in iyi niyetli şakalarına tembelce yanıtlar veriyor, derine gömülmüş koyu renk gözleriyle Prince’in kanını tutuşturan bakışlar fırlatıyordu. Prince erkekti çünkü, sağlıklıydı, üstelik kaç aydır kadın yüzüne hasret kalmıştı. Kadın ondan büyüktü, üstelik de Kızılderiliydi. Ama şimdiye dek karşılaşmış olduğu yerli kadınlardan bambaşkaydı: Görmüş geçirmiş biriydi, gezip tozmadığı yer yoktu. Dahası Prince’in ülkesinde bile bulunmuştu, bunu konuşma sırasında anlamıştı Prince; ayrıca kocasının ırkından olan kadınların bildiği birçok şeyi bilmekle kalmıyor, üstelik beyaz kadınların asla bilemeyecekleri şeyleri de biliyordu. Güneşte kurutulmuş balıktan yemek yapabiliyor, karların içine yatacak yer hazırlayabiliyordu. Türlü türlü yemekler anlatırken öyle ayrıntılara giriyordu ki insanın ağzını sulandırıyordu. Neredeyse tadını İyice unuttukları geçmiş günlerde kalan yemeklerden söz ederek, bu yemeklerin adamların gözünde buram buram tütmesine, midelerinin iştahla kazınmasına yol açıyor, böylece onlarla alay ediyordu. Geyiklerin, ayıların, küçük mavi tilkilerin ve Kuzey denizlerinde hem karada hem suda yaşayan yabanıl hayvanların huyunu-suyunu iyi biliyordu; ormanlar ve ırmaklar konusunda da bilmediği yoktu; ister bir insanın, ister bir kuşa ya da yırtıcı bir yaratığa ait olsun, karlar üstündeki izleri açık bir kitap gibi okuyabilirdi. Duvara asılı Kamp Kuralları'nı okurken kadının gözlerinde beliren güleç hava Prince’in gözünden kaçmadı. Damarlarındaki kanın iyice kızıştığı bir zamanda İçkiküpü Bettles koymuştu bu kuralları. Yalın sözlerin altında birtakım gülünç anlamlar gizliydi. Kulübeye ne zaman bir bayan gelecek olsa, Prince levhayı ters çevirirdi hemen, ama kim derdi ki bu yerli kadının okuma bileceğini... her neyse işte, olan olmuştu artık.

Demek Axel Gunderson’un karısı bu kadındı ha! Adı ve sanı kocasınınkiyle birlikte el ele dolaşan, tüm Kuzey ülkesinde dillere destan olan o kadın buydu demek!..

Sofrada Malemute Kid eski arkadaşlığın verdiği güvene dayanarak kadına neşeli sözler söyledi, ilk kez karşılaşmanın çekingenliğini üzerinden atan Prince de bu şakalara katıldı. Ama kadın hiç lafın altında kalmıyor, kendini ağırdan alıyordu. Kocası ise lafa pek karışmadı, sessiz durdu, ama arasıra el çırpmaktan da geri kalmadı. Karısıyla koltukları kabarıyordu; gözlerinden, davranışından belli oluyordu onunla gururlandığı, kadının önemli bir yeri vardı onun yaşamında. Onlar neşeli neşeli ağız dalaşı yapadursunlar, laf arasında unutulan Samur Kürkçü de sessizce yemeğini yiyordu. Ötekiler daha yemeğin yarısına gelmeden o yemeğini bitirdi iskemlesini geri çekip kalktı ve dışarıya, köpeklerin yanma gitti. Çok geçmeden yol arkadaşı da eldivenlerini ve parkalarını giyip Samur Kürkçü'yü izlediler.

Gürlerdir kar yağmamıştı; kızaklar kaskatı kesilmiş Yukon yatağı boyunca buzda kayarcasına. yol alıyorlardı. İlk kızakta Ulysses vardı, İkincisinde Prince ve Axel Gunderson'un karısı geliyordu; Malemute Kid ile sarı saçlı dev ise üçüncü kızağı kullanıyorlardı.

Axel Gunderson:

«Bu yalnızca bir tahmin,» dedi, «ama bana öyle geliyor ki doğru. Oraya hiç adım atmamış, gelgelelim söylediği şeyler akla yatkın. Bana bir harita gösterdi, yıllar önce Kootenay ülkesindeyken bu haritadan söz edildiğini işitmiştim. Senin de bizimle birlikte gelmeni isterdim ya herif çok garip, eğer aramıza bir kişi daha katılırsa anında bu işten elini eteğini çekeceğini söyledi. Ama boş ver, ben döner dönmez senin ilk payını veririm, ayrıca kurulacak maden kasabasının yarı payı da senin olacak.»

Malemute Kid buna karşı çıkmaya hazırlanırken Axel:

«Hayır! Hayır!» diye bağırdı. «Bu işi ben çekip çeviriyorum, sonunu getirmek için de baş başa verip işbirliği yapabileceğim bir adam daha gerek. Eğer bütün her şey tıkırında giderse niye burası ikinci bir Cripple Creek olmasın adamım? İşitiyor musun?.. İkinci bir Cripple Creek! Biliyorsun, çakıllı makıllı bir yer değil burası, kuvars da var, onu da doğru dürüst işledik miydi ne var ne yok hepsini

cebe indirdik demektir... milyonlar üstüne milyonlar. Bu yerin adını daha önce de işitmiştim, senin de kulağına çalınmış bak. Orada bir kasaba kurarız... binlerce işçi... geniş su kanalları... buharlı gemi yolları... büyük ticaret taşımacılığı... ırmak kaynaklarına bile ulaşacak yandan çarklı ağır tekneler... bakarsın demiryolu da döşenir... doğrama atölyeleri... elektrik santralı... kendi bankamızı da kurarız... ticaret şirketi... sendika... Aman ha, ben dönünceye dek sakın kimseye bir şey çıtlatayım deme!»

Yol Stuart Irmağı ağzına vardığında kızaklar durdu. Uçsuz bucaksız bir buz denizi bilinmeyen doğuya doğru göz alabildiğine uzanıp gidiyordu. Kar ayakkabıları kızaklardaki yuvalarından çıkarıldı. Axel Gunderson, Malemute Kid'le el sıkışıp vedalaştıktan sonra öne geçti. Geniş kar ayakkabılarıyla tüy gibi yumuşak kar tabakasını yarım metre kadar çökertip bastırıyor, böylelikle de arkadan gelen köpeklerin karlara batmadan rahatça ilerlemelerine yardımcı oluyordu. Karısı son kızağın arkasındaydı. Bu garip ayakkabıları kullanmakta o da oldukça ustaydı. Neşe dolu, iyi yolculuk dilekleri sessizliği bir an için bozdu, köpekler mızıldandı. Samur kürkçü, huysuzluk eden bir köpeği kamçıyla yola getirdi.

Bir saat sonra katar, bir külahın sivri ucuna doğru ilerleyen siyah bir kurşun kalem görünümünü almıştı.

II

Haftalar haftaları kovaladı, bir gece Malemute Kid ile Prince eski bir derginin yırtık pırtık bir sayfasında buldukları satranç bulmacasını çözmeye çalışıyorlardı. Kid, Bonanza’daki topraklarından daha ayağının tozuyla dönmüştü, şimdi de çıkacağı o büyük geyik avı öncesinde biraz dinleniyordu. Prince de neredeyse bütün kış boyunca o iz senin bu iz benim dere tepe dolaşmış, kulübe yaşantısının bir haftalık rahatını iple çekip durmuştu.

«Siyah atı araya al, şahı da sepetleyiver. Ama yoo, o da olmaz. Baksana, bir dahaki hamle...»

«İyi ama piyadeyi ne diye iki kare birden sürüyorsun ki? İkinci hamlede nasıl olsa çantada keklik o, fil de yoldan çekildi miydi...»

«Yo ama dur bakalım! O zaman açık verdin gitti demektir, hem...»

«Hayır, onun yeri sağlamdır. Sen işine bak! Göreceksin, bu kez işi tamamdır.»

Bulmaca çok ilginçti. O sırada birisi kapıyı ancak ikinci kez çaldıktan sonradır ki Malemute Kid:

«Gir!» dedi.

Ve kapı birden açıldı. Bir şey paldır küldür içeri daldı. Prince fal taşı gibi açılmış gözlerle ayağa fırladı. Prince’in gözlerindeki dehşeti görünce Malemute Kid de irkilerek hızla arkasına döndü; daha önce nice beklenmedik olaylarla karşılaşmış olmasına karşın yine de ürkmüştü. Gelen şey körü körüne onlara doğru ilerledi. Prince yan yan gerileyerek duvardaki çiviye asılı olan Smith Wesson marka tabancasına uzandı.

«Hay Allah! Yahu bu da nesi?» diye fısıldadı Malemute Kid’e.

Kid:

«Bilmiyorum,» diye yanıtladı. «Görünüşe bakılırsa açlık ve soğuktan iler tutar yanı kalmamış bir yaratık.»

Kid hemen ters yöne doğru ilerledi, kapıyı kapayıp dönerken arkadaşını uyardı:

«Dikkat et! Aklını oynatmış olabilir.»

Gelen şey masaya yöneldi. Lambanın parlak alevi gözlerine yansıdı. Hoşuna gitmişti bu, sevincini belirten tüyler ürpertici korkunç bir çığlık kopardı. Sonra ansızın, adam -bir adamdı bu- arkaya doğru sallandı, deri pantolonunu çekiştirdi, denizin çağıltıları kulaklarında çınlarken bocurgatın çevresinde fırıl fırıl dönen tayfaların söylediği türkülerden birini tutturdu:

Yan-kii gemisi ırr-mak boyundan aşağı gelir.

Asılın! aslanlarım! Asılın!

İster misin... bilmek, kimdirrr onun kaptanı?

Asılın! aslanlarım! Asılın!

Jon-a-than Jones, Güney Carolinalı.

Asılın! aslanlarım...

Birdenbire sustu; tıpkı bir kurt gibi uluyarak etin bulunduğu rafa doğru sendeledi, onların engellemesine fırsat bırakmadan domuz pastırmasına dişlerini geçiriverdi. Malemute Kid ile aralarında kıyasıya bir boğuşma oldu, ama delinin gücü birdenbire tükeniverdi, ganimetini bitkin bir tavırla bıraktı. Onu aralarına alıp bir iskemleye oturttular. Adam vücudunun yarısıyla yüz üstü masaya kapandı kaldı. Küçük bir kadeh viski içince biraz canlanır gibi oldu. Malemute Kid'in önüne koyduğu şeker kutusundan bir kaşık şeker alacak kadar güçlenmişti artık. Açlığı bir parça basıldıktan sonra Prince ona bir tas et suyu verdi.

Kaşığını doldurup avurtlarını her şişirişinde garip yaratığın gözlerinde çılgınca kıvılcımlar yanıp sönüyordu. Yüzü iyiden iyiye süzülmüş, bir deri bir kemik kalmıştı, bin tanık isterdi insan yüzü demeye. Sürekli donma sonucu yaralar iyice derine işlemiş, daha doğru dürüst iyileşmemiş bir yaranın üstünde başka bir donma yarası açılmıştı. Derisi çatlak çutlak, kupkuru, kanlı kara bir renkteydi. Tırtıl tırtıl çatlaklar arasından pembe pembe etler fırlamıştı dışarı. Üstündeki deri giysiler lime lime ve kir pas içindeydi. Yaktığı ateşin üstüne fazla sokulduğu için midir nedir, kürkünün bir yanındaki tüyler iyice tütsülenip kavrulmuştu.

Malemute Kid parmağıyla güneşte kupkuru kesilmiş derinin diş diş kesilmiş bölümlerini gösterdi... Adamın nasıl kıyasıya bir açlık çektiğinin acı bir kanıtıydı bu kesikler.

Kid yavaşça ve sözcükleri tane tane söyleyerek:

«Kim... sin... sen?» diye sordu.

Adamdan çıt çıkmadı.

«Nereden geliyorsun?»

Titrek bir ses işitildi:

«Yan-kii gemisi ırr-mak boyundan aşağı gelir..»

Daha aklı başında bir karşılık almak için adamı sarsan Kid:

«Bu zavallımın ırmak boyundan aşağı geldiği belli,» dedi.

Ama o elini değdirir değdirmez adam bir çığlık kopardı ve can acısıyla elini bir yanına vurdu. Masaya abanarak yavaş yavaş kalktı:

«Kadın güldü bana... öyle güldü... gözlerinde nefret okunuyordu, benimle... gel... mek... istemedi...»

Sesi ölgünleşti, tam geriye yıkılmak üzereydi ki Malemute Kid bileğini yakalayıp bağırdı:

«Kim? Gelmek istemeyen kim?»

«O kadın, Unga. Güldü ve vurdu bana, bi şöyle vurdu bi de böyle... Ve sonra...»

«Evet?»

«Sonra...»

«Sonra ne?»

«Sonra adam hiç kımıldamadan karların içinde uzun süre yattı. Adam... hâlâ... karların... içinde.»

İki adam çaresizce bakıştılar.

«Karların içinde yatan kim?»

«Kadın, Unga. Bana bakarken gözlerinden nefret akıyordu. Ondan sonra da...»

«Evet, evet?»

«Ondan sonra bıçağı aldı, işte şöyle, bir, bir daha... kadın güçsüzdü. Ben çok yavaş yol aldım. Orada çok altın var, çok, pek çok altın.»

Malemute Kid:

«Unga nerede?» diye sordu.

Kimbilir, belki de kadın şu anda bir mil ötede ölmek üzere olabilirdi. Var gücüyle adamı bir daha sarsıp tekrar tekrar sordu:

«Unga nerede? Unga kim?»

«O... karların... içinde...»

Kid adamın canını yaktığını bile bile bileğini sıkıyordu:

«Devam et!»

«Ben de... karların... içinde... olacaktım... ama.. ödemem... gereken... bir... borcum... vardı... Bu... borç... ağır... bir... yük... olmuştu... bana... Borcum... vardı... ödemem...»

Ağzından dökülen bölük pörçük sözler kesildi, adam geniş cebini yokladı, güderi bir kese çıkardı:

«Borcumu... ödemek... için... iki... kilo... altın... senin... maden... payın... Mal...e...mute... Kid...»

Yeniden masanın üstüne serildi kaldı, Malemute Kid de adamı bir daha kaldırmadı artık.

Altın kesesini masanın üstüne fırlatırken soğukkanlı bir havayla:

«Ulysses'in ta kendi bu,» dedi. «Öyle sanıyorum ki Axel Gunderson ile kadının işi bitmiş artık. Gel hadi battaniyeye saralım şunu. Ne de olsa Kızılderili, paçayı kurtaracak ve ne olup bittiyse bir bir anlatacak bize.»

Giysilerini keserek adamı soydular, göğsünün sağ yanında henüz kapanmamış iki derin bıçak yarası göze çarpıyordu.

III

«Başımdan geçenleri dilim döndüğünce çat pat anlatacağım ama siz yine de anlarsınız artık. Taa başından başlayıp kendimden ve kadından, sonra da adamdan size söz edeceğim.»

Samur Kürkçü sobaya sokuldu; ateşten, bu paha biçilmez Promete armağanından yoksun kalmaktan korkar gibi bir hali vardı. Malemute Kid lambanın fitilini biraz daha açtı ve lambayı öykücünün yüzünü daha iyi aydınlatabilecek bir yere koydu. Prince şiltenin kenarına kayarak onlara katıldı.

«Ben Naass'ım, reis oğlu reisim. Karanlık denizlerde, gündoğumu ile günbatımı arasında babamın umiyak'ında dünyaya gelmişim. Bütün gece adamlar küreklere asılmış, kadınlar içeri dolan suları atmak için didinip durmuş, kıyasıya bir savaş vermişiz fırtınaya karşı. Tuzlu suyun serpintileri anamın bağrında buz tutmuş, denizin gel-giti yatışmaya yüz tutarken anam da son; nefesini vermiş. Ne var ki ben... ben rüzgâr ve fırtınayla birlikte cıyak cıyak bağırmış ve yaşamışım.

«Biz Akutan'da otururduk...»

Malemute Kid sordu:

«Nerede dedin?»

«Akutan'da, Aleutianlardadır. Akutan, Chignik ötesinde, Kardala'nın ötesinde, Unimak'ın ötesindedir. Dediğim gibi, Akutan'da oturuyorduk, yani dünyanın taa öbür ucunda, denizin ortasında bir yerde. Balık, samur, ayıbalığı avlardık tuzlu denizlerde. Evlerimiz, kayıklarımızın bağlı olduğu san kumsalla ormanın bitimindeki kayalıklarla omuz omuza olan daracık bir yerde kuruluydu. Pek kalabalık sayılmazdık, zaten dünya da küçücüktü. Yabancı topraklar vardı doğuda... Akutan gibi adalar... bu yüzden bütün dünyayı adalardan ibaret sanıyor ve ucuna bucağına hiç aldırış etmiyorduk.

«Ben halkımdan farklıydım. Sahildeki kumlar arasında kıvrık kütük parçaları ve halkımın hiç yapmadığı biçimde, dalgaların eğikleştirdiği gemi kalasları bulunuyordu; bugünmüş gibi aklımdadır, adanın üç yönden okyanusa

bakan bir yerinde upuzun, düzgün, dimdik bir çam ağacı vardı. Anlattıklarına göre oraya iki adam gelirmiş, birçok günler boyunca, ortalık aydınlık olduğu sürece buradan denizi gözler ve oracıkta dönenip dururlarmış. Bu iki adam kumsalda kalıntıları olan o tekneyle denizden çıkagelmişler bizim oraya. Sizler gibi beyazmışlar ve de ayıbalığı avından elleri boş dönen avcıların çocukları gibi çelimsizmişler. Ben bunları yaşlı adamlardan ve kocakarılardan öğrendim, onlar da kendi ana babalarından öğrenmişler. Bu yabancı beyaz adamlar önceleri bizim geleneklerimize pek ayak uyduramamışlar, gel zaman git zaman, balık yiye yiye, çalışa çabalaya, kendilerini toparlayıp güçlenmişler, iyice yırtıcılaşmışlar. Derken her biri kendine birer ev yapmış, kadınlarımızdan en çok hoşlarına gidenlerini kendilerine eş seçmişler, çoluğa çocuğa karışmışlar. İşte böylece benim babamın babasının babası dünyaya gelmiş.

«Dedim ya, ben halkımdan daha başkaydım, çünkü denizden gelen o beyaz adamların güçlü ve yabancı kanı dolaşıyordu damarlarımda. Bu adamlar adamıza ayak basmazdan önce bizim başka yasalarımız olduğu söylenir. Ama adamlar öylesine yırtıcı ve dövüşkenmişler ki, kendilerine kafa tutacak hiç kimse kalmayana dek adamlarımızla kıyasıya savaşmışlar. Sonra kendi kendilerini reis yapmışlar. Bütün yasalarımızı yürürlükten kaldırıp yerine yeni yasalar koymuşlar. Artık bir adam anasının değil babasının oğlu sayılır olmuş, oysa eskiden soy sop ana kanına göre hesaplanırmış. Ayrıca, babadan kalan bütün mirasın ilk doğan çocuğun olması, öbür erkek kardeşlerle kız kardeşlerin geçimlerini kendilerinin sağlaması töresini getirmişler. Daha başka yasalar da koymuşlar. Yeni yeni balık tutma yollarını göstermişler, ormanda vırt zırt burun buruna geldiğimiz ayıları öldürmenin yeni yöntemlerini vs kıtlık dönemleri için yiyecek depolamayı öğretmişler. Bütün bunlar iyi şeylermiş.

«Ama reis olup da. artık hırslarını alacak adam bulamayınca bu kes de birbirleriyle kapışmaya başlamışlar, yani yabancı beyaz adam öbürüyle çatışmış. Kanını

taşıdığım beyaz adam, kamasını çektiği gibi bir kol boyu kadar saplayıvermiş ötekinin vücuduna. Çocukları bu kavgayı sürdürmüşler, çocuklarının çocukları da sürdürmüş. Böylece aralarında bitmek bilmeyen bir kan davası başlamış, kara günler yaşanmış, sonunda her iki aileden de, atalarının kanını sürdürecek yalnızca birer kişi kalmış. Benim kanımdan yalnızca ben kaldım, öbür adamın soyundansa bir kişi, ama bir kız: Yani Unga. Unga anasıyla birlikte yaşıyordu. Onun babasıyla benim babam bir gece çıktıkları balık avından geri dönmemişlerdi. Ama günler sonra iri dalgalar cesetlerini kıyıya attı, ikisi de sımsıkı kenetlenmiş durumdaydılar.

«İki aile arasındaki kan davasına şaşırıp kalmıştı halk. Yaşlı adamlar başlarını sallıyor ve kızdan doğacak çocuklarla benim çocuklarımın kin gütmeye devam edeceklerini söylüyorlardı. Ben o zamanlar çocuktum. Aklımı çelinceye dek hep bunları anlattılar bana, sonunda Unga'ya düşman gözüyle bakmaya başladım. Demek analık edeceği çocuklar benimkilerle savaşacaktı ha! Bu düşünce günlerce kafamı kurcalayıp durdu; derken büyüdüm, delikanlı oldum, o zaman bu işin neden böyle olması gerektiği konusunda kafa yormaya, sorular sormaya başladım. Verdikleri yanıt şu oldu: 'Bilmiyoruz ama babalarınız böyle yapardı.' Oysa ben buna şaşıyor ve bu kan davasını doğru bulmuyordum, ölmüş gitmiş olanların kavgasını ne diye doğacak olanlar sürdürecekti ki? Ama halk bu kin böyle gelmiş böyle gider diyordu, oysa ben yalnızca bir delikanlıydım.

«Ve elimi çabuk tutmam gerektiğini söylüyorlardı, çocuklarım kızınkilerden daha önce büyümeli ve daha güçlü olmalıydı. Benim için işten bile değildi bu, çünkü ben oymak başıydım. Atalarımın yaptıkları işler ve koydukları yasalar yüzünden herkes bana saygı duyuyordu, üstelik varlıklıydım. Gönlümün çektiği kızı alabilirdim. Ama ben hiçbirini beğenmiyordum. Yaşlı adamlar ve kız anaları bana elimi çabuk tutmamı öğütlüyorlardı, çünkü avcıların Unga'nın annesine daha şimdiden yüklü başlıklar önerdiklerini, eğer Unga'nın çocukları benimkilerden önce büyüyüp güçlenecek olursa benimkilerin kökünü kurutacaklarını söylüyorlardı.

«Ama ben, taa ki bir akşam balık avından dönünceye dek aradığım genç kızı bulamadım. Güneş ufukta batmak üzereydi, ışıklan gözlerimi kamaştırıyordu, rüzgâr almış başını gidiyor, kayıklarımız bembeyaz denizde yarışıyordu. Unga'nın kayığı birdenbire ileri fırladı ve beni geçti. Kız, dönüp şöyle bir göz attı bana. Siyah saçları bir gece bulutu gibi uçuşuyor, su damlacıkları yanaklarını ıslatıyordu. Dedim ya, güneş gözümü kamaştırıyordu ve ben bir delikanlıydım, bütün her şey nasılsa siliniverdi gözümden, bal gibi anlamıştım benimle boy ölçüşmek istediğini. İki kürek boyu uzaklıktan dönüp bana şöyle bir baktı - yalnız ve yalnız Unga kadın bakabilirdi böyle - ve ben bir kez daha anladım ki bana düpedüz meydan okuyordu. Biz, tembel tembel ilerleyen öbür kayıkları arkada bırakıp uzaklaşırken millet bağırışıyordu. Ama kız çalakürek gidiyor, benimse yüreğim yelken gibi şişmiş çırpın ha çırpınıyordu, gelgelelim bir türlü yetişemiyordum ona. Rüzgâr güçlendikçe güçlendi, deniz beyazlandı, rüzgârüstüne doğru güneşin altın patikası boyunca ayıbalıkları gibi sıçraya zıplaya yol aldık.»

Naass o anı yeniden yaşarcasına iskemlesinin üzerinde yan yarıya eğilmiş, kürek çeker gibi yapıyordu. Sobanın ötesinde bir yere gözlerini dikmiş, Unga'nın ileri fırlayan kayığıyla uçuşan saçlarını görür gibiydi. Rüzgâr kulaklarında uğulduyor, tuzlu su serpintilerini burnunda duyuyordu.

«Ama Unga benden önce vardı kıyıya, kahkahalar atarak kumsaldan yukarı, anasının evine doğru koştu. İşte o gece büyük bir düşünce doğdu kafamda... tüm Akutan halkının reisine yakışacak bir düşünce. Neyse, ay ışıyınca anasının evine doğru yollandım, Yash-Noosh'un kapı önüne yığdığı armağanları gördüm. Güçlü bir avcıydı Yash-No-osh... Ve Unga'nın çocuklarının babası olmayı da kafasına koymuştu. Daha önce başka delikanlılar da oraya mallarını yığmış ama sonradan: yeniden almak zorunda kalmışlardı. Her delikanlı, kendinden bir öncekinin yığınından daha büyük bir öbek yapmıştı o zamana dek.

«Aya ve yıldızlara bakıp güldüm ve servetimin toplandığı kendi evime gittim. Benim armağan yığınım Yash-

Noosh’unkinden beş parmak daha yüksek oluncaya dek Unga’nın anasının eviyle kendi evim arasında mekik dokudum. Güneşte kurutulmuş ve tütsülenmiş balıklar, kırk tane tüylü ayıbalığı tulumu ve bunun yarısı kadar da kürk vardı; her birinin ağzı bağlanmış ve içine tıka basa yağ doldurulmuştu. Baharda ormandan çıktıkları sırada öldürdüğüm on ayının postumu da koymuştum. Ayrıca bir yığın incik boncuk, battaniye, bizden daha doğuda yaşayan insanların giydiği kırmızı giysiler vardı. Bunları değiş-tokuş sonucu elde etmiştim. Onlar da daha doğuda yaşayan insanlardan elde etmiş olmalıydılar. Yash-Noosh’un yığınına şöyle bir baktım ve gülmekten alamadım kendimi. Çünkü ben Akutan’ın baş adamıydım, servetim bütün genç adamlarınkinden çok daha büyüktü. Benim atalarım olmayacak işler başarmış, yasalar yapmış, adları yıllar yılı dillere destan olmuştu.

«Neyse, sabahleyin doğruca kumsalın yolumu tuttum, göz ucuyla Unga’nın anasının evine bakıyordum. Armağanlarıma dokunulmamıştı henüz. Kadınlar kıs kıs gülüyor, fısır fısır bir şeyler söylüyorlardı birbirlerine. Afallayıp kalmıştım doğrusu, şimdiye dek böylesine yüksek bir başlık verildiği görülmüş şey değildi çünkü. O gece armağan yığınıma daha bir sürü öte beri ekledim ve o zamana dek denizin hiç görmediği ölçüde güzel tabaklanmış iyi cins deriden bir kayık koydum yığının yanma. Ama ertesi gün baktım hâlâ oracıkta öylece duruyor ve adamları güldürüyor. Unga’nın anası çok kurnazdı, halkımın önünde beni yerin dibine geçirdiği için içerlemiştim ona. O gece armağanlara dünyanın öteberisini ekledim ve koskocaman bir yığın yaptım. Yirmi kayığa bedel olan umiak’ımı tutup armağanların yanına koydum. Sabahleyin armağan yığınının yerinde yeller esiyordu.

«Hemen düğün hazırlıklarına başladım. Düğün sofrasında bulunmak ve armağanlarını almak için taa doğuda yaşayan insanlar bile geldiler. Bizim zaman birimimize göre Unga benden dört güneş yılı daha büyüktü. Oysa ben çiçeği

burnunda bir delikanlıydım ama oymak başıydım, bir oymak başının oğluydum, bu yüzden yaşımın önemi yoktu.

«Derken, okyanus yüzeyinde yelken açmış bir gemi belirdi ve rüzgârın her soluğunda biraz daha büyüyerek yaklaştı. Frengi deliklerinden temiz sular akıyor ve adamlar telaş içinde var güçleriyle suları pompalamaya çalışıyorlardı. Pruvada güçlü kuvvetli bir adam duruyor, suyun yükselişine bakarken bir yandan da bağıra çağıra buyruklar yağdırıyordu. Derin sular gibi uçuk maviydi gözleri. Başı tıpkı bir denizaslanı gibi yeleliydi. Saçları sarıydı, güney hasatlarında tayfaların ördüğü kenevir halatlarının tellerini andırıyordu.

«Son yıllarda açıktan geçen gemiler görmüştü görmesine ya, Akutan kumsalına ilk kez bir gemi yanaşıyordu. Şölen yarıda kesildi, kadınlar ve çocuklar evlere kapandı, biz erkeklerse, mızrak elde, yaylar gerili, bekledik. Ama geminin burnu karaya oturunca içindeki yabancılar bize aldırış etmeksizin kendi işleriyle ilgilenmeye koyuldular. Sular çekilir çekilmez iki direkli teknelerini bakıma aldılar ve karinasında açılan deliği onardılar. Derken kadınlar korka çekine yeniden geldiler ve şölene devam edildi.

«Sular yükselince denizciler tekneyi tonoz çapasına bağlı olarak derin sulara çektiler, sonra da aramıza katıldılar. Elleri kolları armağanlarla doluydu, tavırları dostçaydı; böylece ben de onlara yer açıp buyur ettim, öteki konuklara olduğu gibi bütün cömertliğimle onlara da armağanlar sundum, çünkü o gün benim düğün günümdü ve ben Akutan'ın baş adamıydım. Deniz aslanını andıran adam da orada bulunuyordu. Öylesine boylu boslu, öylesine güçlü kuvvetliydi ki her adım atışında yer zangır zangır sarsılıyor sanırdı insan. Kollarını kavuşturmuş, uzun uzadıya ve dimdik bakışlarla Unga'yı süzüyordu. Güneş batıp da yıldızlar belirinceye dek yanımızda kaldı. Sonra gemisine gitti. Ben de Unga'yı elinden tuttum ve evime götürdüm. Bu sırada şarkılar söyleniyor, şen şakrak kahkahalar atılıyor, kadınlar her düğün gününde olduğu gibi açık saçık şeyler söyleyerek

şakalaşıyordu. Ama biz aldırmıyorduk onlara. İşte böyle, sonunda halk bizi baş başa bırakıp kendi evlerine gitti.

«Henüz son gürültüler dinmemişti ki bir de baktım deniz kurtlarının başı kapının eşiğinde beliriverdi. Gelirken birtakım siyah şişeler de getirmişti yanında. İşte bu şişelerden içtik ve keyiflendik. Anlıyorsunuz ya, ben o zamanlar toy bir delikanlıydım ve bütün günlerimi dünyanın bu ucunda geçirmiştim. İçtikçe kanım alev alev yandı, yüreğim kayalarda çağıldayan dalgaların köpükleri gibi hafifledi. Unga köşedeki kürklerin arasında sus pus oturuyor ve bize bakıyordu. Gözleri korkudan kocaman kocaman açılmıştı. Deniz aslanını andıran adam ise gözlerini dikmiş, dosdoğru ona bakıyordu. Sonra kucak dolusu armağanlar taşıyan adamları içeri girdi, bir yığın değerli öteberi serdiler önüme, Akutan'da eşi benzeri yoktu bunların. İrili ufaklı tüfekler, barut, fişek ye mermiler, pırıl pırıl baltalar, çelik bıçaklar, benzerlerini ömrümde görmediğim daha bir yığın ıvır zıvır. Adam bütün bunların benim olduğunu işaretlerle anlattı. O zaman, böylesine yücegönüllü olduğuna göre büyük bir adam olmalı dedim. Ama işaretlerle Unga'nın da kendisiyle birlikte gemiye gelmesi gerektiğini söyledi - anlıyor musunuz? - Unga onunla birlikte gemiye gidecekti!.. Birdenbire kan beynime sıçradı, atalarımın kanı tutuşuverdi, zıpkınımı kapıp adama saplamaya kalktım. Gelgelelim şişelerdeki ispirto kollarımda canı bırakmamıştı. Adam beni boynumdan tutup kafamı evin duvarına çarptı. Öylesine güçsüzdüm ki yemi doğmuş bir bebektim sanki. Dizlerimin bağı çözüldü, bacaklarım bedenimi tutmaz oldu. Unga çığlığı bastı, adam onu sürüye sürüye kapıya doğru götürürken Unga evin ötesine berisine tutunmaya çalışıyor ama meyi tutsa elinde kalıyordu. Sonra adam onu kocaman kollarıyla kucakladı, Unga onun, san saçlarına yapışıp yolarken adam tıpkı babaç bir ayıbalığının kızışmış zamanlarında çıkardığı seslerle kıkırdayıp gülüyordu.

«Emekleye emekleye kumsala indim, halkımı yardıma çağırdım, ama hepsinin gözü korkmuştu. İçlerinde yalnız Yash-Noosh erkek adamdı, onun başına küreklerle vurdular,

kumların üstüne yüzüstü kapaklanıp kımıltısız kalana dek vurdular. Sonra şarkılar söyleyerek yelken açtılar, gemi rüzgârın önünde uzaklaşıp gitti.

«Halk bunun bir bakıma iyi olduğunu söylüyordu, çünkü Akutan'daki kan davası son bulmuş oluyordu artık; ama benim ağzımı bıçak açmıyordu, tolunay çıkana dek bekledim, tolunay çıkar çıkmaz da kayığıma balık ve yağ yükledim ve doğuya doğru denize açıldım. Nice adalar ve nice insanlar gördüm; ben, dünyanın bir ucunda yaşayan ben, o zaman anladım ki dünyanın ucu bucağı yoktu. Meramımı işaretlerle anlatıyordum, konuştuklarımın hiçbiri ne yelkenliyi ne de aslan yeleli adamı görmemişti. Hep daha uzakları, doğu yönünü gösteriyorlardı Hep kuytu köşe yerlerde yatıp kalktım, alışık olmadığım yiyecekler yedim ve yabancı yüzler gördüm. Çoğu beni deli sandı ve gülüp geçti. Ama kimi zaman yaşlı adamlar yüzümü aydınlatıp beni kutsadılar; ne zaman yabancı gemi, Unga ve deniz adamlarına ilişkin sorular sorsam, genç kadınların gözlerine bir hüzün havası yerleşiyordu.

«İşte böyle, azgın denizler aşıp fırtınalar atlatarak Unalaska'ya vardım. Burada iki yelkenli vardı ama hiçbiri benim aradığım değildi. Bunun üzerine daha doğuya uzandım, dünya gittikçe büyüyor, habire genişliyordu, Unimak Adası'nda yelkenli konusunda bir şey bilen çıkmadı, Kodiak'da öyle, Atognak'da da öyle... İşte böyle gide gide günün birinde yolum kayalık bir yöreye düştü. Burada adamlar dağın içinde büyük delikler açıyordu. Bir de yelkenli vardı ya bu benim aradığım yelkenli değildi. Adamlar çıkardıkları kaya parçalarını bu yelkenliye yüklüyorlardı. Bu işin çocukça bir şey olduğunu düşündüm, çünkü bütün dünya kayadan yapılmıştı. Ama adamlar bana yiyecek ve iş verdiler. Yelkenlinin yükü adamakıllı ağırlaşıp karinası suya iyice gömülünce kaptan bana para verdi ve çekip gitmemi söyledi. Ama ben ne yana gideyim diye sordum, o da bana güney yönünü gösterdi. El kol işaretleriyle ona kendisiyle birlikte gelmek istediğimi anlattım. O zaman, önce kahkahayı bastı, ama sonra yeterince tayfası olmadığından

gemi işlerine yardım etmem için beni yanına almak zorunda kaldı. Böylece onlar gibi konuşmasını, halat bağlamasını, ansızın bastıran fırtınalarda yelkenlere camadan vurmasını ve dümen dolabını kullanmasını öğrendim. Kaldı ki bu işlerin pek de yabancısı sayılmazdım; neden derseniz, atalarımın kanında vardı denizcilik.

«Aradığım adamın soydaşlan arasına bir girdim mi artık onu kolaylıkla bulabilirim diyordum... Günün birinde kara göründü, kanaldan limana girdiğimiz zaman ellerimdeki parmak sayısı kadar yelkenli gördüm, hepsini tek tek inceledim. Ama rıhtım nerdeyse bir mil boyunca küçük balıklar gibi dizilmiş gemilerle tıklım tıklım doluydu. Bu gemiler arasında dolaşıp aslan yeleli adamı sorup soruşturduğumda herkes bana gülüp geçiyor, her biri kendi dilinde karşılıklar veriyordu. O zaman anladım ki bu adamların her biri başka başka diyarlardan yelken açarak gelmişti buraya.

«Önüme çıkan her adamın yüzüne bakmak için kente daldım. Ama kentteki insanlar tıpkı kıyıdan akın akın geçen morina sürüleri gibi çoktular ve ben onları sayamıyordum bile. Gürültüden kulaklarım sağırlaşmış, vızır vızır gidip gelenler arasında başım dönmüştü. Böylece yeniden yola koyuldum, günlük güneşlik bereketli topraklardan geçtim. Bol hasat alınan ovalardan, ağızlarından yalan sözcükler dökülen ve karanlık yüreklerini altın hırsı bürümüş göbekli adamların karılar gibi yaşadıkları koca koca kentlerden geçtim. Ve bütün bunlar olup biterken Akutan’daki soydaşlarım ava çıkıyor, balık tutuyor ve dünyanın avuç içi kadar bir yer olduğu düşüncesiyle avunup mutlu oluyorlardı.

«Balık avından eve dönerken Unga’nın gözlerinde gördüğüm bakışlar bir an bile gözlerimin önünden gitmiyordu, biliyordum, eninde sonunda ona kavuşacaktım. O, akşamın alacakaranlığında ıssız sokaklarda yürüyor, ya da kendisini yakalamam için sabah çiğleriyle nemlenmiş kırlarda beni ardından koşturuyor ve ancak Unga kadının gözlerindeki bakışların verebileceği umutlarla yüreğimi titretiyordu.

«Binlerce kentten gelip geçtim. Kimileri bana yakınlık gösterdi, karnımı doyurdu, kimileri güldü, kimileriyse açtı ağzını yumdu gözünü; ama ben dişimi sıktım, yaban ellerde yoluma devam ettim, yabancıların çirkinliklerini gördüm. Kimi zaman ben, yani reis oğlu reis olan ben, başka adamların buyruğunda çalıştım... Bu adamlar ki kendi soydaşlarının alın terlerini yağmalayan ve onların çektiği acılardan altın sızdıran küfürbaz adamlardı. Ama hâlâ hiçbir ipucu yakalayamamıştım. Bunun üzerine ürediği yere geri dönen bir ayıbalığı gibi yeniden denizlere açıldım. Ama bu kez başka bir limana, kuzeye uzanan başka bir ülkeye yol aldım. Ve burada sarışın deniz kurduna ilişkin yarım yamalak bilgiler çalındı kulağıma. Öğrendiğime göre adam bir ayıbalığı avcısıydı ve o sıralarda okyanusa açılmıştı.

«O zaman tembel Siwash tayfalarla dolu bir ayıbalığı avcı teknesine atladım; o mevsimde av alanı kuzeydeydi ve ben adamın belirsiz izi boyunca kuzeye doğru yollandım. Aylarca denizde didindik durduk, o yelkenli konusunda epey çene çaldık, yelkenlinin karıştığı çılgınca işler üzerine çok şey işittim; ne var ki bir kez olsun ufukta göremedik onu. Kuzeye, taa Pribilof'lara dek uzandık, sahile vuran bir sürü ayıbalığı avladık, daha bedenleri soğumaya kalmadan ılık ılık güverteye taşıdık, onları. Sonunda frengi deliklerinden bile kan ve yağ akmaya, adamların ayakları kaymaya başladı. Derken, koca koca silahlarla üstümüze ateş açan buharlı bir gemi takıldı peşimize. Ama biz yelkenleri fora ettik, sular tezgâhlarımızı yıkayıp tertemiz etmeye kalmadan sisler arasına dalmıştık bile.

«Korkudan yüreklerimiz ağzımıza gelmiş bir halde biz kaçaduralım, dediklerine göre o sırada sarışın deniz kurdu da Pribilofs'taki fabrikayı basmış, adamlarının bir bölümü şirketin işçilerini etkisiz hale getirirken öbürleri de tuz ambarlarından on bin yeşil tulum kaldırıp götürmüşler. Dediklerine göre diyorum, ama ben inanıyorum doğru olduğuna; çünkü kıyılar boyunca çıktığım seferlerde bütün kuzey denizleri bu adamın becerdiği işler ve yiğitliklerle çalkalanıyordu. Bu bölgede toprakları bulunan üç ulus,

gemileriyle her yerde fellik fellik onu arıyordu. Unga'nın ününü de işittim, onu öven şarkılar yakmıştı kaptanlar. Adam nerde, Unga da ordaymış. Dediklerine göre onların geleneklerini öğrenmiş, üstelik mutluymuş da. Ama ben bildiğimden şaşmıyordum... biliyordum ki onun gönlü Akutan'ın sarı kumsalında yaşayan kendi halkındaydı.

«Böylece epeyce bir zaman geçti, denize bir kanalla bağlanan bir limana geldim ve orada adamın Rusya Denizlerindeki ılık güney ülkelerinin doğusunda büyük okyanus taraflarında ayıbalığı avına çıktığını öğrendim. Ben de artık bir denizci sayılırdım, adamın soydaşlarıyla birlikte bir gemiye atladım, onun arkasından ayıbalığı avına çıktım. Bu yeni ülkenin karasularında bir iki gemi vardı ama biz ayıbalığı sürüsünü gözden kaçırmadan ilkbahar boyunca hep kuzeye yöneldik. Dişi ayıbalıkları gebeydi, Rus karasuları sınırını aşınca bizim adamlar mırın kırın etmeye başladılar, korkmuşlardı. Neden derseniz, sisten göz gözü görmüyordu, kayıklardaki adamlar her gün yitip gidiyorlardı. Çalışmaya istekli değillerdi artık. Bu durumda gerisin geri dönmek zorunda kaldı kaptan. Ama sarı saçlı deniz kurdunun kolay kolay korkmayacağını biliyordum ben. Avının peşini bırakmazdı o, hatta parmakla sayılacak kadar az adamın gidebildiği Rus adalarına bile ulaşırdı. Her neyse, karanlık bir geceydi, gözcü başkasarada uyukluyordu, bir sandal indirdim denize ve uzun, ılık kara parçasına doğru tek başıma yol aldım. Güneydeki Yedo Körfezi'ne gittim, burada gözünü daldan budaktan sakınmayan vahşi adamlarla buluşacaktım. Yoshiwara kızarı ufacık tefeciktiler, çelik gibi de parlaktılar, baktıkça bakacağı geliyordu adamın; ama ben oralarda oyalanamazdım, çünkü biliyordum ki ayıbalıklarının kuzeydeki yuvalarına yakın olan dalgalı deniz yüzeyinde sallana sallana yol alıyordu Unga.

«Dünyanın taa öbür ucundan gelmiştir Yedo Körfezi'ndeki adamlar. Ne tanrıları vardır, ne de evleri barklan. Japon bayrağı altında yedi denizde fink atarlar. Ben de onlarla birlikte Copper Adası' nın zengin kıyılarına gittim. Burada yığınla kürk ve tuz elde ettik. Geri dönmeye hazırlandığımız

zamana dek o durgun denizde tek bir kul çıkmadı karşımıza. Sonra bir gün güçlü bir rüzgâr sisleri üfürüp götürünce bir de baktık ki üstümüze üstümüze gelen bir uşkuna ve onun hemen ardında da bacasından duman saçan bir Rus savaş gemisi... Rüzgârı pupamıza alıp kaçmaya başladık. Öbür uşkuna gitgide yaklaşıyordu bize, bizim iki adımımıza karşılık o üç adım ileri atılıyordu. Pupasında da deniz aslanını andıran yeleli adam duruyordu; yelken bezi sarılı korkuluklara tutunmuş, kahkahalarla gülüyordu. Ve Unga da oradaydı... o anda tanımıştım onu ama ne zaman ki toplar deniz üzerinden bombardımana başladı, adam onu hemen aşağı yolladı. Dedim ya, biz iki adım atıyorsak onlar üç adım atıyordu; her sıçrayışta yeşil renkli dümen dolabını görüyorduk... Ben sırtım Rus toplarına dönmüş, dümeni ha babam çekip çeviriyor, bir yandan da küfürü basıyordum. Herifin bizi geride yem olarak bırakmak, böylelikle de biz yakalanırken kendi paçasını kurtarıp sıvışmak istediğini biliyorduk çünkü. Sonunda direklerimiz devrildi, rüzgârın önünde yaralı bir martı gibi sürüklenmeye başladık; fırsattan yararlanan sarı saçlı denizci ise ufku aşıp gözden silindi... o ve Unga...

«Elimizden ne gelirdi ki? Ham deriler durumu açıklamaya yetiyordu. Bizi alıp bir Rus limanına götürdüler, oradan da kuş uçmaz kervan geçmez bir bölgeye. Burada bir tuzlada bizi kazmayla çalıştırdılar. Bir bölümümüz öldü, ve... ve kimimiz de ölmedi.»

Naaş battaniyesini omuzlarından sıyırdı, büklüm büklüm kaslarla bezeli vücudu açığa çıktı, sırtında pençe pençe kamçı izleri göze çarpıyordu. Prince battaniyeyi örttü hemen, hiç de iç açıcı bir görünüşü yoktu çünkü.

«Uzun süre kaldık orada, canımıza okundu; adamlar kimi zaman güneye doğru kaçıyordu ama her seferinde gerisin geri getiriliyorlardı. Derken bir gece Yedo Körfezi'nden gelenlerle birlikte kazan kaldırdık, muhafızların silahlarını aldık ve kuzeye yöneldik. Uçsuz bucaksız bir ülkeydi burası; sulak ovalar, gür ormanlar vardı. Sonra soğuklar bastırdı, her yer karla kaplandı, hiçbirimiz yolu bilmiyorduk. Bitmek

bilmeyen ormanının içinde aylarca güç bela ilerledik... Şimdi doğru dürüst anımsayamıyorum pek... yiyeceğimiz çok azdı, sık sık yere uzanıp ölümü bekliyorduk. Sonunda soğuk denize kapağı atabilmiştik, ama denizi görmek de topu topu üç kişiye kısmet olmuştu. Sağ kalanlardan biri Yedo'da kaptanlık etmişti, geniş topraklan ve buz üstünde bir yerden bir başka yere nasıl geçileceğini ezbere biliyordu. O bize yol gösterdi... ne kadar sürdü bilmiyorum... ama nasıl olduysa oldu ve sonunda iki kişi kaldık... İstediğimiz yere ulaştığımızda o ülkede yaşayan beş yabancıyla karşılaştık, adamların derileri ve köpekleri vardı. Oysa bizler pek yoksulduk. Öldürünceye dek karların üstünde dövüştük adamlarla. Bu arada kaptan da ölmüştü, böylece köpeklerle deriler bana kaldı. Ondan sonra kırık dökük buzların üstünde yola çıktım, batıdan esen bir fırtına beni kıyıya atana dek sürüklendim durdum. İşte sonra Golofnin Körfezi, Pastolik, derken papaz... Sonra güneye yöneldim, taa güneye, ilk kez gezip dolaştığım ılık güneş ülkelerine...

«Ne var ki denizin beti bereketi kalmamıştı artık. Kelleyi koltuğa almalarına karşılık pek dişe dokunur bir kazanç sağlayamıyordu ayıbalığı avına çıkanlar. Filolar dağıldı, kaptanlar ve tayfalar aradığım kimseler konusunda bilgi veremiyorlardı artık. Bunun üzerine ben de azgın okyanustan uzaklaştım; ağaçların, evlerin, dağların yerli yerinde durup hiç kıpırdamadığı topraklara daldım. Gezip tozmadığım yer kalmadı; nice şeyler görüp geçirdim; dahası, kitaplardan okuma yazma bile öğrendim. Bunları öğrenmekle iyi etmiştim, çünkü bana öyle geliyordu ki bunları Unga da öğrenmişti ve bir gün, zamanı gelir de bir gün kavuşursak... biz... anlıyorsunuz ya... gün gelir de kavuşursak...

«İşte böylece ora senin bura benim bir yerden bir yere dolaştım durdum, tıpkı kendini akıntıya kaptıran ama bir türlü istediği yere gidemeyen küçük balıklar gibiydim. Bununla birlikte gözümü, kulağımı her zaman dört açıyordum, dur durak bilmeden yollarda taban tepen adamların arasına katıldım, adım gibi biliyordum çünkü:

aradıklarım konusunda bana bilgiyi verse verse onlar verebilir, gördüklerini ancak onlar anımsayabilirlerdi. Derken bir gün adamın biriyle karşılaştım, dağdan daha ayağının tozuyla dönmüştü. Nah böyle böyle fasulye iriliğinde altın parçacıkları vardı yanında; işte bu adam onlardan söz edildiğini işitmiş, onlarla karşılaşıp tanışmıştı. Dediğine göre zengin olmuşlardı, bir altın madeninin bulunduğu yerde yaşıyorlardı.

«Bu maden ocağı vahşi bir diyardaydı, epeyce de uzaktaydı; bununla birlikte tezelden kampa ulaştım, dağlar arasında bir yerdi burası, adamlar gün yüzü görmeksizin gece gündüz demeden habire didinip duruyorlardı. Beklediğim an gelmemişti henüz. Adamların konuşmalarına kulak kabarttım. O, gitmişti... gitmişlerdi yani... İngiltere'ye gitmişlerdi, dediklerine göre parası bol olan adamlar getirerek kumpanyalar kuracaklardı. Oturdukları evi gördüm; ev değil de saraydı sanki, hani eski ülkelerde görürsünüz ya öyle işte... Geceleyin pencereden içeri süzüldüm, bakalım adam ona nasıl davranıyor, bir anlayayım dedim. Odadan odaya dolaştım, her şey öylesine iyiydi ki, krallarla kraliçeler de böyle yaşıyor olmalılar dedim kendi kendime. Zaten herkes adamın onu bir kraliçe gibi el üstünde tuttuğunu söylüyordu. Bu kadının neyin nesi olduğuna akıl sır erdiremiyor, şaşıyorlardı; damarlarında başka bir kanın dolaştığını biliyor, ama hiç de Akutan kadınlarına benzetemiyorlardı, onun neyin nesi olduğunu bilmiyordu hiç kimse. Eh, o bir kraliçeydi; ama ben de reistim ve bir reis oğluydum ve onun için deri, kayık ve incik boncuktan oluşan yüklü mü yüklü bir başlık ödemiştim.

«Ama uzun söze re hacet? Denizciydim ben, denizlerin üstünde gemilerin izlediği yolu biliyordum. Onları izlemek için İngiltere'ye, oradan da başka ülkelere gittim. Kimi zaman dilden dile dolaşan birtakım söylentiler çalmıyordu kulağıma, kimi zaman da gazetelerden okuyup öğreniyordum; ama ne yapıp ne ettiysem de bir kez olsun yaklaşamadım yanlarına. Çünkü, onların bol paraları vardı ve vırt zırt yer değiştiriyorlardı. Oysa ben meteliğe kurşun atan

yoksul bir adamdım. Sonra yıldızları ters dönüp işleri sarpa sardı, servetleri bir duman bulutu gibi uçup gitti bir gün. O zamanlar gazeteler hep bu haberlerle doluydu, ama sonra tek satır söz etmez oldular ve ben o zaman anladım ki daha çok altın bulunan yerlere gitmişlerdi.

«Artık yoksul düştüklerinden dünyadan ellerini eteklerini çekmişlerdi. Ben de onların ardından kamptan kampa dolaştım, kuzeydeki Kootenay ülkesine bile uzandım, orada izlerine rastlar gibi oldum. Buradan geçip gitmişlerdi ama kimi şu yöne gittiler diyordu kimi bu yöne. Kimileri de Yukon bölgesine gittiklerini söylüyordu. Bunun üzerine durup dinlenmeksizin yollara düştüm, bir yerden öbür yere dolaş ha dolaştım, sonunda ucu bucağı belli olmayan bu dünya neredeyse canımdan bezdiriyordu beni. Kootenay'da izlediğim yol berbattı, bir türlü bitmek bilmiyordu, bana yol arkadaşlığı eden kuzeybatılı adam açlığa daha fazla dayanamayıp ölmeyi yeğ tuttu. Daha önce Yukon'a dağların üzerinden bilinmeyen bir yolu izleyerek gitmişti. Son soluğunu vermek üzere olduğunu anlayınca haritayı bana verdi. Kendi tanrıları üzerine yemin billah ediyor, o gizli yerde çok altın olduğunu söylüyordu.

«Ondan sonra bütün dünya akın akın kuzeye doluştu. Ben yoksul bir adamdım, köpek sürücüsü olarak birinin yanında çalışmaya başladım. Gerisini biliyorsunuz. Bu adamla yanındaki kadını Dawson'a götürdüm. Kadın beni tanımamıştı, çünkü ben yalnızca bir delikanlıydım, oysa onun yaşamı pek hareketli geçmişti, kendisi için dünyanın başlığını ödeyen delikanlıyı nereden anımsayacaktı ki...

«Sonra ne mi oldu? Sen, bedelin ödedin ve yaptığım görev sözleşmesinden beni kurtardın. Sonra işleri kendi kafama göre yoluna koymak için geri gittim, uzun yıllar beklemiş durmuş ve yüzmüş yüzmüş kuyruğuna gelmiştim, şimdi tam onu elime geçirmişken acele edip her şeyi yüzüme gözüme bulaştırmanın anlamı yoktu. Dedim ya, işleri kendi kafama göre yoluna koyacaktım. Yaşamım gözlerimin önünde canlandı, neler neler görmüş, ne çileler çekmiştim; Rus denizleri boyunca uzanan bitmez tükenmez

ormanlarda çektiğim soğuğu ve açlığı anımsadım. Sizin de bildiğiniz gibi ben onu doğuya... onu ve Unga'yı... doğuya, birçok kimsenin gidip de bir avuç adamın geri dönebildiği doğuya götürdüm.

«Yol uzun, üstündeki karlar ise yumuşaktı. Köpeğimiz çoktu ve epey de oburdular; tepeleme yüklü kızaklarımız ilkbahara dek ancak dayanırdı. Irmağın buzları çözülmeden önce dönmemiz gerekiyordu. Yol üstünde oraya buraya yiyecek depoladık, böylece hem kızaklarımızın yükü hafiflemiş hem de dönüşte aç kalma tehlikesini savuşturmuş olacaktık. McQuestion'da üç adam vardı, bunların kampına yakın bir yerde konakladık; güney sınırını aşıp av için konaklayan bir düzine Pelly'nin Mayo'daki kampı yakınında bir yere azık kovuğu açtık. Bundan sonra doğuya doğru ilerlerken hiç kimseyle karşılaşmadık; gözlerimizin önünde yalnızca uyuklayan bir ırmak, yaprak kımıldamayan bir orman ve kuzeyin beyaz sessizliği vardı. Demin de dedim ya, yol uzun, karlar ise gevşekti. Kimi zaman bütün bir gün didinip durmamıza karşın sekiz on milden fazla ilerleyemiyorduk; geceleyin ölü gibi serilip kalıyorduk yataklarımıza. Ve onlar benim, yanlışları doğrultan Akutan'ın baş adamı Naas olduğumu akıllarının kıyısından bile geçirmiyorlardı.

«Şimdi artık erzak depolarım daha da küçültmüştük. Geceleyin, açtığımız izden gerisin geri gidip kovuğun yerini değiştiriyordum, böylece kim olsa azığımızı sansarların çaldığını sanacaktı. Irmağın kimi yerlerinde göçükler vardı, üstteki buz tabakası alttaki azgın sularca durmadan kemiriliyordu. Benim sürdüğüm kızak işte böyle bir yerde kırılan buzların arasından köpeklerle birlikte suya düştü. Adamla Unga adına talihsizlikten başka bir şey değildi bu olay. Kızak bol yiyecekle yüklüydü, üstelik köpekler de en güçlü hayvanlardı. Ama adam güldü geçti bu olaya, çünkü yaşama gücüyle dolu biriydi, geri kalan köpeklere çok az yiyecek verdi; derken, onları teker teker koşumlarından ayırıp öteki köpekleri besledi. Eve çok hafif döneceğiz diyordu, köpeksiz ve kızaksız olarak dönerken bir erzak

deposundan ötekine uğrayarak yiyeceksiz kalmadan dönecektik. Dediği doğruydu, yiyeceğimiz çok azdı; altın, insan iskeletleri ve lanetleriyle dolu maden ocağına geldiğiniz gece sonuncu köpek de yere serilip öldü.

«Büyük dağların ortasındaki o yere varmak için uçurumun dik yamacını kaplayan buzun üstünde basamaklar açtık. Yer haritada doğru gösterilmişti. Az ötede insan ister istemez vadiye benzer bir şey arıyordu ya vadi madi yoktu işte; uçsuz bucaksız ekin tarlaları gibi göz alabildiğine bir kar tabakası uzanıyordu önümüzde. Çevremizdeki yüce dağlar bembeyaz başlarını yıldızlara doğru uzatmışlardı. Bir vadi olması gereken bu düzlüğün ortasında yer yarılmış gibiydi sanki; bu yarık, toprak ve karla karışık olarak dünyanın yüreğine ulaşmak istercesine derinlere doğru iniyordu. Eğer biz denizci olmasaydık bu görünüm karşısında başımızın dönmesi işten bile değildi ama korkunç uçurumun kıyısında durup aşağı inmenin yollarını aramaya başladık. Uçurumun duvarı bir yanımızda, yalnızca bir yanımızda dimdik aşağı doğru iniyor, sonra fırtınaya yakalanmış bir yelkenli güvertesi gibi yatay bir biçimde eğiliyordu. Bunun nasıl böyle olduğunu bilmiyorum ama böyleydi işte. Adam dedi ki: ‘Cehennemin ağzı bu. Aşağı inelim hadi! Ve tuttuk aşağı indik.

«Dipte birilerinin yaptığı bir kulübe vardı, yukarıdan atılan tomruklarla yapılmıştı. Epeyce eski bir kulübeydi, çünkü değişik zamanlarda başka başka adamlar orada yapayalnız yaşamış ve ölmüşlerdi. Ayrıca burada bu adamların son sözlerini ve lanetlemelerini okuduğumuz kayın ağacı kabuğundan parçalar vardı. Biri skorbütten ölmüştü; ötekinin ortağı ise artakalan son azığı ve barutu aşırmış, sonra da alıp başını gitmişti; bir üçüncüsü yırtıcı bir boz ayı tarafından hırpalanmış, cıcığı çıkarılmıştı; dördüncü de ava çıkmış ama açlıktan kuyruğu titretmişti. İşte böylece sürüp gitmişti bu... Hiçbiri altınların yanından ayrılmak istememiş, sonunda da şu ya da bu yolla oracıkta ölüp kalmıştı. Topladıkları altınların kendilerine hiçbir yararı yoktu artık, tıpkı bir düşteymiş gibi kulübenin döşemesi sapsarı kesilmişti şimdi.

«Ama ardıma takıp taa buralara getirdiğim Mam aklı başında ve serinkanlı biriydi.

«'Hiç yiyeceğimiz kalmadı,' dedi. 'Şimdilik yalnızca altınları gözden geçireceğiz, kaynağının nerede olduğunu ve ne kadar bulunduğunu önce bir anlayalım bakalım. Sonra da altınlar gözümüzü döndürmeden ve aklımızı başımızdan almadan çabucak çekip gidelim buradan. Böyle yaparsak sonra yine daha çok erzakla döner, hepsini elde ederiz.'

«Bunun üzerine kuyunun duvarını dosdoğru kesen ana damarı inceledik, enine boyuna adamakıllı ölçüp biçtik, çakılı olan işaret kazıklarını söktük ve bu yeri yendimize mal ettiğimizi belirtmek üzere ağaç gövdelerini işaretledik. Açlıktan dizlerimizin bağı çözüle çözüle, midelerimiz kazma kazına, yüreklerimiz ağzımıza gele gele, dik duvarı son kez tırmandık ve yüzlerimizi dönüş yoluna çevirdik.

«Gideceğimiz yere çok az bir şey kala Unga'yı aramıza alıp sürükledik, ikide bir yere kapaklanıyorduk, en sonunda erzak depomuzun bulunduğu yere ulaştık. Ama o da nesi, kovuktaki yiyeceklerin yerinde yeller esiyordu! Çok ustaca yapılmıştı bu iş, adama kalırsa porsukların marifetiydi bu; bir solukta kendi tanrısına ve porsuklara sövüp saydı. Oysa Unga umutsuzluğa düşmedi pek, şöyle bir gülümsedi ve elini onun avucuna koydu, bense başımı öte yana çevirdim, kendimi zor tutuyordum. Unga:

«'Sabaha dek ateşin kıyısında dinleniriz,' dedi. 'Makosenlerimizle nefis körletiriz.'

«İşte böylece makosenlerimizin üstünü dilim dilim kestik, yumuşayıp yutulacak duruma gelsinler diye geceyarısına dek kaynattık. Sabahleyin kurtulma şansımızdan söz ettik. Bir sonraki azık kovuğu beş günlük yoldaydı, oraya varamazdık. Av bulmamız gerekiyordu.

«'Gidip avlanalım,' dedi.

«'Evet,' dedim, 'gidip avlanalım.'

«Adam Unga'ya ateşin yanında kalmasını, yorulmamasını tembih etti. Kalktık gittik. O geyik avına, bense yerini değiştirdiğim azık kovuğuna... Benim öyle kaşla göz arasında güçleniverdiğimi anlamasınlar diye çok az yedim.

Adam geceleyin kampa dönerken ikide birde yere yuvarlandı. Ben de açlıktan ve yorgunluktan iyice bitkin düşmüşüm de attığım her adım sanki son adımımmış gibi pozlara büründüm. O gece de makosenlerimizi kemirerek açlığımızı bastırdık.

«Büyük bir adamdı o. Son ana dek ruhu gövdesini bırakmadı. Unga için duyduğu kaygıyı belirtmek için bir iki kez homurdanmanın dışında sızlanıp bağırmadı hiç. İkinci gün onu izledim, son anını gözden yitirmek istemiyordum çünkü. Dinlenmek için sık sık yere uzanıyordu. O gece az kalsın sıfırı tüketecekti, ama sabahleyin yorgun argın söve saya yeniden yola koyuldu. Tıpkı sarhoş bir adam gibiydi, çoğu kez yılgınlığa kapılıp yenilgiyi kabul edeceğini sanıp bekledim, ama gücü bitmek tükenmek bilmiyordu, ruhu bir devin ruhuydu sanki. Bütün bir yorucu gün boyunca canını dişine takabilmişti. İki kuzey kekliği vurdu ama onları yemedi. Ateşte pişirmesine gerek yoktu, çiğ çiğ bile yese yaşaması işten değildi; ama aklı fikri Unga'daydı, doğruca kampa döndü. Artık yürüyemiyor, karların içinde elleri ve dizleri üstünde emekleye emekleye ilerliyordu. Yanma gittim, gözlerinde ölüm okunuyordu. Keklikleri o anda bile yemiş olsa geç kalmış sayılmazdı, kurtulabilirdi. Tüfeğini fırlatıp attı, kuşları tıpkı bir köpek gibi ağzında taşımaya başladı. Ben onun hemen yanıbaşında tıpış tıpış yürüdüm. Soluk almak için dinlenirken bana bakıyor, nasıl böyle güçlü olabildiğime şaşıyordu. Gerçi ağzından tek laf çıkmıyordu ama ben yine de gözlerinden okuyordum bu şaşkınlığı. Dudakları kıpır kıpır ediyor ama ses soluk çıkmıyordu. Dedim ya büyük bir adamdı o, yüreğim giderek yumuşuyordu; ama yaşamım gözlerimin önünde canlanıverdi, Rusya Denizleri kıyısındaki uçsuz bucaksız ormanlarda çektiğim soğuk ve açlığı anımsadım. Hem, Unga benimdi ve ben onun için kürk, kayık ve incik boncuktan oluşan yüksek mi yüksek bir başlık ödemiştim.

«Böylece bembeyaz ormanın içinden geçtik; sessizlik, yıvış yıvış bir deniz sisi gibi çökmüştü üstümüze. Geçmişin hortlakları havadaydı, yanımızda yöremizdeydi; Akutan'ın

sarı kumsalını, balıktan dönen kayıkların yarış edişlerini ve ormanın hemen yamacındaki evleri görür gibi oldum. Kendi kendilerini başkan yapan adamlar, kanlarını taşıdığım yasa koyucular, ve kanlarını Unga'yla birleştirdiğim adamlar da oradaydı sanki. Aha işte, Yash-Noosh benim yanım sıra yürüyordu, ıslak kumlar saçlarına yapışmıştı, yere düşerken kırılan savaş mızrağı hâlâ elindeydi... Ve sonunda, beklediğim anın geldiğini görüyordum artık, Unga'nın gözlerindeki umut dolu bakışları fark etmiştim.

«Dedim ya işte, ormandan geçip geldik, kamp ateşinden yayılan duman kokusu burunlarımıza geliyordu. Adamın üstüne eğildim, dişleri arasına kıstırdığı keklikleri bir asılışta çekip aldım. Şaşkın gözleri faltaşı gibi açıldı iyice, şöyle bir yan döndü, altta kalan eli belindeki bıçağa doğru ağır ağır uzanıyordu. Ama ben bıçağı ondan aldım, yüzümü yüzüne yaklaştırıp gülümsedim. Hâlâ anlayamıyordu durumu. Oysa ben, düğün gecemde olup bitenleri yeniden yaşıyor gibiydim; kara şişelerden içki içmiş, karların üzerine tepeleme öteberi yığmıştım... Ağzımı açıp da tek laf etmemiştim ama adam her şeyi anlayıvermişti. Yine de korkmamıştı. Dudakları horgörüyle büküldü, buz gibi bir öfkeye kapılmıştı, gerçeği öğrenince yeniden güçlenmiş gibiydi. Yolumuz uzak değildi ama kar diz boyuydu, adamsa çok yavaş sürünüyordu. Bir ara olduğu yere serildi kaldı, tutup döndürdüm, gözlerinin ta içine baktım. Kimi zaman umut, kimi zaman da ölüm okunuyordu bu gözlerde. Onu bırakınca yeniden sürünmeye koyuldu. Her neyse işte, ateşin yanına geldik. Unga hemen ondan yana atıldı. Adamın dudakları sessizce kıpır kıpır etti, sonra Unga'nın anlaması için beni işaret etti. Daha sonra, çok uzun bir süre karların üzerine kalıp gibi yattı kaldı. Şimdi orada, hâlâ karların üzerinde...

«Kekliği pişirinceye dek Unga'ya tek söz söylemedim. Sonra konuştum onunla, kendi ana diliyle konuştum, yıllar var ki işitmemişti bu dili. Yerinden doğruldu, şaşkınlıktan nah bu kadar bu kadar olmuştu gözleri. Neyin nesi olduğumu ve bu dili nereden öğrendiğimi sordu. Dedim ki:

«‘Ben Naass’ım.’

«‘Sen ha?’ dedi. ‘Sen ha?’

«Ve beni iyice görebilmek için yanıma yaklaştı. «‘Evet,’ diye yanıtladım. ‘Ben Naass’ım... Akutan’ın baş adamı, kanımın sonuncusu... Tıpkı senin kanının sonuncusu olman gibi...’

«Güldü, Hem de öyle bir güldü ki bütün görüp geçirdiğim ve yaptığım şeyler üzerine yemin ederim ki, böyle bir gülüşü bir daha dünyada işitmek istemem. Bu gülüş tüylerimi diken diken etti; orada, Beyaz Sessizlik içinde ölümle ve bu gülen kadınla baş başa oturuyorduk...

«Herhalde sevinçten aklı başından gitti diye düşündüm.

«‘Gel hadi!’ dedim. ‘Yemeğini ye de gidelim buradan. Burayla Akutan arası çok uzaktır.’

«Ama o yüzünü adamın sarı yelesine daldırdı, yeri göğü inim inim inleten bir kahkahayla gülmeye koyuldu. Beni görünce büyük bir sevince kapılacağını ve eski günlerin anılarına seve seve döneceğini sanmıştım, ama gelin görün ki sanki bir yar bancıymışım gibi davranıyordu bana.

«Elinden sıkı sıkı kavradım.

«‘Hadi gel!’ diye bağırdım. ‘Yol upuzun ve karanlık. Elimizi çabuk tutalım.’

«Yerinden doğrulup oturdu, garip neşesine son vererek sordu:

«‘Nereye?’

«‘Akutan’a,’ diye yanıt verdim.

Bu adı işitir işitmez yüzünün sevinçle aydınlanacağını umuyordum. Ama onun yüzü de tıpkı adamın yüzü gibi allak bullak oldu, horgörüyle dudak büktü, buz gibi bir öfkeye kapıldı.

«‘Evet,’ dedi, ‘gideriz, seninle ben, el ele, Akutan’a. O pis kulübelerde ömür tüketiriz, yağ ve balık zıkkımlanırız, bir de çocuk yaparız... öyle bir çocuk ki ömrümüz boyunca koltuklarımız kabarır onunla. Dünyayı unutur mutlu oluruz, çok ama çok mutlu. Bu iyi işte, çok iyi. Gel hadi! Elimizi çabuk tutalım. Bir an önce Akutan’a dönelim.’ «Ve sonra

ellerini o adamın sarı saçları arasında gezdirdi; bıyık altından gülümsedi bana. Gözlerindeki bakışlar hiç de iç açıcı değildi.

«Bense kös kös oturup kara kara düşünmeye koyuldum, kadın denilen bu garip yaratıklara akıl sır ermiyordu. Adamın onu benden zorla çalıp götürdüğü, onun çığlık çığlığa bağırıp çağırdığı ve adamın saçlarını... yani şimdi tatlı tatlı okşadığı o saçları yolduğu ve gitmemek için ayak direditği o geceye gitti aklım. Sonra ödediğim başlığı ve o bitip tükenmek bilmeyen bekleyiş yıllarını anımsadım. Derken sımsıkı kavradığım gibi sürükledim kadını, tıpkı adamın yaptığı gibi... O geceki gibi karşı koyup ayak diredi, yavrularını koruyan bir dişi kedi gibi dövüşüyordu. Adam ateşin karşı kıyısında kalacak kadar uzaklaştırınca Unga'yı bıraktım, oturup dinlenmeye başladı. O güne dek görüp geçirdiğim şeyleri, bilmediğim denizlerde başımdan geçen olayları, yaban ellerde yaptığım bütün işleri, yorgun argın onu arayışımı aç susuz geçirdiğim yılları, öncelikle bana verilen ve tutulması gereken sözü anlattım ona. Evet, bir bir sayıp döktüm hepsini. O gün adamla aramda geçenleri ve pek yakında neler olacağını bile anlattım. Ben konuşurken Unga'nın gözlerinden şafak sökercesine büyük bir umut ışığının saçıldığını gördüm. Acımayı, kadın duyarlığını ve aşkı okudum bu gözlerde; Unga'nın yüreğini ve ruhunu gördüm. Yeniden bir delikanlı olup çıkmıştım sanki, çünkü Unga kumsaldan anasının evine doğru güle oynaya koşarken bana nasıl baktıysa şimdi de gözlerinde aynı bakışlar vardı. Çektiğim çileler sona ermiş, açlık ve amansız bekleyiş bitmişti artık. Beklediğim an gelmişti en sonunda. Bana bağrını açtığını, göğsünün çağrısını duyar gibiydim ve bana öyle geliyordu ki başımı tıpkı bir yastık gibi onun göğsüne koydum mu tüm olup bitenleri unutacaktım. Kollarını açmıştı bana, ona yaklaştım. Sonra ansızın bir öfke alevi parlayıverdi gözlerinde, bir eli benim kalçamdaydı. Ve bir kez, bir kez daha sapladı bıçağı.

«Beni karların üstüne fırlatırken 'Köpek!' dedi nefret dolu bir sesle. 'Domuz!'

«Ve sonra sessizliği tuz buz edercesine bir kahkaha koyverdi ve ölüsünün yanı başına döndü.

«Dedim ya, bıçağı bir iki kez salladı ama açlıktan adamakıllı bitkin düşmüştü; hem sonra pek de öyle öldüresiye vurmamıştı. Oysa ben oracıkta onlarla kalmak, yaşamları yaşamıma karışmış ve ayaklarımı o yoldan bu yola sürükleyip durmuş o insanlarla birlikte, o en son, o upuzun uykuya dalmak üzere gözlerimi yummak istiyordum. Ama ağırlığıyla beni ezen bir borç vardı üzerimde.

«Yol uzun mu uzundu, soğuk aman vermiyordu ve bir iki lokmalık bir yiyeceğim vardı. Pelly'ler geyik bulamayınca benim gizli yiyecek kovuğumu yağmalamışlardı. O üç beyaz adam da talan edenler arasındaydı ama onlar ben kulübelerinin yanından geçerken çoktan sıfırı tüketmiş durumdaydılar. Ondan sonrasını anımsamıyorum, ta ki buraya gelip yiyecek ve ateş buluncaya dek... gürül gürül ateş...»

Öyküsünü bitirirken sanki içine girmek istercesine sobaya doğru biraz daha sokuldu. Lambanın ışığından yansıyan gölgeler sanki bu korkunç trajediyi anlatırcasına duvarda uzun süre oynaştı durdu.

Gözleri önünde canlanan olayların etkisinden hâlâ sıyrılamamış olan, Prince:

«Peki ya Unga?» diye bağırdı.

«Unga mı? Ağzını bile sürmedi kekliğe. Kollarını adamın boynuna doladı, yüzünü sarı saçlarına gömdü, oracığa uzandı kaldı. Üşümesin diye ateşi ona doğru yaklaştırdım ama o öbür yana çekildi. O zaman ben de onun yanı başına bir ateş yakayım dedim, ama bu da pek işe yaramadı, neden derseniz, lokma koymuyordu ağzına. Şimdi hâlâ karların içine uzanmış, öylece yatıyorlar.»

Malemute Kid sordu:

«Peki ya sen?»

«Bilmem ki. Akutan avuç içi kadar bir yer, geri dönüp de dünyanın kıyısında yaşamayı canım istemiyor pek. Benim için yaşamanın tadı tuzu kalmadı artık. Constantine'e gidebilirim, o da beni zincire vuracaktır ve derken günün

birinde bir ilmek nah şu kadar bir ilmek geçirirler boynuma ve iyi bir uykuya dalar giderim. Yani... hayır, işte, bilmiyorum artık.»

Prince karşı çıktı:

«Ama, Kid, düpedüz cinayet bu!»

Malemute Kid, buyurucu bir tavırla:

«Sus!» dedi. «Yargı gücümüzü aşan, aklımızın eremeyeceği kadar büyük şeyler vardır. Bu iş doğru mudur yanlış mıdır, bunu söyleyemeyiz, bize düşmez yargılamak.»

Naass ateşe biraz daha yaklaştı. Derin bir sessizlik çökmüştü ortalığa. Ve her adamın gözlerinde sayısız görüntüler gidip geliyordu.

Onurlu Bir Ölüm

Her insanın içinde azçok iyilik bulunduğunu gösteren, gerçek bir öyküdür bu.

Bertram Cornell, haklı olarak adı kötüye çıkmış biriydi; doğru dürüst bir işe yaradığı da görülmüş değildi. Denizin öte yakasında İngiliz tipi kutu gibi bir evde otururdu. Evdekiler Cornell'in bu dünyadaki günahlarından arınıp uslanması için ellerinden geleni yapmışlar, ağlayıp sızlamışlarsa da huylu huyundan vazgeçmemişti. Kötülük Cornell'in ruhuna işlemişti bir kez. Acı gerçek böyleydi ne yazık ki. Çevresindekilerin bu kanısı öylesine köklüydü ki, ondan söz açıldı mıydı 'aklı bir karış havada' ya da 'vurdumduymaz' demekle yetinilir, kişiliğinin kötülüğüne değinmekten kaçınılırdı.

Çocukluğundan beri aklını ve gücünü oldu olası kötülük yapmak için kullanmıştı Cornell. Güzellikle söylense de laftan anlamaz, verilen onca öğütler tir kulağından girer öbüründen çıkardı; anasının ve kızkardeşinin ağlamaktan kan çanağına dönmüş yaşlı gözleri onun taşyüreğini azıcık olsun yumuşatmazdı. Babasının uyarıları ise vız gelirdi.

İngiltere'deki baba ocağından genç yaşta ayrılıp gitti. Aslında kaçınılmaz bir olaydı bu. Tasını tarağını topladı ve ardında ailesinin içini sızlatan bir iki parça öteberi ve acı anılar bırakarak alıp başını gitmişti. Konu komşu unutulana dek geçen süre içinde adını ağızlarına üzüntüyle aldılar, kötü huylarından söz etmediler. Sonraları adı sanı büsbütün anılmaz oldu; dahası öldü mü kaldı mı, kimse doğru dürüst bir şey öğrenemedi.

Oysaki lekeli yaşam öyküsünün son sayfasını alnının akıyla kapamıştı Comell. Ölüm haberi çok yavaş yayıldı, topu topu bir iki kişinin kulağına ancak çalınabildi; çünkü olay çok uzaklarda, kuş uçmaz kervan geçmez diyarlarda geçmişti, üstelik Kuzey'in ucu bucağı belli olmayan buzlu çöllerinde altın aramaya çıkan serüvenciler birbirlerinin nasıl öldüğünü ona buna anlatamadan çoğu zaman kurda kuşa yem olup

giderlerdi. İşte şimdi size anlatacağım olay da böyle bir insanın başından geçmiş gerçek bir öyküdür.

Güçlü kuvvetli, iri kıyım bir adamdı Cornell. İşi sağlam kazığa bağlar, başkaları gibi şansa bırakmazdı; böylelerine kıs kıs güler, her şeyi alaya alırdı. Yaptığı kabalık yüzüne vurulduğunda işi pişkinliğe vurur, hatta edilen hakaretler ne denli ağır olursa olsun bana mısın bile demezdi.

Gemilere tayfa olarak girip bütün denizleri karış karış dolaştı; Avustralya ovalarında ve Da-kota'da sığır çobanlığı yaptı. Sonraları polisliğe atıldı, gelgelelim kısa bir süre sonra bu işten de ayrıldı ve Klondike'da altın aramak üzere yollara düştü, çok geçmeden Alaska kıyılarına attı kapağı. Bu ülkenin tüm girdisini çıktısını kısa sürede öğrendi ve hemen üç kişilik bir çete kurdu. Arkadaşları daha önceleri altın bulabilmek umuduyla Klondike bölgesini baştan başa karış karış dolaşmış, her yeri didik didik etmişlerdi. Dört kafadar baş başa verip insan ayağı basmamış yeni yerlere postu sermek gerektiğine karar verdiler ve yedeklerine aldıkları atlarla birlikte doğu yönüne doğru yola çıktılar. Yol, Saint Elisa tepesinden sonra kuzeye sapıyor, dağların üzerinden uzanarak White River ve Tanana deresinin kaynaklarına ulaşıyordu. Toprak inişli çıkışlıydı, doğa alabildiğine yabanıldı. Arada bir uçsuz bucaksız buz çöllerinden geçmek zorunda kaldılar. Haritalarda üstünkörü gösterilmiş olan bu yöreye şimdiye dek hiçbir beyaz adam ayak basmış değildi. Ortalık in cin top oynuyor denecek kadar ıssızdı. Görünürde neredeyse hiçbir hayvana rastlanmıyordu. Bir ara tek tük yerli çadırları çarptı gözlerine. Günler süren zorlu bir yolculuktan sonra bu ıssız çölü geçtiler, sonra ormanlar ve göller aştılar. Ortalığa öylesine derin, öylesine ürpertici bir sessizlik çökmüştü ki, dört arkadaş birbirleriyle yüksek sesle konuşmayı bile göze alamıyorlardı.

Arasıra konaklayıp altın arıyorlardı. Dağ gibi buz kütleleriyle gölgelenmiş suların çamurlarını elekten geçiriyor, kayaların altlarını kazıyorlardı. Günlerden bir gün zengin ve katıksız bir bakır yatağına rastladılar, ama

uğraşmaya değer bulmadılar. Omuz silkip, hiç oyalanmaksızın yeniden yola koyuldular.

Yolculuk ilerledikçe atlara yem bulmak günden güne zorlaşıyordu. Aç kalan hayvanlar buldukları otları yedikleri için zehirleniyor ve onlar da zavallıcıkları ölüme terketmek zorunda kalıyorlardı.

Dik bir uçurumdan geçtikleri bir gün korkunç bir tipiye tutuldular. Böyle tipiler bu bölgede çok sık görülürdü. Sert rüzgârda uçuşarak suratlarım kamçılayan buz zerreciklerine karşı yürümek olanaksızdı, hemen hepsi neredeyse karlara battı. Kar ve rüzgârla uzun süre cebelleştiler, vadiye ininceye dek akla karayı seçtiler; şimdi ellerinde kala kala birkaç at kalmıştı, bunları da oracıkta ölümle baş başa bırakmak zorunda kaldılar.

İşte bu küçük ve kuytu vadide John Thomton gelişigüzel bir hareketle bir tutam yosun söktü, yosunun köklerini silkeledi. O sırada Bertram Cornell de yanında bulunuyordu. Köklerden pırıl pırıl altın tozlarının döküldüğünü görünce ikisinin de gözleri faltaşı gibi açıldı. Hemen çalışmaya koyuldular. Akşamleyin kampa dönerlerken bin dolarlık altın toplamış bulunuyorlardı. Böylece kampı altın madeninin yakınına taşımaya karar verdiler. Bir ay süren bir didinmenin sonucunda dört adam da taşıyamayacakları kadar yüklü bir servete kavuşmuşlardı. Ne var ki azıkları da bu arada ha bitti ha bitiyordu. Dönüş yolculuğuna hazırlandıkları sırada erzakları bir tek adamın taşıyabileceği kadar hafiflemişti.

Alabildiğine soğuk olan bu yöreye kara kış olanca şiddetiyle bastırmak üzereydi. Yola çıkmanın tam zamanıydı. Azıcık daha eğlenecek olsalar yolda kalmaları işten bile değildi. Klondike Ovası’nı ve Yukon Vadisi’ni avuçlarının içi gibi biliyorlardı Kuzeydoğu bölgesini de azçok biliyor sayılırlardı, bununla birlikte ne kadar uzakta olduğunu tahmin edemiyorlardı. En yakın yerleşim merkezi şöyle böyle yüz mil kadar uzakta olsa gerekti. Yük olarak adam başına bin dolar tutanında üçer kilo altın düşüyordu. Hâzinenin artakalan bölümünü daha sonra gelip götürmek düşüncesiyle dikkatle gizlediler. Ağırlık etmemesi için

silahları da altınların yanına gömdüler ve yanlarına yalnızca yiyecek alarak yola çıktılar.

Pek yakında bir konak yerine ulaşacaklarından emindiler, bu yüzden yiyeceklerinin altından girip üstünden çıktılar. On gün sonra yiyeceklerin dibine darı ekmişlerdi neredeyse. Yetmezmiş gibi görünürde ne kent vardı ne de konak yerine benzer bir şey. Uzaklara doğru baktıkça göz alabildiğine uzanan bir denizin dev dalgaları gibi yükselen tepelerden başka bir şey göremiyorlardı. O zaman içlerini bir kurt kemirmeye başladı, günden güne daha büyük bir korkuya kapılır oldular. işin sarpa sardığını gören BillHinnes sonunda yiyecekleri tayına bağladı. Öğle yemeği yemez oldular. BillHinnes sabah ve akşam yemeklerini dört küçük parça halinde bölüştürüyordu. Paylar eşitti, ne var ki çok küçüktü. Nefislerini körletmeye bile yetmiyordu neredeyse; bir iki lokmalık bu yiyecek, bitkin, düşmüş bu insanları güçlendirmek şöyle dursun hiç de dişe dokunur nitelikte değildi. Gitgide avurtları çökmeye, yüzleri süzülmeye, gözlerine daha da kuşkulu bir hava yerleşmeye başladı. Her gün bir önceki günden daha az yol alıyorlardı. Bacakları güçsüzleşiyor, dizlerinin bağı çözülüyordu artık. Ne zaman güç bela tırmandıkları bir dağın doruğuna ulaşsalar, aşmak zorunda oldukları başka bir dağ dikiliyordu karşılarına. İnsanın tüylerini diken diken eden ürpertici bir sessizlik sarmıştı ortalığı. Yalnızlığın yol açtığı korku, sanki eli kulağında bir tehlike belirtisi gibi dördünün yüreğini de kıskıvrak yakalıyordu.

Hiçbir şey taşıyacak güçleri kalmamıştı, kendilerini zar zor sürükleyebiliyorlardı. Bu yüzden önce battaniyelerini attılar. Derken sıra giysilere, baltalara, kap kacağa, altın torbalarına geldi. Yük olarak yanlarında kala kala azıcık bir yiyecek kalmıştı şimdi. Dört adamı ayakta tutan şey aralarındaki dostluk bağıydı. Danimarkalı Jan Jansen sırtında taşıdığı erzak heybesine kutsal bir varlıkmışçasına özen gösteriyor, üstüne titriyordu. Akşam olup da dördü birden kamp ateşi çevresine oturmadan önce heybe açılmıyor, bölüşüm herkesin gözü önünde gerçekleştiriliyordu.

Yiyecek olarak iki kilo kadar tütsülenmiş domuz etiyle bir torba unları kalmıştı. Et parçasına ellerini bile sürmüyor, onu başlarının gerçekten sıkışabileceği zor günlere saklıyor, şimdilik unla nefis körletmeye çalışıyorlardı.

Ne var ki Bertram Cornell gözünü işte bu et parçasına dikmişti. Arkadaşlarının yorgunluktan ölü gibi uyudukları bir gece kalkıp John Thornton' un taşıdığı heybeyi açtı, içindeki eti çaldı ve midesi bozulmasın diye sindire sindire çiğneyerek sabaha dek hepsini yiyip bitirdi.

Eti çalanın kendisi olduğu sezilmesin diye ertesi sabah arkadaşlarından çok daha yorgun argınmış havalarına büründü. Ötekiler için çok zorlu geçiyordu yolculuk, içlerinde en bitkini John Thornton olduğu için düşe kalka arkadan geliyor, dinlenmek için ikide bir duruyordu. Akşama doğru yüksek bir tepenin doruğunu aştıklarında döne kıvrıla doğuya uzanan vadiyi gördüler. Doğuya, yani Klondike'a uzanıyordu! Kurtuluşları yakındı yani! Dişlerini bir iki gün daha sıktılar mı yine beyaz adamlarını yanında olacak ve karınlarını tıka basa doyurabileceklerdi.

O akşam kamp ateşinin başına çepeçevre oturdular, aç gözlerle Thornton'un heybesindeki una bakarken et parçasının yerinde yeller estiğini gördüler. Thornton canevinden vurulmuştu. BillHinnes boş heybeyi kaldırıp öfkeyle bir yana fırlattı, hırsından hüngür hüngür ağlamaya başladı. Jan Jansen ise hemen bıçağını çekti, kararlı bir havayla sözcüklerin üstüne basa basa:

«Düpedüz cinayettir bu arkadaşlar,» dedi. «Bizimle birlikte yatıp kalktı bu herif, onunla varımızı yoğumuzu kardeş payı ettik. Sırtında yaşamımızı taşıyordu. Paha biçilmez azığımızı, dokunmaya kıyamadığımız eti tuttuk ona teslim ettik. Ama o kalleşlik etti. Bugün bizimle birlikte emekleyerek ilerlerken onun gerçekten bitkin düştüğünü sanıyorduk, bizi aptal yerine koymuş meğer. Bel bağladığımız eti gövdeye indirip güçlenmesine karşın bütün gün, rol kesmiş bize! Şimdi buna cinayet denmez de ne denir! Ve benim bildiğim cinayet işleyenlerin hak ettikleri bir tek ceza vardır. Bir tek ceza! Haksız mıyım arkadaşlar?»

BillHinnes:

«Evet, haklısın,» diye onayladı.

Bertram Cornell’in ağzını bıçak açmıyordu. Aklının kıyısından bile geçirmemiş ti işin buraya dayanacağını.

Jan Jansen bıçağını kaldırdı, tam Thomton’ un sırtına saplayacaktı ki Cornell hemen atıldı, bileğine yapıştı. Thornton ise Jansen’in dizlerine kapanıp yalvar yakar olmaya başladı:

«Yapmayın! Durun da anlatayım! Eti ben yemedim, yitirmedim de. Ne oldu ben de bilmiyorum. Tanrı tanığımdır ki elimi bile sürmedim. Emin olun bilmiyorum.»

Jansen bıçağını elinde evirip çevirerek öfkeyle bağırmaya başladı:

«Eti kaşla göz arasında zıkkımlandığın yetmezmiş gibi üstelik yalan da söylüyorsun ha!»

Danimarkall Jansen fırsatını bulsa o anda kılı kıpırdamadan Thornton’un işini bitirecekti.

«Dokunma ona!» diye homurdandı Cornell. «Ne biliyoruz onun yiyip yemediğini? Hem işin aslını kimsenin öğrenebileceğini de sanmıyorum. Bakın söylemedi demeyin: eğer burada göz göre göre böyle bir cinayete seyirci kalacağımı sanıyorsanız yanılırsınız. Thornton bal gibi de suçsuz olabilir. Suçlu olmaması için küçücük de olsa bir özürü var ve ben işte bu özürün haklılığına kalıbımı basıyorum. Hiç yoktan kuşkulandınız diye elinizi kana bulayacak değilsiniz herhalde?»

Jansen bıçağını kınına soktu öfkeyle. Aradan bir saat geçip de Thornton onunla konuşmaya kalkınca hiç yüz vermedi. BillHiıuıes de ağzını açıp tek laf etmiyordu ona. Comell’e gelince, işlediği suçtan ötürü büyük bir utanca kapılmıştı. Yüreğini iyi duygular bürüdü. Yıllardan beri vicdanı ilk kez sızlıyordu. Thornton’îa göz göze gelince bakışlarını kaçırıyordu hemen.

Sabahleyin BillHinnes eldeki tüm yiyeceği bir araya getirip dörde ayırdıktan sonra Thornton'un payına düşenden, çaldığı et parçası kadar aldı ve yeniden kendi aralarında üçe bölüştürdü. Bu işlem tek laf edilmeksizin sessizce yapılmıştı.

Thornton'a düşen un bir avuç ya var ya yoktu, ama herkes bunun nedenini bildiği için kimse sesini çıkarmadı.

«Canı çekiyorsa şimdi bütün yiyeceğini zıkkımlansın. Eğer tümünü bir oturuşta tıkınmak istiyorsak afiyet olsun!»

O günlerde çektiği acının büyüklüğünü John Thornton'un kendisi bilirdi ancak. Her akşam açlıktan ve yorgunluktan adım atamaz duruma gelmesi yetmiyormuş gibi arkadaşlarının gözünden düşmesi ve üstüne üstlük bir de hırsızlık ve kalleşlikle suçlanması da acılarına tuz biber ekiyordu. Ama elinden bir şey gelmezdi, seçeneği yoktu. Ya onları izleyecek ya da oracıkta kalıbı dinlendirecekti. Yine açlıktan ölesiye bitkin düştüğü bir akşam makosenlerinin deri şeritlerini kaynatıp yedi. Gündüzleri ise pek ender rastlanılan kayın ağaçlarının taze sürgünlerini gevelemekten ağzı ve dudakları şişti. Artık yürürken yalpalıyor, sık sık yere kapaklanıyordu.

Derken, öbür üç adamın da makosen ve kayınağacı filizleri yiyerek açlıklarını bastırdıkları günler başladı. Büyük bir ırmak oluncaya dek nazlı bir dere boyunca ilerlemişlerdi. Kütüklerden sal yapmak gibi umutsuzca bir tasarıya kapıldıkları sırada on on beş çadırlık bir Kızılderili obasına rastladılar. Kızılderililer ömürlerinde hiç beyaz adam görmemişlerdi, bu yüzden gelenlerin üzerine ok yağdırmaya başladılar. O zaman Jansen eliyle ırmak yönünü göstererek:

«Şuraya, ırmağın üstündeki kayığa bakın!» diye bağırdı. «Yetişirsek kurtulduk demektir, gelin.»

Kızılderililer kovalamaya başladılar. Adamlar sarhoş gibi düşe kalka ırmak kıyısına doğru koşmaya koyuldular. Kızılderililer yetişmek üzereydi. Derken kocaman bir ağacın ardında hayvan postlarına bürünmüş bir savaşçı belirdi, öne doğru birkaç adım ilerledi ve sivri uçlu mızrağını şaşılası bir ustalıkla var gücüyle fırlattı. Mızrağın çıkardığı vızıltıyı işitip de başlarını arkaya çeviren üç adam, John Thomton'un kalçasından yaralandığını gördüler. Thornton mızrağı yiyince önce dizleri üstünde sendelemiş, sonra da yere kapaklanmıştı.

Hinnes ile Jansen ona hiç aldırış etmeksizin yeniden koşmaya başladılar.

İşte o anda bir mucize oldu. Bertram Cornell' in benliği bir iyilik aleviyle yanıp tutuşuverdi birdenbire. Yüreğinden kopan duygulara körü körüne boyun eğerek çılgınca ileri atıldı, kaçmakta olan Hinnes ile Jansen'e yetişip kollarından yakaladı: «Thornton'u alın, kayığa taşıyın, siz kıyıdan uzaklaşıncaya dek ben Kızılderilileri oyalarım.» Danimarkall bıçağına sarılırken:

«Ne hali varsa görsün kerata,» dedi. «O alçağın canını kurtarmak için kılımı bile kıpırdatmam ben.»

Cornell, o zaman itiraf etti:

«O eti çalan benim. Götürüyor musunuz şimdi onu?»

Ötekiler kuşkuyla duraksadılar.

Cornell üsteledi:

«Yemin ederim ki ben çaldım o eti. Umarım son nefesimi verirken bağışlarsınız beni. Hadi elinizi çabuk tutun, ben onları oyalarım.»

Vızıl vızıl ok yağıyordu üzerlerine. Öbür iki adam yaralı arkadaşlarıyla birlikte kendilerini kayığın yanına dar attılar. O sırada Bertram Cornell taş kesilmişçesine dimdik duruyor, Kızılderililere meydan okuyordu. Bu akıl sır ermez yüreklilik karşısında afallayan Kızılderililer oldukları yere mıhlandılar. Cornell yerinden hiç kıpırdamamakla zaman kazandığını görünce hareketsiz durmaya devam etti. Ama ok yağmuru bir süre sonra yeniden başgösterdi. Böğrüne ve bacaklarına yarım düzine ok saplanmıştı. Oklardan biri boynunu sıyırdı. Ama o hâlâ taş kesilmişçesine öylece dikilmekten geri durmuyordu. Az önce Thornton'a mızrağını saplayan Kızılderili savaşçı, Cornell'in üstüne atıldı. Boğuşmaya başladılar. Kabilenin öteki üyeleri de savaş çığlıkları atarak kavgaya katıldılar.

Kızılderililerin bıçakları altında can vermemden önce Cornell, Jansen'in kayıktan seslendiğini işitti, o zaman arkadaşlarının kurtulduğunu anladı. Ömründe ilk ve son, kez iyilik yolunda dövüşmüş oluyordu.

Boğuşma son bulduğunda Kızılderililer korku içinde Cornell'in cesedine baktılar. Beyaz adamla birlikte kendi reisleri ve yarım düzine arkadaşları ölmüştü.

Gerçi Cornell onursuzca bir yaşam sürmüştü ya son soluğunu verirken yiğitçe bir dürüstlük göstermekten de geri kalmamıştı. Kızılderililer vücudunu parçalamadılar. Yiğitçe savaştığı ve reislerini öldürdüğü için onu savaşçıların gömüldüğü mezarlıkta toprağa verdiler. Bilgisiz kimselerdi bunlar, ömürlerinde hiç beyaz adam görmemişlerdi. Mevsimler mevsimleri kovaladı ve onlar Cornell' den 'ölmek için gökyüzünden inen yabancı bir tanrı' diye söz ettiler.

-SON-